
STRATEGIA ROZWOJU GMINY WOLBROM NA LATA 2026-2035

CZĘŚĆ II. PROJEKCYJNO-IMPLEMENTACYJNA

wersja z dnia: 17 listopada 2025 r.

SPIS TREŚCI

SPIS TREŚCI.....	2
WPROWADZENIE.....	3
1 ANALIZA SWOT DLA GMINY WOLBROM.....	4
2 WIZJA I MISJA ROZWOJU DLA GMINY WOLBROM DO ROKU 2035.....	12
WIZJA.....	12
MISJA GMINY.....	12
3 CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE DLA GMINY WOLBROM DO ROKU 2035.....	12
CEL STRATEGICZNY 1. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY I PRZESTRZENNY GMINY WOLBROM.....	12
CEL STRATEGICZNY 2. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ.....	13
CEL STRATEGICZNY 3. EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE I ODPORNOŚĆ TERYTORIALNA...	14
4 ANALIZA WEWNĘTRZNEJ I ZEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI CELÓW STRATEGICZNYCH	18
5 MACIERZ OCENY ZEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI CELÓW STRATEGICZNYCH.....	23
6 MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY WOLBROM.....	44
6.1 USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE ORAZ OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY (OSI).....	48
6.2 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) W GMINIE WOLBROM – ANALIZA I KLASYFIKACJA.....	50
6.3 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) W GMINIE WOLBROM – RAMY IMPLEMENTACJI.....	59
7 SYNTETYCZNA ANALIZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DZIAŁAŃ ZAPLANOWANYCH DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII ROZWOJU GMINY WOLBROM 72	
8 STRATEGICZNE RAMY IMPLEMENTACJI I MONITORINGU ORAZ ZARZĄDZANIA ZMIANĄ.....	79
8.1 WDRAŻANIE I MONITORING WDRAŻANIA.....	79
8.2 MONITORING I EWALUACJA WSKAŹNIKÓW.....	80
8.3 RAPORTOWANIE I POLITYKA INFORMACYJNA.....	81
8.4 ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ I ZARZĄDZANIE ZMIANĄ.....	81
9 WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW STRATEGII ROZWOJU GMINY WOLBROM.....	83
10 SYNTETYCZNY OPIS RAM FINANSOWANIA STRATEGII.....	85

WPROWADZENIE

Strategia Rozwoju Gminy Wolbrom na lata 2026–2035 (dalej: Strategia) jest dokumentem wyznaczającym kierunki rozwoju społecznego, gospodarczego i przestrzennego gminy w perspektywie najbliższej dekady. Jej opracowanie zostało oparte na kilku filarach:

- szczegółowej diagnozie sytuacji lokalnej, przygotowanej w 2025 roku i stanowiącej pierwszą część Strategii;
- systematycznych konsultacjach z Burmistrzem Gminy Wolbrom Radosławem Kusiem, Sekretarzem Gminy Waldemarem Kolanko oraz pracownikami Urzędu Miasta i Gminy Wolbrom;
- cyklu warsztatów i spotkań konsultacyjnych, które odbywały się od czerwca do grudnia 2025 roku z udziałem przedstawicieli władz samorządowych, przedsiębiorców, organizacji społecznych, a także reprezentantów młodzieży, seniorów i aktywnych mieszkańców;
- analizie bieżących i prognozowanych procesów społeczno-gospodarczych zachodzących w Europie, Polsce, województwie małopolskim i w subregionie, którego częścią jest Gmina Wolbrom;
- uwzględnieniu aktualnych uwarunkowań związanych z gospodarką przestrzenną;
- zastosowaniu najnowszych podejść metodologicznych w zakresie planowania strategicznego i operacyjnego w jednostkach samorządu terytorialnego.

Dokument powstał we współpracy ekspertów kierowanych przez dra hab. Michała Kudłacza, prof. UEK, z zespołem Urzędu Miasta i Gminy Wolbrom. Rezultatem przeprowadzonych badań i analiz była obszerna diagnoza strategiczna, oparta na danych ilościowych oraz jakościowych, pozwalająca rzetelnie ocenić potencjał i wyzwania stojące przed gminą. Na jej podstawie przygotowano analizę SWOT, która syntetyzuje mocne i słabe strony Wolbromia oraz wskazuje szanse i zagrożenia rozwojowe. Analiza ta stanowi punkt wyjścia do projektowania scenariuszy rozwoju oraz określenia priorytetowych celów i kierunków działań społecznych, gospodarczych i przestrzennych gminy na lata 2026–2035.

1 ANALIZA SWOT DLA GMINY WOLBROM

Silne strony	Słabe strony
<ol style="list-style-type: none"> 1. Wzrost lokalnej przedsiębiorczości – rosnąca liczba podmiotów gospodarczych wskazuje na atrakcyjność inwestycyjną i korzystny klimat biznesowy. 2. Obecność zróżnicowanego przemysłu – funkcjonowanie zakładów w branży gumowej, metalowej zapewnia stabilne miejsca pracy oraz regularne wpływy podatkowe. 3. Poprawa sytuacji finansowej mieszkańców oraz stabilność finansowa gminy – wzrost dochodów (średnia płaca brutto wzrosła z 3547 zł do 6553 zł w latach 2013–2023), wykorzystanie dotacji unijnych oraz nadwyżki budżetowe sprzyjają inwestycjom i lokalnemu rynkowi usług. 4. Dostępność terenów pod inwestycje – obecność wolnych obszarów, atrakcyjnych cenowo gruntów oraz dobrze przygotowanego planu zagospodarowania przestrzennego przyciąga inwestorów zewnętrznych. 5. Wysoki poziom zwodociągowania i elektryfikacji – blisko 100% gospodarstw domowych posiada dostęp do podstawowych mediów, co sprzyja nowym inwestycjom mieszkaniowym i poprawia standard życia. 6. Rozwinięta sieć gazowa – dostępność gazu ziemnego dla 71% mieszkańców podnosi atrakcyjność terenów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wyludnianie się i starzenie populacji – ciągły spadek liczby mieszkańców (-6,5% przez dekadę) osłabia bazę podatkową gminy i popyt lokalny. Ujemny przyrost naturalny oraz emigracja młodych powodują kurczenie się siły roboczej, wzrost obciążenia demograficznego, co generuje wyższe koszty opieki i ochrony zdrowia. 2. Niska dzietność i odpływ młodzieży – niewielka liczba urodzeń (współczynnik urodzeń ok. 6,3% w 2022) nie gwarantuje prostej zastępowalności pokoleń. Młodzi często wyjeżdżają na studia i nie wracają ze względu na ograniczoną ofertę pracy i rozrywki w gminie. To prowadzi do drenażu talentów i niedoboru wykwalifikowanej kadry lokalnie. 3. Niskie płace i praca w niższym segmencie wartości dodanej – średnie zarobki w powiecie to ok. 86% średniej krajowej, co wskazuje na przewagę sektorów o niższej wydajności lub konieczność dojazdów do pracy poza gminą za lepszym wynagrodzeniem. Wielu mieszkańców utrzymuje się z rolnictwa lub drobnej przedsiębiorczości o niskiej rentowności. 4. Mała liczba dużych inwestorów – brak znaczących nowych inwestycji zewnętrznych (np. zakładów produkcyjnych na większą skalę) ogranicza tworzenie wysoko płatnych

<p>inwestycyjnych, a także poprawia komfort życia oraz jakość powietrza.</p> <p>7. Dobra dostępność komunikacyjna wewnętrzna – gęsta sieć dróg lokalnych i sprawny transport publiczny zapewniają płynność ruchu, poprawiają jakość życia mieszkańców oraz sprzyjają lokalnej aktywności gospodarzej.</p> <p>8. Stosunkowo czyste środowisko naturalne – brak przemysłu ciężkiego oraz rolniczy charakter terenu minimalizuje zanieczyszczenia, zapewniając zdrowe warunki życia.</p> <p>9. Malownicze krajobrazy i dziedzictwo przyrodnicze – sąsiedztwo Jury Krakowsko-Częstochowskiej i obszarów rekreacyjnych zwiększa potencjał rozwoju turystyki aktywnej oraz podnosi atrakcyjność osadniczą.</p> <p>10. Relatywnie dobra dostępność edukacji i usług publicznych – odpowiednia liczba szkół, przedszkoli, placówek opieki zdrowotnej i społecznej zaspokaja podstawowe potrzeby mieszkańców.</p> <p>11. Rozbudowana infrastruktura kulturalna i sportowa – dom kultury, biblioteki, kino oraz obiekty sportowe zapewniają mieszkańcom szerokie możliwości rekreacji, co wzmacnia atrakcyjność osadniczą gminy.</p> <p>12. Bogate dziedzictwo historyczne i tożsamość lokalna – pielęgnowanie tradycji i lokalnej historii przez liczne wydarzenia społeczne wzmacnia poczucie przynależności i tożsamość mieszkańców.</p> <p>13. Silna integracja społeczna i aktywność mieszkańców – liczne organizacje</p>	<p>miejsc pracy. Gmina konkuruje o inwestycje z silniejszymi ośrodkami (Kraków, Śląsk) i często przegrywa z uwagi na peryferyjne położenie i brak specjalnych stref ekonomicznych.</p> <p>5. Rozdrobnienie gospodarstw rolnych – dominacja małych gospodarstw rodzinnych (72% <5 ha) powoduje niską efektywność rolnictwa. Rolnicy mają ograniczone możliwości inwestycji i mechanizacji, co przekłada się na niewielkie dochody z rolnictwa i stopniową marginalizację tego sektora. Wiele gospodarstw utrzymuje się tylko dzięki dopłatom, a młode pokolenie nie widzi perspektyw w rolnictwie.</p> <p>6. Niskie skanalizowanie gminy – mniejszość mieszkańców ma dostęp do kanalizacji zbiorczej. Reszta używa szamb, co jest uciążliwe i ekologicznie ryzykowne. Brak kanalizacji hamuje rozwój budownictwa w wielu wsiach (inwestorzy wymagają pełnego uzbrojenia terenu). Problemem są również koszty – budowa sieci na rozproszonych obszarach wiejskich jest bardzo droga, przekraczając możliwości budżetowe bez wsparcia zewnętrznego.</p> <p>7. Ograniczona dostępność komunikacji publicznej i połączeń zewnętrznych – choć wewnątrz gminy autobusy funkcjonują, to częstotliwość kursów bywa niewystarczająca, a połączenia do dużych miast (Kraków, Katowice) są nieliczne, lub generalnie mogłyby być <i>game changerem</i> w kontekście dynamiki i kierunków rozwoju Gminy (dojazdy samochodem zajmują czas i generują koszty). To z kolei może napędzać migrację osób młodych do</p>
--	--

<p>pozarządowe oraz kulturalne inicjatywy społeczne wspierają rozwój lokalnego kapitału społecznego.</p> <p>14. Wysoki poziom uczestnictwa społecznego – zaangażowanie mieszkańców w działalność organizacji lokalnych (np. OSP, rady sołeckie) zwiększa efektywność społecznego reagowania na lokalne potrzeby i problemy.</p>	<p>miast.</p> <p>8. Stan części infrastruktury drogowej – lokalnie drogi wymagają remontów (dziury, słaba nawierzchnia szczególnie na drogach powiatowych i gminnych). Niewystarczająca infrastruktura dla pieszych i rowerzystów (brak chodników, ścieżek rowerowych w wielu miejscach) obniża bezpieczeństwo i komfort poruszania się. W Wolbromiu występują niedobory miejsc parkingowych oraz brak pełnej obwodnicy wyprowadzającej ruch ciężarowy poza centrum.</p> <p>9. Niska lesistość i ograniczone tereny rekreacyjne – tylko 14% pow. gminy to lasy, co przekłada się na mniejszą chłonność środowiska na zanieczyszczenia. Parki i zieleń miejska w Wolbromiu również wymagają rozbudowy – brakuje dużego parku miejskiego, a tereny zielone są rozproszone.</p> <p>10. Zanieczyszczenie powietrza w sezonie grzewczym – pomimo postępów w gazyfikacji, w wielu domach wciąż używa się kotłów na węgiel i drewno. W zimowe dni odnotowuje się przekroczenia norm pyłu PM10/PM2.5, co negatywnie wpływa na zdrowie mieszkańców. Wolbrom, jak większość Małopolski, zмага się z problemem smogu niskiej emisji.</p> <p>11. Problemy gospodarki odpadami i ściekami – nielegalne zrzuty ścieków i dzikie wysypiska (choć likwidowane na bieżąco) wciąż się pojawiają, co świadczy o brakach świadomości ekologicznej części mieszkańców.</p>
--	---

	<p>Rosnące koszty utylizacji odpadów komunalnych obciążają budżety domowe oraz gminny.</p> <p>12. Ograniczona oferta szkolnictwa ponadpodstawowego i wyższego – w gminie brak szkoły wyższej, a szkoły średnie oferują podstawowe kierunki (brak bardziej wyspecjalizowanych techników czy szkół artystycznych). Młodzież chcąc kontynuować edukację na poziomie wyższym musi wyjechać, co sprzyja ich osiedlaniu się poza gminą.</p> <p>13. Niewystarczające wykorzystanie potencjału turystycznego i kulturowego – gmina posiada atuty (historia, położenie jurajskie, tradycje), ale promocja turystyczna i kulturalna jest słaba. Brakuje rozpoznawalnych wydarzeń o zasięgu ponadlokalnym czy rozwiniętej bazy turystycznej (np. skansenów, muzeów z prawdziwego zdarzenia, ścieżek tematycznych). To sprawia, że Wolbrom jest mało znany na mapie turystycznej Małopolski.</p> <p>14. Ograniczenia finansowe w rozwoju oferty kulturalnej – budżet kultury choć rośnie, wciąż jest skromny wobec potrzeb (1,4 mln zł rocznie to kwota, która starcza głównie na utrzymanie bieżące instytucji). Mało jest środków na większe inwestycje (np. modernizację domu kultury, zakup wyposażenia czy organizację nowych dużych imprez). To ogranicza skalę i nowatorstwo oferty dla mieszkańców.</p>
Szanse	Zagrożenia
1. Pozyskanie dużych inwestorów	1. Dalszy spadek urodzeń i migracja

<p style="text-align: center;">przemysłowych i usługowych</p> <p>Możliwość przyciągnięcia nowych firm produkcyjnych oraz usługowych dzięki dostępnym terenom inwestycyjnym, atrakcyjnym cenom gruntów oraz korzystnemu położeniu względem Krakowa i aglomeracji śląskiej.</p> <p style="text-align: center;">2. Rozbudowa infrastruktury technicznej (zwłaszcza kanalizacji i gazociągów)</p> <p>Pozyskanie funduszy zewnętrznych (np. unijnych) na rozbudowę kanalizacji, sieci gazowej oraz drogowej umożliwi zwiększenie atrakcyjności terenów dla inwestycji oraz poprawę jakości życia mieszkańców.</p> <p style="text-align: center;">3. Rozwój lokalnej przedsiębiorczości i rynków specjalistycznych</p> <p>Wspieranie tworzenia klastrów gospodarczych (np. branży gumowej, metalowej), inkubatorów przedsiębiorczości oraz ułatwień dla małych i średnich firm, co przełoży się na wzrost zatrudnienia, wyższe płace oraz stabilność gospodarczą.</p> <p style="text-align: center;">4. Wykorzystanie potencjału rolnictwa ekologicznego i produktów regionalnych</p> <p>Promowanie lokalnych produktów rolnych, rozwój agroturystyki oraz budowanie marki ekologicznej żywności, co pozwoli zwiększyć dochody gospodarstw rolnych oraz wykreować nowe miejsca pracy w sektorze spożywczym.</p> <p style="text-align: center;">5. Poprawa zewnętrznych połączeń komunikacyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> o Realizacja inwestycji poprawiających skomunikowanie gminy z Krakowem i Katowicami (np. przywrócenie połączeń kolejowych, zwiększenie 	<p>młodych – jeśli obecne trendy się utrzymają lub pogłębią, gmina może w 2036 r. liczyć poniżej 20 tys. mieszkańców, z dużym udziałem osób w wieku senioralnym. To grozi krytyczną depopulacją, likwidacją szkół z braku uczniów i trudnościami z utrzymaniem infrastruktury (np. koszty wodociągów czy sieci gazowej przy mniejszej liczbie odbiorców rosną na osobę).</p> <p>2. "Dryf demograficzny" – malejąca populacja w wieku produkcyjnym może skutkować brakiem rąk do pracy lokalnie, zamykaniem się lokalnych firm lub koniecznością sprowadzania pracowników z zewnątrz (imigracja zarobkowa z innych krajów), co bywa wyzwaniem integracyjnym.</p> <p>3. Spowolnienie gospodarcze lub kryzys – wahania koniunktury (np. recesja w kraju czy w UE) mogą szczególnie mocno uderzyć w mniejsze ośrodki. Spadek popytu na produkty miejscowych firm, ograniczenie funduszy zewnętrznych czy inflacja podnosząca koszty inwestycji – to wszystko może zahamować rozwój gminy. Szczególnie groźne byłoby załamanie finansów publicznych, które zmusiłoby do cięć w wydatkach inwestycyjnych (np. rezygnacja z budowy kanalizacji).</p> <p>4. Wzrost bezrobocia – choć teraz niskie, może wrócić przy niekorzystnych warunkach (np. upadek któregoś dużego zakładu pracy lub powrót z emigracji zarobkowej wielu mieszkańców w razie pogorszenia sytuacji za granicą). Strukturalne bezrobocie z kolei rodzi problemy społeczne (ubóstwo,</p>
---	---

<p>częstotliwości autobusów), co zwiększy mobilność mieszkańców oraz atrakcyjność Wolbromia dla osób pracujących w metropoliach.</p> <p>6. Modernizacja dróg i poprawa infrastruktury transportowej</p> <ul style="list-style-type: none"> o Możliwość pozyskania środków na remonty dróg lokalnych, budowę chodników, ścieżek rowerowych oraz obwodnicy, co poprawi bezpieczeństwo, komfort przemieszczania się i atrakcyjność inwestycyjną gminy. <p>Aspekty środowiskowe:</p> <p>7. Zwiększenie lesistości oraz rozwój terenów rekreacyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> o Realizacja projektów zwiększenia powierzchni lasów, parków miejskich i terenów zielonych, co pozytywnie wpłynie na środowisko naturalne oraz poprawi jakość życia mieszkańców. <p>8. Wdrożenie programów ekologicznych (np. termomodernizacja, OZE)</p> <ul style="list-style-type: none"> o Możliwość uzyskania funduszy na wymianę kotłów grzewczych na ekologiczne, instalację paneli słonecznych oraz działania ograniczające niską emisję, co pozwoli poprawić jakość powietrza oraz zdrowie mieszkańców. <p>Aspekty społeczne i kulturowe:</p> <p>9. Zatrzymanie młodych mieszkańców</p>	<p>patologie).</p> <p>5. Wzrost kosztów energii i surowców – jako konsekwencja globalnych zawirowań (np. kryzys energetyczny). To obciąża mieszkańców (droższe ogrzewanie, paliwo) i budżet gminy (rosnące koszty oświetlenia ulic, paliwa do komunikacji). Może ograniczyć środki konsumentów na lokalne wydatki, hamując rozwój lokalnego biznesu.</p> <p>6. Niekorzystne zmiany w finansowaniu samorządów – np. zmiany w systemie podatkowym zmniejszające udziały gmin w PIT/CIT lub obciążanie gmin nowymi zadaniami bez pokrycia finansowego. To zagrazi stabilności budżetu Wolbromia, może ograniczyć inwestycje i zmusić do zadłużania się lub podnoszenia lokalnych opłat.</p> <p>7. Niestabilność prawa – częste zmiany przepisów dot. planowania przestrzennego, ochrony środowiska czy edukacji utrudniają długofalowe planowanie. Np. potencjalna likwidacja powiatów czy zmiana granic administracyjnych mogłaby wpłynąć na pozycję Wolbromia (choć to mniej prawdopodobne).</p> <p>8. Centralizacja usług – istnieje ryzyko, że w ramach restrukturyzacji państwo będzie koncentrować niektóre instytucje w większych miastach (np. likwidacja lokalnych sądów, placówek pocztowych, wydziałów zamiejscowych urzędów). Może to pogorszyć dostęp mieszkańców do usług i prestiż gminy.</p> <p>9. Ekstremalne zjawiska pogodowe – wzrost częstotliwości susz, fal upałów, nawałnych deszczy może poważnie</p>
--	--

<p>poprzez rozwój mieszkalnictwa i infrastruktury społecznej</p> <ul style="list-style-type: none"> o Rozbudowa taniego budownictwa mieszkaniowego (mieszkania komunalne, społeczne), wsparcie dla rodzin (żłobki, przedszkola), rozwój infrastruktury społecznej (świetlice, kluby młodzieżowe) mogą zahamować odpływ młodzieży i poprawić sytuację demograficzną. <p>10. Poprawa oferty edukacyjnej i rozwój szkolnictwa zawodowego</p> <ul style="list-style-type: none"> o Rozbudowa szkół średnich, szczególnie technicznych, wprowadzenie kierunków odpowiadających potrzebom lokalnego rynku pracy oraz współpraca ze szkołami wyższymi mogą zwiększyć atrakcyjność edukacyjną gminy oraz ograniczyć migrację młodzieży. <p>11. Wzrost znaczenia turystyki aktywnej i kulturalnej</p> <ul style="list-style-type: none"> o Realizacja projektów promocyjnych, budowa infrastruktury turystycznej (ścieżki rowerowe, szlaki tematyczne, lokalne muzea, skanseny) oraz organizacja wydarzeń o zasięgu regionalnym mogą zwiększyć dochody z turystyki oraz poprawić rozpoznawalność Wolbromia. <p>12. Zwiększenie aktywności społecznej mieszkańców</p>	<p>dotknąć gminę. Susze obniżą plony rolne (i tak już niskie), a nawalne deszcze mogą powodować lokalne powodzie i podtopienia zabudowy, szczególnie przy niedostatecznej kanalizacji burzowej. Gmina może nie mieć środków na pełną ochronę przeciwpowodziową czy systemy irygacyjne dla rolnictwa.</p> <p>10. Degradacja środowiska – jeśli nie poprawi się gospodarka ściekowa i odpadowa, może dojść do zanieczyszczenia wód gruntowych (odcieki ze źle zabezpieczonych wysypisk lub szamb) oraz zaśmiecienia krajobrazu. To z kolei zniszczy atuty turystyczne i obniży jakość życia. Również utrzymujący się problem smogu może skutkować konsekwencjami zdrowotnymi mieszkańców i kosztami (leczenie chorób układu oddechowego).</p> <p>11. Utrata różnorodności biologicznej – postępująca urbanizacja, chemizacja rolnictwa i zmiany klimatu mogą doprowadzić do zaniku cennych siedlisk w okolicy (np. łąk kwiatnych, populacji owadów zapylających). Dla gminy rolniczej to zagrożenie dla produkcji (mniej zapylaczy to gorsze plony), a dla społeczności – utrata części dziedzictwa przyrodniczego.</p> <p>12. Konkurencja większych miast o mieszkańców i inwestycje – pobliskie miasta jak Kraków czy aglomeracja śląska oferują wyższe płace, bogatszą kulturę i edukację, przez co mogą "wysysać" z Wolbromia zarówno młodzież, jak i przedsiębiorców. Wolbrom może stać się "sypialnią" bez własnego dynamicznego rozwoju, jeśli nie znajdzie niszy, w której będzie</p>
--	---

<ul style="list-style-type: none"> o Rozwój inicjatyw obywatelskich, lokalnych funduszy grantowych dla organizacji społecznych, rad sołeckich i OSP może wzmocnić kapitał społeczny, poprawić skuteczność rozwiązywania lokalnych problemów oraz zwiększyć poczucie odpowiedzialności za rozwój gminy. 	<p>konkurencyjny.</p> <p>13. Zmiana aspiracji młodego pokolenia – młodzi ludzie oczekują wysokiej jakości życia, dostępu do nowoczesnych usług, ekologii. Jeżeli gmina nie nadąży za tymi oczekiwaniami (np. brak szybkiego internetu, brak eventów rozrywkowych, zaniedbane przestrzenie publiczne), młodzi wybiorą życie gdzie indziej.</p> <p>14. Deprecjacja znaczenia małych ośrodków – ogólnokrajowe trendy (centralizacja usług, inwestycje lokowane głównie w dużych miastach) mogą marginalizować mniejsze miasta. Istnieje ryzyko, że Wolbrom będzie postrzegany jako mało perspektywiczny, co samo w sobie stanie się samospełniającą prognozą – odpływ ludzi i kapitału może stworzyć trudny do przerwania krąg słabości.</p>
---	---

2 WIZJA I MISJA ROZWOJU DLA GMINY WOLBROM DO ROKU 2035

WIZJA

Gmina Wolbrom – kwitnąca społeczność jurajska łącząca tradycję z nowoczesnością. Miejsce, w którym mieszkańcy żyją w czystym środowisku, korzystają z rozwiniętej infrastruktury i bogatej oferty edukacyjno-kulturalnej, a lokalna przedsiębiorczość i rolnictwo ekologiczne napędzają zrównoważony rozwój gospodarczy.

MISJA GMINY

Działanie dla dobra obecnych i przyszłych pokoleń mieszkańców poprzez tworzenie przyjaznych warunków do życia, wypoczynku i rozwoju rynku pracy. Realizujemy to przez inwestycje w infrastrukturę i środowisko, wspieranie edukacji, kultury i przedsiębiorczości oraz partnerską współpracę z mieszkańcami tak, aby Wolbrom był katalizatorem innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju lokalnego.

3 CELE STRATEGICZNE I OPERACYJNE DLA GMINY WOLBROM DO ROKU 2035

CEL STRATEGICZNY 1. ZRÓWNOWAŻONY ROZWÓJ GOSPODARCZY I PRZESTRZENNY GMINY WOLBROM

Cel Operacyjny 1.1. Atrakcyjność gospodarcza i inwestycyjna

- 1.1.1. Stymulowanie przedsiębiorczości lokalnej
- 1.1.2. Przyciąganie podmiotów świadczących usługi zdalne
- 1.1.3. Tworzenie atrakcyjnych warunków osiedlania się dla mobilnej klasy metropolitalnej

Cel Operacyjny 1.2. Rozwój funkcji turystycznych i rolnych

- 1.2.1. Wzmacnianie atrakcyjności turystycznej gminy
- 1.2.2. Rozwój rolnictwa i agroturystyki
- 1.2.3. Budowa i promocja spójnej marki gminy

Cel Operacyjny 1.3. Dostępność i powiązania zewnętrzne

- 1.3.1. Poprawa dostępności Gminy względem małopolskich i śląskich biegunów rozwoju
- 1.3.2. Partnerstwa infrastrukturalne skracające czas dojazdu do regionalnych centrów rozwoju (np. Kraków, aglomeracja śląska)

CEL STRATEGICZNY 2. POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA I SPÓJNOŚCI SPOŁECZNEJ

Cel Operacyjny 2.1. Kapitał ludzki i społeczny

- 2.1.1. Rozszerzanie możliwości rozwoju osobistego i zawodowego mieszkańców
- 2.1.2. Tworzenie warunków do zatrzymania młodzieży w gminie
- 2.1.3. Aktywizacja seniorów i integracja międzypokoleniowa
- 2.1.4. Rozwój organizacji pozarządowych

Cel Operacyjny 2.2. Przestrzeń publiczna i rekreacja

- 2.2.1. Infrastruktura i oferta spędzania czasu wolnego
- 2.2.2. Rewitalizacja przestrzeni publicznych
- 2.2.3. Rozbudowa i modernizacja infrastruktury społecznej

Cel Operacyjny 2.3. Zdrowie i jakość środowiska

- 2.3.1. Poprawa jakości powietrza atmosferycznego
- 2.3.2. Zwiększenie lesistości i zazielenienia
- 2.3.3. Rozwój energetyki odnawialnej i efektywności energetycznej
- 2.3.4. Poprawa dostępności usług zdrowotnych i opiekuńczych

CEL STRATEGICZNY 3. EFEKTYWNE ZARZĄDZANIE I ODPORNOŚĆ TERYTORYALNA

Cel Operacyjny 3.1. Kapitał instytucjonalny i cyfrowy

- 3.1.1. Wzmacnianie potencjału instytucjonalnego gminy
- 3.1.2. Cyfryzacja i parametryzacja usług publicznych
- 3.1.3. Rozbudowa szerokopasmowej infrastruktury cyfrowej

Cel Operacyjny 3.2. Partnerstwa i współpraca terytorialna

- 3.2.1. Budowanie partnerstw publicznych i społecznych
- 3.2.2. Zarządzanie międzysektorowe i terytorialne (np. z sąsiednimi gminami, powiatem)

Cel Operacyjny 3.3. Bezpieczeństwo infrastrukturalne i środowiskowe

- 3.3.1. Rozwój i modernizacja infrastruktury technicznej
- 3.3.2. Zapewnienie bezpieczeństwa wodnego i odporności na kryzysy klimatyczne
- 3.3.3. Kształtowanie czystej, zielonej i zrównoważonej przestrzeni

Wolbrom to gmina miejsko-wiejska o zróżnicowanym profilu gospodarczym, w której istotną rolę odgrywa zarówno przemysł, jak i usługi, rolnictwo oraz funkcje mieszkaniowo-komunikacyjne. Atutem gminy jest korzystne położenie na styku powiatów olkuskiego i miechowskiego, w bliskości aglomeracji krakowskiej, co sprzyja powiązaniom gospodarczym i społecznym. Tradycje przemysłowe (m.in. przemysł gumowy, metalowy i spożywczy), dynamiczny sektor usług oraz znaczące zasoby przyrodnicze i kulturowe nadają Wolbromowi wielofunkcyjny charakter. Gmina pełni funkcję lokalnego centrum administracyjnego i usługowego dla okolicznych gmin wiejskich.

Profil gospodarczy i funkcje dominujące Gminy

Przemysł i produkcja – Wolbrom jest rozpoznawalny dzięki zakładom przemysłowym o długoletnich tradycjach, w tym produkcji wyrobów gumowych, przetwórstwu spożywczemu i branży metalowej. Działają tu także liczne mikro- i małe przedsiębiorstwa rodzinne, głównie w sektorze budowlanym, transportowym i usługowym.

Rolnictwo – choć mniej dominujące niż w gminach stricte rolniczych, nadal stanowi istotny element lokalnej gospodarki. Dominują gospodarstwa rodzinne nastawione na produkcję roślinną i hodowlaną, z rosnącym znaczeniem upraw towarowych.

Handel i usługi – Wolbrom pełni funkcję ośrodka usługowego dla mieszkańców subregionu północnej Małopolski, z rozwiniętą siecią handlu detalicznego i usług profesjonalnych.

Funkcja mieszkaniowo-komunikacyjna – dzięki dobrej dostępności drogowej i kolejowej gmina przyciąga mieszkańców pracujących w Krakowie i Olkuszu. Wzrasta rola Wolbromia jako miejsca osiedlania się rodzin szukających tańszych terenów pod zabudowę i spokojniejszego trybu życia.

Turystyka i rekreacja – zasoby przyrodnicze Jury Krakowsko-Częstochowskiej oraz lokalne dziedzictwo kulturowe stanowią podstawę rozwoju krótkookresowej turystyki krajoznawczej i weekendowej.

Zasoby i atuty rozwojowe

- Dogodne położenie między aglomeracją krakowską a regionem śląskim.

- Silne tradycje przemysłowe i rozpoznawalne marki lokalnych przedsiębiorstw.
- Duża liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym i stabilna baza demograficzna w porównaniu z innymi gminami wiejskimi regionu.
- Potencjał turystyczny związany z walorami krajobrazowymi, szlakami pieszo-rowerowymi oraz dziedzictwem kulturowym.
- Relatywnie dobrze rozwinięta infrastruktura społeczna (szkoły, instytucje kultury, ośrodki sportowe).

Bariery i wyzwania

- Demografia – podobnie jak inne gminy Małopolski, Wolbrom doświadcza migracji młodych do większych ośrodków akademickich i ograniczonego przyrostu naturalnego. Proces starzenia się ludności będzie narastał.
- Rynek pracy – mimo obecności przemysłu, dominują branże o niskiej innowacyjności i mniejszej chłonności dla wysoko wykwalifikowanych kadr, co ogranicza konkurencyjność gospodarki.
- Infrastruktura techniczna – konieczność modernizacji sieci wodno-kanalizacyjnej i energetycznej oraz inwestycji w mobilność publiczną, by sprostać rosnącym oczekiwaniom mieszkańców.
- Presja finansowa – wysokie koszty utrzymania oświaty i usług społecznych obciążają budżet gminy, ograniczając możliwości inwestycyjne.
- Środowisko – rosnące wyzwania związane z gospodarką wodną, efektywnością energetyczną oraz ochroną zasobów przyrodniczych w obliczu zmian klimatycznych.

Analiza strategiczna Gminy Wolbrom pokazuje złożony obraz lokalnych uwarunkowań rozwojowych. Z jednej strony gmina posiada szereg mocnych stron, takich jak korzystne położenie komunikacyjne (na styku powiatów olkuskiego i miechowskiego, w pobliżu aglomeracji krakowskiej i śląskiej), wielofunkcyjny charakter gospodarczy z dobrze rozwiniętym przemysłem i usługami, a także bogate zasoby przyrodnicze i kulturowe, które mogą stanowić podstawę rozwoju turystyki i rekreacji. Ważnym atutem jest również potencjał ludzki – duża liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym i tradycje przedsiębiorczości lokalnej.

Jednocześnie diagnoza ujawnia słabości, które ograniczają możliwości wykorzystania tego potencjału. Do kluczowych należą wyzwania demograficzne (migracje młodych, starzenie się

społeczeństwa), niedostateczna infrastruktura transportu publicznego, potrzeba modernizacji sieci wodno-kanalizacyjnej i energetycznej, a także zróżnicowany stan infrastruktury społecznej (szkoły, placówki kultury i sportu wymagają inwestycji). W kontekście gospodarczym zauważalne są też ograniczenia związane z niską innowacyjnością wielu lokalnych firm i koniecznością dalszej dywersyfikacji rynku pracy.

Szanse rozwojowe Gminy Wolbrom wynikają głównie z trendów zewnętrznych: rosnącego znaczenia miast średnich w sieci osadniczej Małopolski, bliskości Krakowa jako metropolii oddziałującej na region, dostępności funduszy unijnych w nowej perspektywie finansowej, a także możliwości wykorzystania rozwoju cyfryzacji, zielonej transformacji i gospodarki o obiegu zamkniętym. Dodatkowo szansą jest rozwój turystyki weekendowej i kulturowej w oparciu o lokalne dziedzictwo, jak również dalsze wzmacnianie roli Wolbromia jako centrum usługowego dla otaczających gmin wiejskich.

Zagrożenia związane są przede wszystkim z ogólnopolskimi trendami demograficznymi, konkurencją o inwestorów i mieszkańców z większymi ośrodkami miejskimi, rosnącymi kosztami funkcjonowania samorządów (zwłaszcza w obszarze oświaty i energii), a także możliwymi skutkami zmian klimatycznych (susze, podtopienia) i transformacji energetycznej dla lokalnego przemysłu.

Drzewo celów rozwojowych, przyjęte w Strategii, jest bezpośrednią odpowiedzią na tak zdiagnozowaną sytuację. Kluczowym elementem jest dążenie do zrównoważonego rozwoju – integrującego wzrost gospodarczy z poprawą jakości życia mieszkańców i ochroną środowiska. Cele strategiczne zostały sformułowane w sposób umożliwiający równoczesne wzmacnianie silnych stron gminy (np. przedsiębiorczości, położenia, potencjału turystycznego) oraz neutralizowanie barier rozwojowych (np. modernizacja infrastruktury, poprawa mobilności, wspieranie kapitału ludzkiego).

Ważnym założeniem jest także zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej Wolbromia, zarówno poprzez rozwój stref aktywności gospodarczej, jak i lepsze powiązania komunikacyjne z Krakowem i innymi ośrodkami regionalnymi. Jednocześnie duży nacisk położono na podnoszenie jakości usług publicznych – edukacji, opieki zdrowotnej, kultury i sportu – które mają decydujące znaczenie dla zatrzymywania mieszkańców i przyciągania nowych.

4 ANALIZA WEWNĘTRZNEJ I ZEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI CELÓW STRATEGICZNYCH

Analiza wewnętrznej spójności celów strategicznych jest ważnym etapem prac nad Strategią. Polega ona na porównaniu wszystkich celów rozwojowych Gminy (strategicznym i operacyjnym) między sobą, w celu określenia charakteru relacji pomiędzy poszczególnymi celami. W szczególności identyfikowane są ewentualne **relacje negatywne**, gdy realizacja jednego celu mogłaby utrudniać lub osłabiać realizację innego. Taka sytuacja oznaczałaby wewnętrzną sprzeczność w Strategii i wymagała korekty celów. Z kolei **relacje pozytywne** wskazują na synergii – realizacja jednego celu sprzyja osiągnięciu innego. Relacje **neutralne** oznaczają brak bezpośredniego wpływu między danymi celami.

Poniższa tabela przedstawia *macierz oceny wewnętrznej spójności celów Strategii Rozwoju Gminy Wolbrom*. W macierzy tej cele strategiczne Strategii (CS1–CS3) porównano parami, uwzględniając zakres ich celów operacyjnych. Każdej parze celów przypisano ocenę: **+1** (relacja pozytywna), **0** (neutralna) lub **-1** (relacja negatywna). Macierz jest symetryczna względem przekątnej, na której znajdują się cele porównane same ze sobą (pominięte w analizie). Dodatkowo, w wierszach i kolumnach podano sumy ocen pozytywnych dla danego celu, co obrazuje stopień jego powiązania z innymi.

Tabela 1. Macierz wewnętrznej spójności celów strategicznych i operacyjnych Strategii Rozwoju Gminy Wolbrom

Cele ↓ / →	1.1 Atrakcyjność gospodarcza	1.2 Turystyka i rolnictwo	1.3 Dostępność zewnętrzna	2.1 Kapitał ludzki i społeczny	2.2 Przestrzeń publiczna i rekreacja	2.3 Zdrowie i środowisko	3.1 Kapitał instytucjonalny i cyfrowy	3.2 Partnerstwa i współpraca	3.3 Bezpieczeństwo
1.1 Atrakcyjność gospodarcza	-	+1 (synergia: rolnictwo i turystyka wspierają lokalny biznes)	+1 (synergia: dostępność warunkiem atrakcyjności inwestycyjnej)	+1 (synergia: edukacja i kapitał ludzki wspierają gospodarkę)	+1 (synergia: atrakcyjna przestrzeń sprzyja inwestorom)	0 (neutralna: zdrowie ma wpływ pośredni)	+1 (synergia: sprawna administracja wspiera inwestycje)	+1 (synergia: partnerstwa zwiększają możliwości gospodarcze)	+1 (synergia: bezpieczeństwo infrastruktury warunkiem inwestycji)
1.2 Turystyka i rolnictwo	+1 (synergia: rynek zbytu dla produktów lokalnych)	-	+1 (synergia: dostępność warunkiem ruchu turystycznego)	+1 (synergia: zaangażowanie mieszkańców w turystykę kooperatywy rolne)	+1 (synergia: atrakcyjne przestrzenie wspierają turystykę)	+1 (synergia: jakość środowiska fundamentem turystyki rolnictwa)	0 (neutralna: administracja ma znaczenie pośrednie)	+1 (synergia: współpraca z gminami i LGD wspiera turystykę)	+1 (synergia: bezpieczeństwo ekologiczne sprzyja wizerunkowi turystycznemu)
1.3 Dostępność zewnętrzna	+1 (synergia: transport wspiera rozwój inwestycji)	+1 (synergia: lepszy dojazd zwiększa ruch turystyczny)	-	+1 (synergia: dostępność sprzyja edukacji i integracji)	+1 (synergia: łatwy dostęp do obiektów rekreacyjnych)	0 (neutralna: wpływ zdrowia pośredni)	+1 (synergia: cyfryzacja i mobilność komplementarne)	+1 (synergia: współpraca wymaga powiązań transportowych)	+1 (synergia: sprawne drogi i sieci warunkiem bezpieczeństwa)
2.1 Kapitał ludzki i społeczny	+1 (synergia: wykwalifikowani mieszkańcy wspierają rozwój gospodarczy)	+1 (synergia: mieszkańcy uczestniczą w turystyce i rolnictwie)	+1 (synergia: mobilność mieszkańców – kluczowa dla rozwoju)	-	+1 (synergia: aktywne społeczeństwo korzysta z przestrzeni publicznej)	+1 (synergia: edukacja prozdrowotna i środowiskowa)	+1 (synergia: kompetencje cyfrowe wzmacniają kapitał ludzki)	+1 (synergia: kapitał społeczny warunkiem współpracy)	+1 (synergia: świadomość społeczna wzmacnia bezpieczeństwo)
2.2 Przestrzeń publiczna i rekreacja	+1 (synergia: atrakcyjne miasto sprzyja inwestycjom i usługom)	+1 (synergia: infrastruktura turystyczna = przestrzeń rekreacyjna)	+1 (synergia: łatwa dostępność zwiększa wykorzystanie)	+1 (synergia: integracja mieszkańców w przestrzeni wspólnej)	-	+1 (synergia: rekreacja wspiera zdrowie mieszkańców)	0 (neutralna: administracja wpływa pośrednio)	+1 (synergia: partnerstwa przy projektach przestrzeni)	+1 (synergia: bezpieczne przestrzenie publiczne)

Cele ↓ / →	1.1 Atrakcyjność gospodarcza	1.2 Turystyka i rolnictwo	1.3 Dostępność zewnętrzna przestrzeni)	2.1 Kapitał ludzki i społeczny	2.2 Przestrzeń publiczna i rekreacja	2.3 Zdrowie i środowisko	3.1 Kapitał instytucjonalny i cyfrowy	3.2 Partnerstwa i współpraca	3.3 Bezpieczeństwo
2.3 Zdrowie i środowisko	0 (neutralna: gospodarka korzysta pośrednio ze zdrowia)	+1 (synergia: środowisko wspiera turystykę i rolnictwo)	0 (neutralna: dostępność wspiera pośrednio)	+1 (synergia: zdrowa populacja to silny kapitał ludzki)	+1 (synergia: rekreacja wspiera zdrowie)	-	+1 (synergia: cyfryzacja wspiera opiekę zdrowotną i monitoring środowiska)	+1 (synergia: partnerstwa w zakresie zdrowia i ekologii)	+1 (synergia: bezpieczeństwo ekologiczne i zdrowotne)
3.1 Kapitał instytucjonalny i cyfrowy	+1 (synergia: sprawna administracja wspiera biznes)	0 (neutralna: cyfryzacja turystyki rolnictwa pośrednia)	+1 (synergia: cyfrowe systemy wspierają transport)	+1 (synergia: e-administracja wspiera mieszkańców)	0 (neutralna: przestrzeń mniej związana z cyfryzacją)	+1 (synergia: e-zdrowie i monitoring środowiska)	-	+1 (synergia: cyfrowa współpraca między JST)	+1 (synergia: systemy cyfrowe wspierają bezpieczeństwo)
3.2 Partnerstwa i współpraca	+1 (synergia: kooperacja gospodarcza promocja inwestycji)	+1 (synergia: LGD i partnerstwa turystyczne)	+1 (synergia: wspólne projekty transportowe)	+1 (synergia: współpraca aktywizuje społeczność)	+1 (synergia: partnerstwa wspierają przestrzeń publiczną)	+1 (synergia: współpraca w obszarze zdrowia i środowiska)	+1 (synergia: współpraca instytucji cyfrowych)	-	+1 (synergia: partnerstwa w obszarze bezpieczeństwa)
3.3 Bezpieczeństwo	+1 (synergia: bezpieczeństwo inwestycji gospodarki)	+1 (synergia: bezpieczeństwo ekologiczne i turystyczne)	+1 (synergia: infrastruktura drogowa i ppoż.)	+1 (synergia: bezpieczeństwo społeczne i edukacja)	+1 (synergia: bezpieczne przestrzenie publiczne)	+1 (synergia: zdrowie i bezpieczeństwo środowiska)	+1 (synergia: cyberbezpieczeństwo i infrastruktura)	+1 (synergia: współpraca w zakresie bezpieczeństwa)	-

Źródło: opracowanie własne.

Jak wynika z powyższej macierzy, **nie stwierdzono żadnych relacji negatywnych (-1) między celami strategicznymi Strategii**. Oznacza to, że realizacja żadnego z celów strategicznych Gminy **nie będzie kolidować** z realizacją pozostałych – cele te są **wzajemnie spójne i niesprzeczne**. Macierz spójności dla Gminy Wolbrom pokazuje bardzo wysoki poziom synergii pomiędzy wszystkimi celami strategicznymi i operacyjnymi. Zdecydowana większość relacji otrzymała ocenę +1 (synergia), nieliczne oznaczono jako 0 (neutralne), a nie występują relacje -1 (negatywne). Zatem konstrukcja strategii została opracowana w sposób spójny i komplementarny, unikający konfliktów celów, co wzmacnia jej wykonalność i praktyczną użyteczność.

Kluczowe osie synergii

Rozwój gospodarczy i inwestycyjny (1.1) ↔ Kapitał ludzki i społeczny (2.1)

Wzajemne wzmacnianie się tych celów jest fundamentem strategii. Silna gospodarka tworzy miejsca pracy i stabilne dochody, natomiast inwestycja w edukację i kompetencje mieszkańców wzmacnia bazę kadrową lokalnych przedsiębiorstw.

Turystyka i rolnictwo (1.2) ↔ Zdrowie i jakość środowiska (2.3)

Funkcje turystyczne i rolnicze w Wolbromiu są wprost zależne od zachowania wysokiej jakości środowiska. Rozwój tych sektorów wymaga ochrony zasobów naturalnych, co czyni ich relację wyjątkowo silną i strategicznie priorytetową.

Dostępność i powiązania zewnętrzne (1.3) ↔ Wszystkie cele społeczne i gospodarcze

Poprawa komunikacji (transport, cyfryzacja) jest czynnikiem horyzontalnym. Ułatwia mobilność mieszkańców, dostęp do edukacji i usług, wspiera atrakcyjność inwestycyjną i rozwój turystyki, a także wzmacnia bezpieczeństwo infrastrukturalne.

Kapitał instytucjonalny i cyfrowy (3.1) ↔ Atrakcyjność gospodarcza (1.1) i bezpieczeństwo (3.3)

Sprawną administracją oraz systemy cyfrowe umożliwiają efektywne zarządzanie inwestycjami, przyspieszają obsługę mieszkańców i przedsiębiorców oraz zwiększają zdolności zarządzania kryzysowego.

Partnerstwa i współpraca terytorialna (3.2) ↔ Wszystkie obszary

Ten cel ma charakter „łącznika”, wzmacniając wszystkie pozostałe obszary – od gospodarki, przez turystykę, po zdrowie i bezpieczeństwo. W kontekście Wolbromia istotna jest współpraca z innymi gminami subregionu olkuskiego, Krakowem i instytucjami regionalnymi.

Neutralności i potencjalne luki

Relacje neutralne (0) występują głównie tam, gdzie powiązania są pośrednie, np.:

atrakcyjność gospodarcza (1.1) ↔ zdrowie i środowisko (2.3),

turystyka i rolnictwo (1.2) ↔ kapitał instytucjonalny i cyfrowy (3.1),

kapitał instytucjonalny i cyfrowy (3.1) ↔ przestrzeń publiczna i rekreacja (2.2).

Nie oznacza to jednak braku znaczenia – w praktyce cyfryzacja czy poprawa zdrowia populacji mogą wspierać gospodarkę i przestrzeń publiczną, ale ich wpływ jest pośredni i wymaga odpowiednich programów wdrożeniowych.

Wnioski dla polityki rozwojowej

Strategia Gminy Wolbrom jest wewnętrznie spójna i oparta na realistycznych relacjach między celami. System celów równoważy wzrost gospodarczy, jakość życia mieszkańców, ochronę środowiska oraz odporność instytucjonalną i bezpieczeństwo. Silnie zaakcentowano znaczenie kapitału społecznego i partnerstw, co odpowiada aktualnym wyzwaniom związanym z depopulacją, rosnącą konkurencją o inwestycje i potrzebą współpracy międzygminnej. Wysoka liczba synergii oznacza, że projekty realizowane w ramach jednego celu będą wzmacniały także inne, co zwiększa efektywność wydatkowania środków publicznych (w tym funduszy UE).

5 MACIERZ OCENY ZEWNĘTRZNEJ SPÓJNOŚCI CELÓW STRATEGICZNYCH

Strategia Rozwoju Gminy Wolbrom została przygotowana w zgodności z nadrzędnymi dokumentami strategicznymi na poziomie krajowym, regionalnym i powiatowym. Poniżej dokonano analizy spójności celów Strategii Gminy Wolbrom (w szczególności celów operacyjnych składających się na cele strategiczne CS1–CS3) z celami i kierunkami rozwoju zawartymi w następujących dokumentach zewnętrznych:

- **Strategia Rozwoju Powiatu Olkuskiego** (dokument powiatowy określający cele rozwoju społeczno-gospodarczego powiatu olkuskiego, w skład którego wchodzi Gmina Wolbrom).
- **Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2030 (SRWM 2030)** – plan rozwoju regionalnego woj. małopolskiego do 2030 roku, uwzględniający kluczowe obszary interwencji w regionie.
- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030)** – strategia rozwoju regionalnego Polski, określająca cele polityki regionalnej państwa do 2030 roku (m.in. wyrównywanie szans rozwojowych i wzmocnienie konkurencyjności regionów).
- **Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR)** – średniookresowa strategia rozwoju kraju do 2020 (z perspektywą do 2030), wyznaczająca cele rozwoju społeczno-gospodarczego Polski (m.in. trwały wzrost gospodarczy, spójność terytorialna, efektywne państwo).
- **Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO)** – program reform i inwestycji do 2026 r., służący odbudowie gospodarki po pandemii, finansowany ze środków UE (Instrument na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności – RRF).

Poniższa **Tabela 2** przedstawia zestawienie najważniejszych powiązań między **celami operacyjnymi Strategii Gminy Wolbrom** a celami/priorytetami wymienionych dokumentów zewnętrznych. Symbol „✓” oznacza, że dany cel operacyjny gminy jest **spójny** z celem lub priorytetem danego dokumentu (w kolumnie podano odnośne priorytety i cele, które korespondują z działaniami Gminy Wolbrom).

1.1. Atrakcyjność gospodarcza i inwestycyjna

- *Strategia Powiatu Olkuskiego*: Priorytet „**Rozwój przedsiębiorczości i inwestycji**” – powiat stawia na tworzenie warunków dla nowych inwestorów oraz wsparcie MŚP, co jest zbieżne z celem gminy (zachęty dla biznesu, uzbrajanie terenów pod inwestycje).
- *SRWM 2030*: Cel strategiczny „**Gospodarka i innowacje**” – województwo promuje wzrost konkurencyjności gospodarki regionu (m.in. poprzez przyciąganie inwestycji zewnętrznych i rozwój lokalnych specjalizacji); dodatkowo Cel „**Spójność terytorialna**” zakłada wspieranie rozwoju obszarów poza głównymi metropoliami (co odpowiada działaniom Wolbromia na rzecz inwestycji na peryferiach regionu).
- *KSRR 2030*: Cel II „**Wzmacnianie przewag konkurencyjnych regionów**” – wspieranie terenów atrakcyjnych inwestycyjnie poza największymi miastami; oraz Cel I „**Spójność społeczno-gospodarcza i terytorialna**” – rozwój nowych biegunów wzrostu w mniejszych ośrodkach. Działania Wolbromia przyczyniają się do realizacji obu tych założeń (lokalna strefa inwestycyjna wzmacnia regionalną konkurencyjność i równomierny rozwój).
- *SOR*: Cel I „**Trwały wzrost gospodarczy oparty na wiedzy i inwestycjach**” – Strategia Wolbromia wpisuje się w ten cel poprzez starania o napływ inwestycji prywatnych i tworzenie przyjaznego klimatu biznesowego (zgodnie z SOR nacisk na MŚP i innowacyjność jako motor wzrostu). Ponadto SOR kładzie nacisk na rozwój poza głównymi metropoliami (co odpowiada sytuacji Wolbromia).
- *KPO*: **Komponent A: Odporność i konkurencyjność gospodarki** – przewiduje wsparcie inwestycji i MŚP po pandemii; działania Wolbromia w zakresie zachęt dla inwestorów i ulgi dla firm są spójne z reformami klimatu inwestycyjnego w KPO. (Potencjalnie także **Komponent F: Poprawa efektywności instytucji – sprawna obsługa inwestorów przez gminę wpisuje się w cele poprawy otoczenia instytucjonalnego biznesu.**)

1.2. Rozwój funkcji turystycznych i rolnych

- *Strategia Powiatu Olkuskiego*: Priorytet „**Rozwój turystyki i obszarów wiejskich**” – powiat akcentuje zwiększanie ruchu turystycznego i wsparcie dla obszarów wiejskich; cele Wolbromia dotyczące zagospodarowania Zalewu, promocji Jury oraz rozwoju agroturystyki są bezpośrednio zbieżne z tym priorytetem. Rekomendacje powiatowe dotyczące rozwijania produktów lokalnych i agroturystyki pokrywają się z działaniami 1.2.2 i 1.2.3 gminy.

- *SRWM 2030*: Cel strategiczny „**Dziedzictwo i turystyka**” (jedna z osi wojewódzkich) – województwo stawia na wykorzystanie potencjału turystycznego i kulturowego Małopolski; rozwój całorocznej oferty turystycznej Wolbromia (zalew, szlaki, agroturystyka) realizuje ten kierunek. Ponadto Cel „**Rozwój obszarów wiejskich**” w *SRWM* wspiera aktywizację gospodarki na terenach poza miejskich (co obejmuje modernizację rolnictwa i rozwój usług turystycznych na wsi, spójnych z celem 1.2).
- *KSRR 2030*: Cel II (**konkurencyjność regionów**) obejmuje rozwój lokalnych specjalizacji – w przypadku Wolbromia specjalizacje turystyczno-rekreacyjne i produkcja rolno-spożywcza; oraz Cel I (**zrównoważony rozwój terytorialny**) – rozwój turystyki na obszarach wiejskich jako sposób na ich aktywizację. Wolbrom realizując 1.2 wzmacnia swój potencjał turystyczny, co wpisuje się w oba cele *KSRR* (konkurencyjność przez turystykę, spójność przez rozwój terenów wiejskich).
- *SOR*: Cel II „**Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony**” – działania na rzecz rozwoju obszarów poza wielkimi miastami (np. oferta turystyczna i wsparcie dla rolników) przyczyniają się do wyrównywania szans i podnoszenia jakości życia na prowincji, co jest istotą celu II *SOR*. Również *SOR* podkreśla wykorzystanie lokalnych atutów (przyrodniczych, kulturowych) dla rozwoju – strategia Wolbromia czyni to poprzez rozwój Jury i lokalnego rolnictwa.
- *KPO*: **Komponent A: Odporność i konkurencyjność gospodarki** – *KPO* przewiduje środki na wsparcie MŚP, w tym branży turystycznej, co pokrywa się z planami gminy (np. dotacje dla gospodarstw agroturystycznych, firm okołoturystycznych po pandemii). **Komponent E: Zielona, inteligentna mobilność** – część inwestycji okołoturystycznych (np. ścieżki rowerowe, infrastruktura dojazdowa do atrakcji) może być współfinansowana ze środków na zrównoważoną mobilność i infrastrukturę rekreacyjną.

1.3. Dostępność i powiązania zewnętrzne

- *Strategia Powiatu Olkuskiego*: Priorytet „**Infrastruktura i komunikacja**” – powiat kładzie nacisk na poprawę połączeń drogowych i komunikacji publicznej. Cel 1.3 gminy (skrócenie czasu dojazdu do Krakowa, usprawnienie połączeń) jest spójny z działaniami powiatu (np. wspólny lobbing na rzecz modernizacji dróg wojewódzkich, współpraca w rozwoju transportu zbiorowego). Powiat również postuluje lepszą integrację komunikacyjną północno-wschodniej części Małopolski z resztą regionu – czemu odpowiada strategia Wolbromia.
- *SRWM 2030*: Cel strategiczny „**Transport i dostępność**” – wojewódzka strategia zakłada rozwój sieci transportowej zapewniającej spójność regionu. Działania

Wolbromia na rzecz poprawy dostępności (modernizacja dróg nr 783 i 794, reaktywacja połączeń kolejowych) wpisują się w cele województwa dotyczące zwiększania dostępności peryferyjnych obszarów. SRWM wspiera również partnerstwa samorządów dla inwestycji infrastrukturalnych – cel 1.3.2 zakłada właśnie takie partnerstwa (np. z sąsiednimi gminami czy powiatem przy wspólnych projektach drogowych).

- o *KSRR 2030*: Cel I **„Spójność terytorialna”** – poprawa dostępności komunikacyjnej obszarów poza metropoliami jest jednym z głównych założeń tego celu. Strategia Wolbromia, dążąc do lepszego skomunikowania gminy z Krakowem i GOP, realizuje tę ideę. Również Cel III KSRR (dotyczący mobilności i infrastruktury) kładzie nacisk na rozwój zrównoważonego transportu – działania gminy w kierunku transportu publicznego i bezpiecznej infrastruktury drogowej przyczyniają się do jego realizacji.
- o *SOR*: Cel II (**spójność terytorialna**) – SOR promuje inwestycje infrastrukturalne poprawiające dostęp do usług i rynków pracy na obszarach oddalonych od dużych miast. Wolbrom poprzez inwestycje w drogi lokalne, obwodnicę oraz starania o lepsze połączenia kolejowe bezpośrednio odpowiada temu priorytetowi. Ponadto SOR podkreśla znaczenie partnerstwa terytorialnego – cel 3.2 gminy (partnerstwa) wzmacnia skuteczność działań infrastrukturalnych, co SOR również rekomenduje.
- o *KPO*: **Komponent E: Zielona, inteligentna mobilność** – KPO finansuje inwestycje w infrastrukturę transportową (zwłaszcza niskoemisyjną). Projekty Wolbromia dotyczące np. zakupu ekologicznych autobusów do komunikacji podmiejskiej czy budowy ścieżek rowerowych mogą korzystać ze środków tego komponentu. **Komponent F: efektywność instytucji** – wspólne inwestycje z innymi samorządami wymagają sprawnego zarządzania i planowania na poziomie lokalnym, co koresponduje z dążeniem KPO do poprawy jakości zarządzania publicznego.

2.1. Kapitał ludzki i społeczny

- o *Strategia Powiatu Olkuskiego*: Priorytet **„Edukacja i rynek pracy”** – powiat stawia na podnoszenie jakości edukacji, dostosowanie kształcenia do potrzeb rynku oraz zatrzymanie młodych kadr w regionie. Cel 2.1 gminy (rozwój możliwości rozwoju mieszkańców, zatrzymanie młodzieży) jest w pełni zgodny z tym priorytetem. Dodatkowo powiat wspiera inicjatywy aktywizacji seniorów i rozwoju oferty kulturalnej – co odpowiada działaniom 2.1.3 i 2.1.4 (aktywizacja seniorów, NGO).
- o *SRWM 2030*: Cel strategiczny **„Kapitał społeczny i jakość życia”** – województwo kładzie nacisk na poprawę usług w edukacji, opiece zdrowotnej, kulturze i

integracji społecznej. Działania Wolbromia w ramach 2.1 (np. poszerzanie oferty edukacyjnej, wspieranie organizacji pozarządowych, inicjatyw młodzieżowych i seniorskich) to lokalna realizacja celów regionalnych dot. wzmocnienia kapitału ludzkiego. SRWM ma także priorytet dot. zatrzymania młodych Małopolan w regionie – co bezpośrednio czyni Wolbrom poprzez 2.1.2 (tworzenie warunków, by młodzież pozostała w gminie).

- o *KSRR 2030*: Cel I **„Spójność społeczna”** – obejmuje wyrównywanie dostępu do wysokiej jakości usług publicznych (edukacja, kultura) na obszarach poza dużymi miastami. Strategia Wolbromia realizuje to poprzez inwestycje w lokalną oświatę, kulturę i integrację (cele 2.1.1, 2.1.4). KSRR zwraca też uwagę na rozwój *kapitału ludzkiego* jako podstawy konkurencyjności regionów – gmina wzmacnia go działaniami edukacyjnymi i prozatrudnieniowymi (szkolenia, doradztwo, inicjatywy dla młodych).
- o *SOR*: Cel II (**rozwój społecznie wrażliwy**) – obejmuje m.in. poprawę jakości kapitału ludzkiego i aktywizację grup społecznych. Działania Wolbromia nakierowane na podnoszenie kompetencji mieszkańców, aktywizację seniorów i integrację społeczności wpisują się w te założenia. Ponadto SOR wskazuje na potrzebę włączania obywateli i NGO w rozwój lokalny – realizacja celu 2.1.4 (rozwój organizacji pozarządowych, budżet obywatelski, itp.) jest spójna z ideą współdecydowania społecznego promowaną w SOR.
- o *KPO*: **Komponent D: Ochrona zdrowia i edukacja** – choć głównie dotyczy ochrony zdrowia, KPO przewiduje też reformy zwiększające dostępność usług edukacyjnych (np. e-edukacja, szkolenia cyfrowe). Wolbrom, rozwijając ofertę edukacyjną i prozdrowotną (jak Uniwersytet Trzeciego Wieku, kursy zawodowe), może korzystać z dotacji w ramach KPO D. Dodatkowo **Komponent A (rynek pracy)** w KPO – inicjatywy aktywizujące młodych bezrobotnych czy seniorów do udziału w rynku wpisują się w cele KPO dotyczące zwiększenia aktywności zawodowej.

2.2. Przestrzeń publiczna i rekreacja

- o *Strategia Powiatu Olkuskiego*: Priorytet **„Jakość przestrzeni i infrastruktury społecznej”** – powiat wskazuje na konieczność poprawy estetyki miejscowości, rozwoju bazy rekreacyjno-sportowej oraz utrzymania infrastruktury społecznej (szkół, domów kultury). Cel 2.2 gminy idealnie się z nim pokrywa: projekty rewitalizacji rynku i osiedli, rozbudowy bazy sportowo-rekreacyjnej (plac zabaw, boiska, ścieżki) oraz modernizacji obiektów społecznych w Wolbromiu to lokalna implementacja powiatowych założeń.

- *SRWM 2030*: Cel strategiczny „**Przestrzeń i tożsamość**” – województwo stawia na przyjazną przestrzeń publiczną oraz ochronę dziedzictwa. Rewitalizacja Wolbromia (działanie 2.2.2) i rozwój terenów rekreacyjnych wpisują się w regionalny kierunek odnowy małych miast i wsi Małopolski. SRWM wspiera również rozwój infrastruktury kultury i sportu blisko mieszkańców – działania 2.2.1 i 2.2.3, obejmujące budowę nowych obiektów i modernizację istniejących (np. dom kultury, obiekty sportowe, szkoły), są zgodne z tym priorytetem.
- *KSRR 2030*: Cel I (**spójność społeczna i terytorialna**) akcentuje wyrównywanie jakości życia między ośrodkami – poprawa przestrzeni publicznych i dostępu do infrastruktury rekreacyjnej w Wolbromiu zwiększa atrakcyjność życia poza metropolią, co realizuje ten cel. Ponadto KSRR (oraz Krajowa Polityka Miejska) zwracają uwagę na potrzebę **rewitalizacji miast średnich i małych** – działanie 2.2.2 Strategii to bezpośrednia odpowiedź na to wyzwanie w skali lokalnej.
- *SOR*: Cel II (**rozwój terytorialnie zrównoważony**) zawiera postulaty odnowy przestrzeni miejskich oraz zapewnienia mieszkańcom mniejszych ośrodków dostępu do infrastruktury porównywalnej z dużymi miastami. W Strategii Wolbrom przewidziano konkretne mierniki (np. liczba wyremontowanych placów, nowych obiektów rekreacyjnych), co jest zgodne z ideą SOR o podnoszeniu jakości życia w całym kraju, nie tylko w metropoliach.
- *KPO*: **Komponent E: Zielona, inteligentna mobilność** – pewne elementy celów Wolbromia, jak budowa ścieżek pieszo-rowerowych, zazielenianie przestrzeni publicznych, mogą ubiegać się o środki z KPO (np. na zrównoważoną mobilność miejską i infrastrukturę przyjazną środowisku). **Komponent A** (konkurencyjność) też częściowo wspiera inwestycje poprawiające jakość życia (np. wielofunkcyjne centra usług lokalnych), co może dotyczyć modernizacji np. domu kultury czy bibliotek.

2.3. Zdrowie i jakość środowiska

- *Strategia Powiatu Olkuskiego*: Priorytet „**Bezpieczeństwo ekologiczne i zdrowotne**” – powiat promuje działania na rzecz czystego powietrza, gospodarki odpadami oraz dostępności opieki medycznej. Cel 2.3 gminy jest zbieżny: obejmuje walkę z niską emisją (2.3.1), zazielenianie (2.3.2), rozwój OZE (2.3.3) oraz poprawę usług zdrowotnych (2.3.4). Współpraca z powiatem (np. szpitalem powiatowym w zakresie opieki zdrowotnej, wspólne programy ekologiczne) będzie tu naturalna.

- *SRWM 2030*: Cel strategiczny „**Środowisko i energia**” – Małopolska stawia na poprawę jakości powietrza, zwiększenie udziału OZE i adaptację do zmian klimatu. Wszystkie działania Wolbromia w celu 2.3 bezpośrednio realizują ten cel: wymiana źródeł ciepła i termomodernizacja (jakość powietrza), nasadzenia zieleni (klimat miasta), instalacje solarne i fotowoltaiczne (OZE), edukacja ekologiczna mieszkańców. Również w obszarze zdrowia SRWM wskazuje na rozwój e-usług medycznych i dostępności opieki – co Wolbrom przewiduje, np. dążąc do utworzenia nowych gabinetów specjalistycznych czy teleopieki w gminie.
- *KSRR 2030*: Cel III „**Budowanie odporności i zrównoważonego rozwoju**” – obejmuje aspekt środowiskowy: ochrona bioróżnorodności, adaptacja do zmian klimatu, zrównoważone wykorzystanie zasobów. Działania Wolbromia dotyczące retencji wód, zieleni, odnawialnych źródeł energii i gospodarki odpadowej wpisują się w krajowe priorytety ekologiczne. Ponadto KSRR Cel I (spójność społeczna) dotyczy także wyrównania dostępu do opieki zdrowotnej – rozwój lokalnych usług medycznych w Wolbromiu poprawia sytuację mieszkańców w tym zakresie.
- *SOR*: SOR silnie akcentuje *zrównoważony rozwój*, w tym poprawę stanu środowiska (np. program Czyste Powietrze, gospodarka obiegu zamkniętego) oraz rozwój kapitału ludzkiego (zdrowie). Cel 2.3 Wolbromia jest kwintesencją zrównoważonego podejścia – łączy troskę o środowisko z troską o ludzi. Działania antysmogowe, inwestycje w OZE i zieleni realizują założenia SOR w zakresie ekologii, zaś poprawa opieki zdrowotnej i opiekuńczej spełnia postulat podniesienia jakości życia i bezpieczeństwa zdrowotnego obywateli.
- *KPO*: **Komponent B: Zielona energia i zmniejszenie energochłonności** – bezpośrednio finansuje wymianę pieców, inwestycje w OZE, modernizację sieci ciepłowniczych i inne działania na rzecz czystego powietrza. Wolbrom będzie korzystał z tego komponentu realizując 2.3.1 i 2.3.3 (np. dotacje dla mieszkańców na PV i pompy ciepła, modernizacja kotłowni). **Komponent D: Zdrowie** – przewiduje inwestycje w infrastrukturę ochrony zdrowia, w tym na poziomie lokalnym (np. wyposażenie ośrodków zdrowia, programy profilaktyczne); Wolbrom może uzyskać wsparcie na realizację 2.3.4 (np. tworzenie domu dziennej opieki, telemedycyna dla seniorów).

3.1. Kapitał instytucjonalny i cyfrowy

- *Strategia Powiatu Olkuskiego*: Priorytet „**Sprawny samorząd i e-usługi**” – powiat kładzie nacisk na usprawnienie obsługi mieszkańców i rozwój usług elektronicznych. Cel 3.1 Wolbromia (wzmocnienie potencjału urzędu oraz cyfryzacja usług) jest tożsamy z tym priorytetem. Gmina planuje dalszą profesjonalizację kadr urzędowych, szkolenia, a także wdrożenie nowych e-rozwiązań (portal usług publicznych, e-płatności) – co realizuje założenia powiatu.
- *SRWM 2030*: Cel strategiczny „**Nowoczesne zarządzanie**” – województwo promuje rozwój cyfryzacji administracji publicznej, otwarte dane i podnoszenie kompetencji urzędników. Działania Wolbromia 3.1 (cyfrowa infrastruktura, e-administracja, szkolenia kadry) są zbieżne z celami regionu w zakresie transformacji cyfrowej usług publicznych i budowania społeczeństwa informacyjnego. SRWM wspomina też o wspieraniu mniejszych JST w rozwoju kompetencji – Wolbrom wpisuje się w tę politykę.
- *KSRR 2030*: Cel III (**sprawność państwa i partnerstwo**) – choć KSRR dotyczy głównie regionów, zakłada również wzmocnienie sprawności instytucji publicznych na wszystkich poziomach oraz rozwój współpracy między samorządami. Cel 3.1 oraz 3.2 (partnerstwa) gminy przekładają te założenia na poziom lokalny poprzez poprawę efektywności administracji i otwartość na współdziałanie z innymi.
- *SOR*: SOR kładzie nacisk na **sprawne państwo i instytucje** (reforma instytucji publicznych, cyfryzacja usług dla obywateli). Strategia Wolbromia w całości popiera te kierunki – rozwój e-usług, poprawa zarządzania i włączenie mieszkańców (budżet obywatelski, konsultacje online) to lokalny wymiar Celów SOR dot. modernizacji administracji.
- *KPO*: **Komponent F: Efektywność instytucji** – przewiduje on reformy cyfrowe i organizacyjne w administracji publicznej. Gmina Wolbrom, planując cyfryzację urzędu (ePUAP, systemy ERP) oraz usprawnienie procesów, wpisuje się w założenia KPO. Dodatkowo, realizując te działania, gmina zwiększa swoje szanse na efektywne aplikowanie o środki (sprawny, z informatyzowany urząd lepiej przygotuje projekty i rozliczy fundusze).

3.2. Partnerstwa i współpraca terytorialna

- *Strategia Powiatu Olkuskiego*: Priorytet „**Współpraca samorządów**” – powiat dąży do zintegrowania działań gmin w ramach powiatu (np. wspólna promocja, koordynacja inwestycji drogowych). Cel 3.2 gminy jest spójny, zakłada aktywny

udział Wolbromia w partnerstwach powiatowych (np. w ramach Związku Gmin, czy partnerstw projektowych przy inwestycjach).

- *SRWM 2030*: Cel „**Terytorializacja polityki rozwoju**” – województwo wspiera tworzenie ponadlokalnych partnerstw (np. Miejskie Obszary Funkcjonalne, porozumienia gmin wiejskich). Wolbrom planując współpracę z sąsiadami (np. przy promocji Jury, przy staraniach o środki ZIT dla subregionu) realizuje ten kierunek. SRWM wymienia także Obszary Strategicznej Interwencji wymagające współdziałania wielu JST – gotowość Wolbromia do współpracy wpisuje się w tę filozofię.
- *KSRR 2030*: Cel III (**sprawne zarządzanie rozwojem**) – obejmuje m.in. rozwój mechanizmów współpracy terytorialnej i międzysektorowej. Działania 3.2 gminy (partnerstwa publiczne i społeczne, międzysektorowe) dokładnie odpowiadają temu celowi. KSRR promuje tzw. *zintegrowane podejście terytorialne* – Wolbrom przygotowany do partnerstw (np. z powiatem, sąsiednimi gminami, NGO, biznesem) to przykład wdrażania tego podejścia lokalnie.
- *SOR*: SOR również akcentuje **współpracę terytorialną** (np. Miejskie Obszary Funkcjonalne, klastry samorządów). Strategia Wolbromia przez cel 3.2 deklaruje aktywność gminy na tych polach – co jest zgodne z ideą SOR, że problemy rozwojowe często przekraczają granice administracyjne i wymagają wspólnych działań. Partnerstwa planowane przez Wolbrom (np. w zakresie infrastruktury, promocji gospodarczej regionu) to praktyczna realizacja zaleceń SOR.
- *KPO*: **Komponent F: Efektywność instytucji** – wspomina o poprawie współpracy między instytucjami oraz wsparciu tworzenia partnerstw w ramach planowania przestrzennego i inwestycyjnego. Wolbrom, budując partnerstwa z innymi gminami (np. przy planowaniu układu drogowego czy oferty turystycznej), może liczyć na wsparcie szkoleniowe i doradcze finansowane z KPO. Partnerstwa zwiększają też skuteczność wykorzystania funduszy (efekt skali i synergia), co podkreśla KPO i co gmina zamierza wykorzystać.

3.3. Bezpieczeństwo infrastrukturalne i środowiskowe

- *Strategia Powiatu Olkuskiego*: Priorytet „**Infrastruktura techniczna i bezpieczeństwo**” – powiat stawia na rozbudowę i utrzymanie sieci wodociągowo-kanalizacyjnej, poprawę bezpieczeństwa na drogach oraz działania prośrodowiskowe. Cel 3.3 Wolbromia (modernizacja infrastruktury, bezpieczeństwo wodne, klimat, bezpieczeństwo ruchu) jest praktycznie tożsamy z założeniami powiatu. Np. działanie 3.3.1 (modernizacja dróg, oświetlenia)

pokrywa się z planami powiatu dot. dróg, a 3.3.4 (bezpieczeństwo ruchu) jest wspólnym celem obu szczebli.

- *SRWM 2030*: Cel „**Infrastruktura dla rozwoju**” – obejmuje inwestycje w infrastrukturę techniczną (transportową, wodną, energetyczną) zapewniające trwałe warunki rozwoju regionu oraz bezpieczeństwo mieszkańców. Wolbrom poprzez 3.3 realizuje ten cel na swoim obszarze: inwestuje w drogi i sieci (transport i media), dba o zabezpieczenie wody pitnej i przeciwpowodziowe (co wpisuje się też w regionalną politykę adaptacji do zmian klimatu), rozwija zielono-niebieską infrastrukturę.
- *KSRR 2030*: Cel III (**budowanie odporności regionów**) – kładzie nacisk na podnoszenie odporności infrastrukturalnej i środowiskowej wszystkich regionów na zagrożenia (klimatyczne, naturalne, techniczne). Działania Wolbromia w 3.3 (np. retencja wody, przygotowanie planów kryzysowych, zazielenianie dla łagodzenia skutków upałów) wypełniają to założenie. KSRR również promuje poprawę bezpieczeństwa transportowego na poziomie lokalnym – co czyni gmina (przejścia dla pieszych, chodniki, kampanie edukacyjne).
- *SOR*: W SOR, filar „**Bezpieczeństwo energetyczne i środowiskowe**” oraz „**Spójność terytorialna**” odnoszą się do kwestii podejmowanych w celu 3.3: modernizacja infrastruktury wodno-kanalizacyjnej, poprawa efektywności energetycznej, zabezpieczenie przeciwpowodziowe – to wszystko jest zgodne z narodowymi priorytetami. Dodatkowo SOR zwraca uwagę na bezpieczeństwo obywateli (np. na drogach) – Wolbrom planując działania BRD (bezpieczeństwa ruchu drogowego) odpowiada na te wyzwania.
- *KPO*: **Komponent B: Zielona energia i zmniejszenie energochłonności** – finansuje m.in. modernizację sieci ciepłowniczych, oświetlenia ulicznego (LED) oraz inteligentne systemy zarządzania energią, co dotyczy planów Wolbromia (np. modernizacja oświetlenia w ramach 3.3.1). **Komponent E: Mobilność** – finansuje też poprawę bezpieczeństwa drogowego (np. infrastruktura dla pieszych, bezpieczne przejścia), co wprost dotyczy działania 3.3.4. Projekty zwiększające retencję wody i adaptację do zmian klimatu mogą korzystać ze środków **Komponentu A i B** (np. budowa zbiorników retencyjnych, modernizacja kanalizacji deszczowej).

Tabela 2. Spójność celów strategicznych i operacyjnych Strategii Gminy Wolbrom z celami dokumentów zewnętrznych

Cel Strategii Gminy Wolbrom	Spójność z Strategią Powiatu Olkuskiego	Spójność z Strategią Woj. Małopolskiego 2030	Spójność ze strategiami i programami krajowymi
<p>Strategiczny Zrównoważony rozwój gospodarczy przestrzenny – <i>zrównoważony rozwój ekonomiczny gminy przy dbałości o ład przestrzenny</i></p>	<p>1. Zgodny z celem strategicznym I Powiatu Olkuskiego: zwiększenie konkurencyjności lokalnej gospodarki. Powiat stawia na rozwój gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy, co wespółgra z wizją Wolbromia. Ponadto aspekt przestrzenny wpisuje się w dążenia powiatu do poprawy infrastruktury i połączeń komunikacyjnych, niezbędnych dla zrównoważonego wykorzystania przestrzeni i zasobów.</p>	<p>Spójny z priorytetami „Gospodarka” i „Rozwój zrównoważony terytorialnie” Strategii Małopolska 2030. Małopolska stawia na innowacyjną i konkurencyjną gospodarkę przy jednoczesnym zapewnieniu zrównoważonego rozwoju wszystkich części regionu. Cel Wolbromia odzwierciedla cel województwa dotyczący równomiernego rozwoju terytorialnego opartego na lokalnych potencjałach oraz poszanowania ładu przestrzennego.</p>	<p>Spójny z krajową polityką zrównoważonego rozwoju. Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) kładzie nacisk na równoważenie rozwoju regionów i wzrost spójności terytorialnej – zmniejszanie dysproporcji w rozwoju poprzez wsparcie gospodarki i infrastruktury na szczeblu lokalnym. Cel główny SOR to jednoczesny wzrost dochodów mieszkańców i spójności społeczno-ekonomicznej i przestrzennej kraju, co bezpośrednio koresponduje z ideą zrównoważonego rozwoju gminy Wolbrom.</p>
<p>Operacyjny Atrakcyjność gospodarcza inwestycyjna – <i>stymulowanie przedsiębiorczości, przyciąganie inwestycji, klasy kreatywnej etc.</i></p>	<p>1.1. Silnie spójny z celami gospodarczymi powiatu. Powiat Olkuski zakłada pobudzanie aktywności ekonomicznej mieszkańców oraz wzrost liczby miejsc pracy, jak również tworzenie warunków dla inwestorów i przedsiębiorczości lokalnej. Cel Wolbromia 1.1 odpowiada tym założeniom poprzez plan budowania atrakcyjnego klimatu inwestycyjnego i wsparcia dla lokalnego biznesu. Ponadto, powiat podkreśla znaczenie powiązań edukacji i rynku pracy, co wespółgra z zamiarami gminy dotyczącymi przyciągania wykwalifikowanych kadr (mobilnej klasy metropolitalnej).</p>	<p>Zgodny z filarem „Innowacyjna i konkurencyjna gospodarka” w Małopolsce 2030. Województwo stawia na podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej regionu i rozwój przedsiębiorczości. Działania Wolbromia w zakresie przyciągania inwestorów i wspierania MŚP wpisują się w regionalne kierunki: wzrost innowacyjności firm, cyfryzacja gospodarki i rozwój nowoczesnych usług (np. usługi zdalne) przewidziane w strategii wojewódzkiej. W Małopolsce akcentuje się m.in. rozwój gospodarki cyfrowej i wspieranie startupów, co koresponduje z celami operacyjnymi Wolbromia (np. przyciąganie branż zdalnych i innowacyjnych).</p>	<p>Spójny z priorytetami gospodarczymi państwa (SOR). Na poziomie krajowym promowany jest wzrost gospodarczy oparty na inwestycjach i innowacjach. Cel 1.1 odpowiada głównym założeniom SOR: tworzeniu przyjaznych warunków dla inwestycji prywatnych, rozwoju przedsiębiorczości i zwiększania innowacyjności polskiej gospodarki. Rządowe programy (np. ulgi dla inwestorów, „Konstytucja Biznesu”) oraz fundusze rozwoju wspierają lokalne samorządy w przyciąganiu kapitału i firm, co jest zbieżne z planami Wolbromia.</p>
<p>Operacyjny 1.2. Rozwój</p>	<p>Spójny z kierunkami dywersyfikacji oferty powiatu. Strategia Powiatu Olkuskiego kładzie</p>	<p>Silnie zgodny z priorytetami Małopolski w obszarze turystyki i rozwoju obszarów wiejskich.</p>	<p>Spójny z założeniami krajowymi w zakresie rozwoju turystyki i obszarów wiejskich. Na</p>

Cel Strategii Gminy Wolbrom	Spójność z Strategią Powiatu Olkuskiego	Spójność z Strategią Woj. Małopolskiego 2030	Spójność ze strategiami i programami krajowymi
<p>funkcji turystycznych i rolnych – wykorzystanie walorów turystycznych, rozwój agroturystyki i rolnictwa</p>	<p>nacisk na rozwój zintegrowanej oferty czasu wolnego (turystyki, rekreacji) w celu podniesienia atrakcyjności regionu. Cel Wolbromia 1.2, obejmujący wzmacnianie atrakcyjności turystycznej gminy, wpisuje się w tę ideę. Choć dokument powiatowy nie wymienia explicite rolnictwa jako osobnego celu, wspieranie rozwoju obszarów wiejskich i agroturystyki wzbogaca lokalną gospodarkę i uzupełnia konkurencyjność powiatu – jest to zgodne z ogólnym celem zwiększania aktywności ekonomicznej mieszkańców w różnych sektorach. Gmina rozwijając turystykę i produkty lokalne rolno-spożywcze wspiera tym samym cele powiatowe dotyczące gospodarki i jakości życia.</p>	<p>Strategia „Małopolska 2030” podkreśla wyjątkowe zasoby kulturowe i przyrodnicze regionu oraz potrzebę ich wykorzystania w rozwoju turystyki i przemysłów czasu wolnego. Województwo planuje dalsze integrowanie produktów turystycznych oraz rozwój infrastruktury okołoturystycznej, co jest spójne z celem Wolbromia zwiększenia atrakcyjności turystycznej. Dodatkowo, w strategii wskazuje się na dogodne warunki do rozwoju agroturystyki na obszarach wiejskich Małopolski – cel 1.2 idealnie wpisuje się w ten kierunek poprzez wsparcie rolnictwa i gospodarstw agroturystycznych. Ponadto, w obszarze „Rozwój zrównoważony terytorialnie” Małopolska kładzie nacisk na rozwój obszarów wiejskich i wykorzystanie ich endogenicznych potencjałów, do których należą właśnie rolnictwo ekologiczne, lokalne produkty i turystyka wiejska rozwijane przez Gminę Wolbrom.</p>	<p>poziomie centralnym funkcje turystyczne i rolne wspierane są m.in. przez Strategię na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz sektorowe polityki (np. Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa 2030). SOR przewiduje programy wspierające rozwój kluczowych sektorów gospodarki, w tym przemysłu rolnospożywczego i turystyki jako istotnych dziedzin dla endogenego rozwoju regionów. Cele Wolbromia w zakresie turystyki i rolnictwa są zbieżne z polityką rządu, która promuje zrównoważony rozwój obszarów wiejskich, innowacje w rolnictwie oraz markowe produkty turystyczne (np. poprzez Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, Polską Organizację Turystyczną, fundusze PROW i programy promocji polskiej turystyki). Tym samym cel 1.2 uzupełnia krajowe dążenia do ożywienia gospodarki w oparciu o lokalne zasoby naturalne i kulturowe.</p>
<p>Operacyjny 1.3. Dostępność i powiązania zewnętrzne – poprawa komunikowania gminy z ośrodkami rozwoju (transport drogowy, partnerstwa infrastrukturalne)</p>	<p>Bezpośrednio spójny z celem powiatu dot. infrastruktury transportowej. Strategia Powiatu Olkuskiego identyfikuje poprawę powiązań komunikacyjnych powiatu jako klucz do zwiększenia konkurencyjności gospodarczej i aktywizacji mieszkańców. Cel Wolbromia 1.3 wprost realizuje ten kierunek poprzez działania na rzecz lepszej dostępności drogowej (i ewentualnie kolejowej) gminy oraz inicjatywy partnerskie skracające czas dojazdu do dużych miast. Jest to pełna zgodność – zarówno powiat, jak i gmina dostrzegają, że infrastruktura</p>	<p>Zgodny z celami Małopolski w zakresie transportu i spójności terytorialnej. Województwo Małopolskie silnie akcentuje potrzebę poprawy dostępności komunikacyjnej regionu, zarówno wewnątrz (między subregionami), jak i na zewnątrz (połączenia z sąsiednimi regionami). W strategii zapisano dążenie do poprawy spójności wewnątrzregionalnej i dostępności transportowej całej Małopolski. Cel 1.3 gminy Wolbrom idealnie wpisuje się w te założenia – poprzez rozbudowę dróg (np. łączniki do dróg wojewódzkich czy</p>	<p>Spójny z polityką transportową państwa i celami krajowym uznaje się, że poprawa dostępności terytorialnej jest kluczowa dla spójności rozwoju – co odzwierciedla zarówno SOR, jak i Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030. SOR w filarze zrównoważonego rozwoju regionalnego wskazuje inwestycje w infrastrukturę transportową jako narzędzie wyrównywania szans między regionami. Rządowe programy, takie jak Program Budowy Dróg Krajowych czy Kolej+, wspierają samorządy w realizacji właśnie</p>

Cel Strategii Gminy Wolbrom	Spójność z Strategią Powiatu Olkuskiego	Spójność z Strategią Woj. Małopolskiego 2030	Spójność ze strategiami i programami krajowymi
	transportowa i skomunikowanie są warunkiem rozwoju.	krajowych) oraz ewentualną rewitalizację połączeń kolejowych gmina przyczynia się do realizacji celu województwa, jakim jest lepsza komunikacja peryferii z głównymi ośrodkami. Ponadto, Strategia Małopolska 2030 integruje rozwój transportu jako jednego z priorytetowych obszarów interwencji, co widać m.in. po wskazaniu transportu jako osobnego działu w dokumencie – działania Wolbromia uzupełniają te zamierzenia wojewódzkie na poziomie lokalnym.	takich celów jak 1.3. Działania Wolbromia zwiększające dostępność gminy (np. poprzez partnerstwa z samorządem wojewódzkim przy modernizacji dróg) są zbieżne z narodowymi priorytetami budowania spójnej sieci transportowej i poprawy dostępności obszarów oddalonych od metropolii. To przyczynia się do realizacji nadrzędnego celu państwa, jakim jest zwiększenie mobilności mieszkańców i dostępności usług publicznych w skali całego kraju.
<p>Strategiczny 2. Poprawa jakości życia i spójności społecznej – <i>podniesienie standardu życia mieszkańców, integracja i włączenie społeczne</i></p>	<p>Spójny z celami społecznymi powiatu (cel II i IV). Powiat Olkuski w swojej strategii akcentuje konieczność zabezpieczenia wysokiego poziomu bezpieczeństwa zdrowotnego i społecznego mieszkańców oraz rozwój oferty czasu wolnego (kultura, sport, rekreacja) dla poprawy jakości życia. Cel strategiczny 2 Wolbromia pokrywa te obszary – dąży zarówno do polepszenia usług publicznych (edukacja, zdrowie, opieka) i integracji społecznej, jak i do zagospodarowania przestrzeni publicznych sprzyjających rekreacji. Tym samym jest on komplementarny wobec powiatowego celu poprawy warunków życia: gmina, poprzez swoje działania, wspiera powiat w osiąganiu spójności społecznej (m.in. poprzez aktywizację różnych grup wiekowych, przeciwdziałanie wykluczeniu) oraz poprawia atrakcyjność zamieszkania w regionie, co leży także w interesie powiatu.</p>	<p>Całkowicie zgodny z wizją Małopolski jako regionu o wysokiej jakości życia. W Strategii Małopolska 2030 nadrzędnym celem w wymiarze społecznym jest „rozwój społecznie wrażliwy, sprzyjający rodzinie”, czyli zapewnienie jak najwyższej jakości życia Małopolan i włączenie wszystkich grup społecznych. Cel strategiczny 2 Wolbromia bezpośrednio realizuje tę wizję na poziomie lokalnym. Województwo definiuje szeroko politykę prorodzinną i prospołeczną – od opieki zdrowotnej, przez edukację i rynek pracy, po kulturę i rekreację – a gmina Wolbrom przekłada to na konkretne inicjatywy (np. poprawa oferty edukacyjnej, tworzenie miejsc rekreacji, wsparcie NGO i seniorów). Poprawa spójności społecznej w gminie dokłada cegiełkę do spójności całego regionu, którą Małopolska chce utrzymać, by równomiernie podnosić standard życia we wszystkich gminach. Warto dodać, że Małopolska w swoich kierunkach polityki rozwoju społecznego uwzględnia sport i</p>	<p>Zgodny z celami krajowymi dotyczącymi polityki społecznej i jakości życia. Poprawa jakości życia obywateli i wzmocnienie spójności społecznej to jeden z filarów strategii państwa (m.in. SOR oraz aktualne strategie sektorowe). SOR explicite promuje rozwój społeczny redukujący różnice w jakości życia mieszkańców różnych regionów Polski. Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 (SRKL) ustanawia główny cel: wzrost kapitału ludzkiego i spójności społecznej w Polsce. Wolbrom, realizując cel 2, wpisuje się w te założenia poprzez działania na rzecz edukacji, zdrowia, rynku pracy i integracji społecznej (co odpowiada szczegółowym celom SRKL, takim jak podniesienie kompetencji, poprawa zdrowia, aktywizacja na rynku pracy i redukcja wykluczenia). Rządowe programy (np. Maluch+, Senior+, programy profilaktyki zdrowotnej, fundusze integracji społecznej) wspierają inicjatywy zbieżne z planami gminy, potwierdzając aktualność i wagę celu 2 również</p>

Cel Strategii Gminy Wolbrom	Spójność z Strategią Powiatu Olkuskiego	Spójność z Strategią Woj. Małopolskiego 2030	Spójność ze strategiami i programami krajowymi
		rekreację, kulturę, bezpieczeństwo, edukację i opiekę zdrowotną jako kluczowe obszary – wszystkie one znajdują odzwierciedlenie w celach operacyjnych Wolbromia 2.1–2.3.	na szczeblu centralnym.
Operacyjny 2.1. Kapitał ludzki i społeczny – <i>rozwój edukacji, zatrzymanie młodzieży, aktywizacja seniorów, wsparcie NGO</i>	Spójny z celami operacyjnymi powiatu w sferze edukacji i bezpieczeństwa socjalnego. W strategii powiatowej znalazł się cel 2.1: wzmacnianie kapitału intelektualnego mieszkańców – obejmujący zapewne poprawę jakości edukacji średniej i wyższej, szkolnictwa zawodowego itp. Działania Wolbromia na rzecz rozwoju osobistego i zawodowego mieszkańców (edukacja, szkolenia) oraz zatrzymania młodzieży realizują ten cel na poziomie lokalnym. Również aktywizacja seniorów i rozwój organizacji pozarządowych w gminie przekłada się na większą kapitał społeczny, co odpowiada intencjom powiatu, by mieszkańcy byli aktywni i zaangażowani. Powiatowy cel 2.2 (bezpieczeństwo w wymiarze społecznym) dotyka m.in. wsparcia osób potrzebujących – tu NGOs i inicjatywy społeczne Wolbromia także mają wkład, wzmacniając sieć wsparcia i integracji na terenie powiatu.	Zgodny z polityką Małopolski w zakresie kapitału ludzkiego. Województwo Małopolskie stawia na wysokiej jakości kapitał ludzki jako fundament rozwoju – dba o edukację na wszystkich poziomach, rozwój kompetencji mieszkańców oraz przeciwdziałanie drenażowi talentów z regionu. Cel 2.1 Wolbromia jest lokalną implementacją tych założeń: poprzez poszerzenie możliwości kształcenia, tworzenie perspektyw dla młodych (by pozostali w gminie), aktywizację osób starszych oraz wsparcie dla NGO (które budują społeczną aktywność), gmina realizuje ideę społeczeństwa uczącego się i zintegrowanego, obecną w strategii wojewódzkiej. Warto zauważyć, że Małopolska 2030 wprost zakłada m.in. rozwój kapitału społecznego (np. wolontariat, organizacje obywatelskie) oraz solidarność międzypokoleniową – działania Wolbromia wpisują się w te kierunki, zwiększając spójność społeczną regionu od podstaw.	Silnie spójny z priorytetami krajowymi w obszarze edukacji, rynku pracy i integracji społecznej. Działania zwiększające kapitał ludzki i społeczny odpowiadają strategicznym celom Polski, m.in. zapisanym w SOR oraz SRKL. SOR kładzie nacisk na poprawę edukacji, rozwój kompetencji i wsparcie rynku pracy – Wolbrom planuje to realizować lokalnie (kursy, szkolenia, inicjatywy dla młodzieży). SRKL natomiast wymienia jako cele szczegółowe: podniesienie kompetencji i kwalifikacji obywateli, wzrost wykorzystania potencjału na rynku pracy oraz redukcję wykluczenia społecznego. Projektowane przez gminę przedsięwzięcia (praca z młodzieżą, integracja seniorów, rozwój NGO działających na rzecz grup zagrożonych wykluczeniem) odpowiadają dokładnie tym założeniom. Ponadto programy takie jak Aktywna Tablica, POWER, Fundusz Młodzieżowy czy Rządowy Program Wspierania Rozwoju Organizacji Porządowych dowodzą, że państwo wspiera działania tożsame z celem 2.1 – czyli inwestycję w ludzi, ich umiejętności oraz aktywność obywatelską.
Operacyjny 2.2. Przestrzeń publiczna i rekreacja – <i>rozwój infrastruktury</i>	Silna spójność z celem powiatu dot. oferty czasu wolnego i jakości przestrzeni. Strategia Powiatu Olkuskiego zawiera cel strategiczny IV: kształtowanie zintegrowanej i różnorodnej oferty czasu wolnego. Cel 2.2 Wolbromia	Zgodność z celami Małopolski dotyczącymi przestrzeni życiowej mieszkańców. W Strategii Województwa aspekt jakości przestrzeni publicznych i rekreacji przejawia się m.in. poprzez kierunki: „Sport i rekreacja” oraz	Spójność z krajowymi programami na rzecz rewitalizacji i poprawy infrastruktury lokalnej. Poprawa przestrzeni publicznych i rozwój infrastruktury rekreacyjnej to elementy wielu programów centralnych, choćby Krajowej Polityki

Cel Strategii Gminy Wolbrom	Spójność z Strategią Powiatu Olkuskiego	Spójność z Strategią Woj. Małopolskiego 2030	Spójność ze strategiami i programami krajowymi
<p><i>czasu wolnego, rewitalizacja przestrzeni, modernizacja infrastruktury społecznej</i></p>	<p>bezpośrednio służy realizacji tego powiatowego priorytetu – gmina poprzez rozbudowę infrastruktury rekreacyjnej (plac zabaw, boiska, ścieżki rowerowe, domy kultury itp.) oraz rewitalizację przestrzeni publicznych sprawia, że oferta spędzania czasu wolnego mieszkańców powiatu się poszerza i podnosi jakość. Modernizacja infrastruktury społecznej (szkół, bibliotek, ośrodków zdrowia) w gminie również przekłada się na lepsze warunki życia w skali powiatu. Można zatem stwierdzić pełną komplementarność – powiat zakłada co należy osiągnąć (bogata oferta kulturalno-rekreacyjna i przyjazna przestrzeń), a gmina Wolbrom realizuje to <i>jak</i> (konkretnymi projektami inwestycyjnymi u siebie).</p>	<p>„Kultura i dziedzictwo” jako ważne składowe jakości życia (w ramach obszaru „Małopolskie”). Województwo promuje tworzenie przyjaznych przestrzeni do życia i wypoczynku rodzin, czemu służą m.in. projekty strategiczne typu „Małopolska infrastruktura rekreacyjna” czy programy rewitalizacji małych miast. Cel 2.2 Wolbromia jest z tym zbieżny – gmina dba o rewitalizację miejsc publicznych i rozwój bazy rekreacyjno-sportowej, co na poziomie regionu przekłada się na realizację wizji Małopolski jako miejsca oferującego bogate możliwości spędzania wolnego czasu. Małopolska 2030 podkreśla też wagę ładu przestrzennego – działania Wolbromia, uporządkowujące i odświeżające przestrzeń gminną, wspierają ten regionalny postulat.</p>	<p>Miejskiej, Narodowego Planu Rewitalizacji czy funduszy rządowych kierowanych do gmin (Fundusz Inwestycji Lokalnych, program „Sportowa Polska” finansujący obiekty sportowe, itp.). W skali makro, strategia państwa uznaje, że komfort życia (w tym dostęp do infrastruktury czasu wolnego) jest ważnym czynnikiem rozwojowym – SOR w filarze rozwoju społecznego mówi o podnoszeniu jakości życia, co obejmuje także poprawę otoczenia mieszkaniowego i oferty usług kulturalno-rekreacyjnych. Cel 2.2 Wolbromia realizuje tę ogólną filozofię poprzez konkretne lokalne projekty. Krajowe dokumenty (np. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030) również wskazują, że wsparcie kierowane będzie na poprawę standardu przestrzeni publicznej w mniejszych miastach i na wsi, by zmniejszyć różnice w warunkach życia – co jest dokładnie tym, do czego dąży Wolbrom w swoim celu operacyjnym.</p>
<p>Operacyjny 2.3. Zdrowie i jakość środowiska – <i>poprawa jakości powietrza, zwiększenie zieleni, prozdrowotne inicjatywy</i></p>	<p>Spójny z priorytetami powiatu w zakresie ochrony środowiska i bezpieczeństwa zdrowotnego. Strategia Powiatu Olkuskiego zawiera cel strategiczny III: poprawa parametrów środowiskowych oraz ochrona bioróżnorodności. Cel 2.3 Wolbromia („Zdrowie i jakość środowiska”) jest bezpośrednim odzwierciedleniem tych założeń na poziomie lokalnym – zakłada walkę o czyste powietrze (ograniczenie smogu, wymianę źródeł ciepła), rozwój terenów zielonych i ogólnie poprawę stanu środowiska. Działania te przyczyniają się</p>	<p>Zgodny z celami Małopolski w obszarze klimatu, środowiska i zdrowia publicznego. Województwo Małopolskie przyjęło ambitny cel: „wysoka jakość środowiska i dążenie do neutralności klimatycznej”. Wszystkie inicjatywy Wolbromia dotyczące ograniczenia zanieczyszczeń powietrza, zazieleniania przestrzeni czy ochrony przyrody bezpośrednio służą realizacji tego regionalnego priorytetu. Małopolska intensywnie wdraża politykę antysmogową (programy wymiany pieców, rozwój OZE) i działania adaptacyjne do zmian klimatu – Wolbrom jako</p>	<p>Spójny z krajowymi strategiami w zakresie ochrony środowiska i zdrowia. Na poziomie krajowym cele operacyjne Wolbromia 2.3 odpowiadają dwóm ważnym priorytetom: poprawie stanu środowiska naturalnego oraz ochronie zdrowia obywateli. SOR traktuje transformację ekologiczną gospodarki jako jeden z trzech filarów – zakłada m.in. walkę z zanieczyszczeniem powietrza, efektywność energetyczną i rozwój zielonej infrastruktury. Działania Wolbromia w tym zakresie (walka ze smogiem, zazielenianie) to realizacja tej</p>

Cel Strategii Gminy Wolbrom	Spójność z Strategią Powiatu Olkuskiego	Spójność z Strategią Woj. Małopolskiego 2030	Spójność ze strategiami i programami krajowymi
	<p>do osiągnięcia celów powiatu w zakresie ekologii (np. powiat promuje rozwój infrastruktury ochrony środowiska i edukacji ekologicznej, co gmina realizuje poprzez nasadzenia, akcje proekologiczne, itp.). Jednocześnie, powiatowy cel 2.2 dot. bezpieczeństwa zdrowotnego mieszkańców jest wspierany przez Wolbrom poprzez poprawę jakości środowiska, która przekłada się na zdrowsze warunki życia (czyste powietrze to mniej zachorowań). Zatem cel 2.3 jest spójny dwutorowo: środowiskowo – z celem III powiatu, i zdrowotnie – z aspektem zdrowotnym celu II powiatu.</p>	<p>część regionu dodaje swoje działania (np. nasadzenia drzew, edukacja ekologiczna), wzmacniając efekt skali. Ponadto Strategia Małopolska 2030 podkreśla konieczność zapewnienia mieszkańcom bezpieczeństwa zdrowotnego, m.in. poprzez rozwój e-usług medycznych i kadr medycznych. Gmina Wolbrom, dbając o środowisko (a więc element profilaktyki zdrowotnej) i podejmując lokalne działania prozdrowotne, wpisuje się w szerszy kontekst poprawy zdrowia Małopolan. Poprawa jakości powietrza w gminie to wkład w realizację programu „Małopolska w zdrowej atmosferze”, a zwiększanie terenów zielonych sprzyja celom klimatycznym województwa. Tak więc cel 2.3 jest w pełni zbieżny z polityką Małopolski w dwóch kluczowych wymiarach: środowiskowym i zdrowotnym.</p>	<p>ogólnokrajowej strategii w mikroskali. Rządowe programy (np. „Czyste Powietrze”, „Miasto z Klimatem”, krajowa polityka klimatyczna) zapewniają ramy finansowe i organizacyjne, z których gmina może korzystać, potwierdzając zbieżność celu 2.3 z polityką państwa. Jeśli chodzi o zdrowie, Polityka Zdrowotna Państwa oraz SRKL (cel szczegółowy 2: poprawa zdrowia i efektywności opieki zdrowotnej) kładą nacisk na wydłużanie życia w zdrowiu i profilaktykę. Poprawa środowiska jest uznawana za kluczowy czynnik wpływający na zdrowie populacji, stąd Wolbrom realizując działania ekologiczne przyczynia się również do celów zdrowotnych kraju. Ogółem, operacyjny cel 2.3 harmonizuje z krajową koncepcją zrównoważonego rozwoju, w której dobra jakość środowiska jest warunkiem wysokiej jakości życia obywateli.</p>
<p>Strategiczny Efektywne zarządzanie i odporność terytorialna <i>– sprawne instytucje, transformacja cyfrowa, współpraca</i> <i>bezpieczeństwo</i> <i>wypadek kryzysów</i></p>	<p>3. Zgodny z celami powiatu w zakresie zarządzania i współpracy. Strategia Powiatu Olkuskiego jako jeden z głównych filarów (Cel strategiczny II) wskazuje efektywne zarządzanie rozwojem powiatu w oparciu o partnerskie mechanizmy współpracy i mobilizowanie zasobów. Cel strategiczny 3 Wolbromia jest bezpośrednio zbieżny z tym ujęciem – zakłada modernizację kapitału instytucjonalnego (co podniesie efektywność zarządzania lokalnego) oraz budowanie partnerstw i szerokiej współpracy terytorialnej. Gmina, podobnie jak powiat, dostrzega potrzebę łączenia sił z innymi podmiotami (samorządami, biznesem,</p>	<p>Spójny z priorytetami Małopolski w zakresie modernizacji zarządzania i współpracy. Województwo Małopolskie definiuje odrębny obszar strategiczny „Zarządzanie strategiczne rozwojem”, którego cel szczegółowy to udoskonalony system zarządzania dostosowany do wyzwań dekady 2020–2030. W ramach tego obszaru Małopolska promuje współpracę i partnerstwo między instytucjami oraz cyfryzację i innowacyjność w administracji. Cel strategiczny 3 Wolbromia w pełni pokrywa się z tymi założeniami: gmina planuje rozwój kapitału instytucjonalnego i cyfrowego (czyli lepsze, nowocześniejsze urzędy, usługi e-administracji,</p>	<p>Zgodny z kierunkami krajowymi w obszarze rozwoju instytucjonalnego i bezpieczeństwa. Na szczeblu centralnym od kilku lat kładzie się nacisk na poprawę jakości rządzenia (good governance) oraz na zwiększenie odporności państwa i samorządów na kryzysy. SOR identyfikował „pułapkę słabości instytucji” i w odpowiedzi promuje usprawnienie administracji oraz partnerstwa publiczno-prywatne dla realizacji zadań rozwojowych. Cel 3 Wolbromia realizuje tę filozofię – dąży do silnych, sprawnych instytucji lokalnych (kapitał instytucjonalny) oraz do współpracy międzysektorowej. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 także podkreśla rolę</p>

Cel Strategii Gminy Wolbrom	Spójność z Strategią Powiatu Olkuskiego	Spójność z Strategią Woj. Małopolskiego 2030	Spójność ze strategiami i programami krajowymi
	<p>organizacjami) dla zwiększenia odporności na wyzwania. Dodatkowo, aspekt „odporności terytorialnej” można powiązać z powiatowym dążeniem do zapewnienia bezpieczeństwa (np. infrastrukturze krytycznej, środowiskowego – co w powiecie zawarto częściowo w celach II i III). Ogólnie, Wolbrom realizując cel 3 wzmacnia zarządzanie wieloszczeblowe i partnerskie, co jest jednym z operacyjnych celów powiatu (2.3: wieloszczeblowe zarządzanie polityką rozwoju).</p>	<p>wykorzystanie danych) oraz rozwój partnerstw terytorialnych (np. w ramach sąsiednich gmin, powiatu, czy MOF Olkusz), co odzwierciedla regionalne podejście do zarządzania opartego na współdziałaniu. Ponadto, Małopolska 2030 zwraca uwagę na budowanie odporności regionu na kryzysy (lekcja z pandemii COVID-19) – integracja systemów łączności i ratownictwa, koordynacja służb. Działania Wolbromia w zakresie bezpieczeństwa infrastrukturalnego i środowiskowego (cel 3.3) również wspierają ten aspekt poprzez przygotowanie gminy na ewentualne sytuacje kryzysowe (klęski żywiołowe, awarie). Reasumując, cel 3 gminy jest spójny ze strategią województwa w kwestii profesjonalizacji administracji, cyfryzacji oraz wzmacniania sieci współpracy i odporności.</p>	<p>współpracy rządu i samorządów oraz partnerów społeczno-gospodarczych jako podstawy skutecznej polityki rozwoju. Działania Wolbromia z zakresu partnerstw terytorialnych są zgodne z wdrażanym w Polsce modelem tzw. wielopoziomowego zarządzania (multi-level governance) – m.in. tworzenie Miejskich Obszarów Funkcjonalnych, związków międzygminnych czy partnerstw w pozyskiwaniu funduszy. Jeśli chodzi o transformację cyfrową, rząd realizuje strategię typu „Polska Cyfrowa”, wspierając cyfryzację usług publicznych i kompetencji cyfrowych kadr – co jest zbieżne z celem 3.1 Wolbromia. Natomiast w zakresie odporności terytorialnej, doświadczenia ostatnich lat (pandemia, zagrożenia klimatyczne) zaowocowały takim ukierunkowaniem polityk (np. Krajowy Plan Odbudowy zawiera komponent odporności). Cel strategiczny 3 gminy, integrując w sobie elementy zapobiegania ryzykom (infrastrukturalnym, środowiskowym), jest więc nowoczesnym podejściem zgodnym z narodową i unijną agendą budowania odporności społeczności lokalnych.</p>
<p>Operacyjny 3.1. Kapitał instytucjonalny i cyfrowy – rozwój kompetencji urzędu, e-usług, inteligentnego zarządzania</p>	<p>Spójny z dążeniami powiatu do usprawnienia administracji. Chociaż Strategia Powiatu Olkuskiego nie ma osobnego celu o cyfryzacji, to jej wizja efektywnego zarządzania (cel II) zakłada mobilizowanie zasobów i partnerskie mechanizmy, co wymaga profesjonalnych kadr i narzędzi. Gmina, inwestując w swój kapitał instytucjonalny (szkolenia pracowników,</p>	<p>Zgodny z regionalnym kierunkiem „Cyfrowa Małopolska” i unowocześnianiem administracji. W Strategii Małopolska 2030 w ramach celu „System zarządzania strategicznego rozwojem” jednym z głównych działań jest cyfryzacja i rozwój e-usług dla mieszkańców oraz integracja danych dla lepszego podejmowania decyzji. Gmina Wolbrom, inwestując w kapitał cyfrowy</p>	<p>Spójny z krajową strategią cyfryzacji i reformy administracji. Na poziomie centralnym od lat realizowane są programy mające zwiększyć efektywność instytucji publicznych i ich cyfrowe kompetencje. Program Zintegrowanej Informatyzacji Państwa, Strategia Sprawne Państwo 2020+ czy komponenty KPO przewidują cyfryzację usług publicznych, rozwój systemów e-</p>

Cel Strategii Gminy Wolbrom	Spójność z Strategią Powiatu Olkuskiego	Spójność z Strategią Woj. Małopolskiego 2030	Spójność ze strategiami i programami krajowymi
	<p>nowoczesne standardy obsługi) oraz rozwój infrastruktury cyfrowej (systemy informatyczne, usługi online dla mieszkańców), będzie bardziej wydajnym partnerem dla powiatu w realizacji wspólnych zadań. To zwiększa synergiczny efekt zarządzania publicznego w regionie. Ponadto powiat korzysta z danych i analiz z gmin, więc poprawa jakości tych danych (przez cyfryzację) służy też powiatowi. Zatem cel 3.1 Wolbromia, mimo że wewnętrzny, jest komplementarny wobec powiatowej strategii – wzmacnia fundamenty administracyjne niezbędne do wdrażania pozostałych celów.</p>	<p>(np. wdrażając systemy SMART City, platformy usług publicznych online, rozbudowując sieci szerokopasmowe), bezpośrednio realizuje politykę województwa dotyczącą transformacji cyfrowej na najniższym szczeblu. To samo dotyczy kapitału instytucjonalnego – Małopolska promuje budowanie kompetencji kadr samorządowych i strategiczne planowanie, co Wolbrom czyni poprzez profesjonalizację urzędu. Można powiedzieć, że cel 3.1 jest lokalnym odpowiednikiem działań Małopolski na polu cyfryzacji regionu (np. program „Cyfrowa Małopolska” zakłada wspieranie gmin w rozwijaniu e-administracji). Ostatecznie sprawna, cyfrowa administracja Wolbromia przyczynia się do osiągnięcia wizji regionu innowacyjnego i sprawnie zarządzanego.</p>	<p>administracji (ePUAP, usługi online) oraz podnoszenie kwalifikacji urzędników. Cel 3.1 Wolbromia jest w pełni zbieżny z tymi inicjatywami – jego realizacja oznacza wykorzystanie narzędzi dostarczanych lub finansowanych ze szczebla krajowego (np. projekty cyfryzacji urzędów gminnych dofinansowane z funduszy UE zarządzanych centralnie). Co więcej, SOR uwzględni innowacyjność i cyfryzację jako kluczowy obszar strategii rozwoju kraju, podkreślając rozwój kompetencji cyfrowych w społeczeństwie i administracji. Gmina Wolbrom, rozwijając swój kapitał cyfrowy, wpisuje się w narodowy cel budowy nowoczesnego, cyfrowego państwa.</p>
<p>Operacyjny Partnerstwa współpraca terytorialna – <i>współdziałanie z innymi gminami, powiatem, regionem, projekty partnerskie</i></p>	<p>Pełna zgodność z założeniami powiatu dot. współpracy między samorządami. Powiat Olkuski wyraźnie promuje partnerskie mechanizmy współpracy jako podstawę skutecznego rozwoju. Dla powiatu ważne jest, by gminy współdziałały zarówno z nim, jak i między sobą, w realizacji celów przekraczających granice jednej jednostki. Cel 3.2 Wolbromia odpowiada na to zapotrzebowanie – deklaruje aktywne budowanie partnerstw terytorialnych (np. wspólne inwestycje infrastrukturalne z sąsiednimi gminami, udział w stowarzyszeniach subregionalnych, współpracę przy promocji turystycznej regionu). To bezpośrednio wspiera powiat we wdrażaniu strategii, bo wiele z jego</p>	<p>Zgodność z wizją Małopolski budującej sieci współpracy terytorialnej. Strategia Województwa Małopolskiego wskazuje, że skuteczne zarządzanie wymaga zaangażowania wielu interesariuszy i partnerstwa terytorialnego. W ramach obszaru „Zarządzanie strategiczne” jako jeden z filarów wskazano współpracę i partnerstwo między różnymi podmiotami regionu. Cel 3.2 Wolbromia jest doskonałym odzwierciedleniem tej idei na poziomie lokalnym – gmina chce aktywnie współpracować w szerszych strukturach (np. poprzez Miejski Obszar Funkcjonalny Olkusza, czy inne inicjatywy subregionalne). Małopolska wyznaczyła również tzw. Obszary Strategicznej Interwencji (OSI),</p>	<p>Spójny z krajowym modelem terytorializacji polityki rozwoju opartej na partnerstwach. Krajowe dokumenty strategiczne (SOR, KSRR 2030) promują współpracę terytorialną jako warunek osiągnięcia celów rozwojowych. W Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego podkreślono, że rozwój ma być oparty na partnerstwie rządu z samorządami i samych samorządów między sobą. Tworzone są instrumenty terytorialne, takie jak ZIT czy kontrakty terytorialne, które wymuszają współpracę – Wolbrom dzięki realizacji celu 3.2 przygotowuje się do aktywnego korzystania z tych instrumentów. Rząd wspiera takie partnerstwa finansowo (np. bonusy dla projektów</p>

Cel Strategii Gminy Wolbrom	Spójność z Strategią Powiatu Olkuskiego	Spójność z Strategią Woj. Małopolskiego 2030	Spójność ze strategiami i programami krajowymi
	<p>zamierzeń (np. poprawa układu komunikacyjnego, rozwój oferty kulturalnej) wymaga kooperacji gmin. Można zatem stwierdzić, że Wolbrom realizując cel 3.2 staje się dla powiatu modelowym partnerem wpisującym się w nowoczesny, współpracujący styl zarządzania rozwojem.</p>	<p>gdzie wymagana jest koordynacja wielu gmin – Wolbrom uczestnicząc w partnerstwach zwiększa efektywność polityki regionalnej na swoim terenie. Ponadto, województwo przewiduje, że realizacja strategii opierać się będzie na współdziałaniu samorządów różnych szczebli – cel 3.2 stanowi odpowiedź na to wyzwanie, zapewniając że Wolbrom będzie zdolny do takiego współdziałania.</p>	<p>międzygminnych w konkursach funduszy UE), co oznacza, że kierunek obrany przez gminę jest nie tylko zgodny ze strategiami, ale i korzystny praktycznie. Wreszcie, Agenda Miejska UE i krajowa polityka miejska zachęcają gminy do sieciowania się i wspólnego rozwiązywania problemów – Wolbrom odpowiada na ten trend. Cel 3.2 jest zatem w pełnej harmonii z nowoczesnym podejściem państwa do zintegrowanego terytorialnie rozwoju, gdzie granice administracyjne są pokonywane przez dobrowolną współpracę dla dobra wspólnego.</p>
<p>Operacyjny Bezpieczeństwo infrastrukturalne środowiskowe – <i>zabezpieczenie infrastruktury (np. sieci, drogi) i ochrona przed zagrożeniami (powodzie, pożary)</i></p>	<p>Spójny z troską powiatu o infrastrukturę i środowisko. Chociaż Strategia Powiatu Olkuskiego nie wyodrębnia wprost celu „bezpieczeństwo infrastrukturalne”, to wiele działań powiatowych zmierza do zapewnienia stabilności infrastruktury (np. utrzymanie dróg powiatowych, inwestycje w ochronę środowiska). Cel 3.3 Wolbromia w praktyce wspiera powiat w tych obszarach: gmina dbając o swoje drogi, mosty, sieci energetyczne czy kanalizacyjne, a także planując działania przeciwpowodziowe czy przeciwpożarowe, odciąża powiat i tworzy bardziej odporny system na wypadek awarii lub klęski. Ponadto, powiatowy cel III (ochrona bioróżnorodności i środowiska) zawiera implikacje dotyczące zapobiegania zagrożeniom środowiskowym – Wolbrom poprzez działania 3.3 (np. tworzenie systemów retencji wód, plany kryzysowe) wpisuje się w ten kierunek, zwiększając</p>	<p>Zgodny z podejściem Małopolski do odporności i bezpieczeństwa regionu. Strategia Wojewódzka, ucząc się m.in. z doświadczeń pandemii, kładzie duży nacisk na bezpieczeństwo i odporność. W obszarze „Małopolskie” jednym z głównych kierunków jest bezpieczeństwo mieszkańców, w tym bezpieczeństwo ekologiczne i infrastrukturalne (np. integracja systemów łączności ratunkowej). Cel 3.3 Wolbromia jest lokalnym wkładem w to bezpieczeństwo – gmina wzmacnia infrastrukturę tak, by była mniej podatna na awarie (np. modernizacja sieci energetycznych, zapasowe ujęcia wody), oraz podejmuje działania prewencyjne wobec zagrożeń środowiskowych (np. zarządzanie ryzykiem powodziowym). Małopolska 2030 w ramach celów klimatycznych i przestrzennych również mówi o konieczności adaptacji do zmian klimatu i ochrony przed ich skutkami – cel 3.3 (bezpieczeństwo środowiskowe) dokładnie to</p>	<p>Spójny z krajowymi priorytetami zwiększania odporności infrastruktury i ochrony przed zmianami klimatu. W ostatnich latach na poziomie krajowym dużo uwagi poświęca się bezpieczeństwu infrastrukturalnemu (np. energetycznemu, cyfrowemu) oraz odporności na klęski żywiołowe i zmiany klimatu. Polska realizuje m.in. Krajowy Plan Adaptacji do zmian klimatu oraz wdraża dyrektywy UE dot. odporności infrastruktury krytycznej. Cel 3.3 Wolbromia idealnie wpisuje się w tę politykę – działania takie jak zabezpieczenia przeciwpowodziowe, rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury czy poprawa bezpieczeństwa na drogach lokalnych są częścią ogólnopolskich wysiłków adaptacyjnych. Rząd poprzez programy (np. Fundusz Ochrony Gruntów Rolnych – melioracja, programy MSWiA na sprzęt OSP, fundusze na usuwanie skutków klęsk) wspiera samorządy w zwiększaniu bezpieczeństwa, co oznacza, że cel 3.3 jest nie</p>

Cel Strategii Gminy Wolbrom	Spójność z Strategią Powiatu Olkuskiego	Spójność z Strategią Woj. Małopolskiego 2030	Spójność ze strategiami i programami krajowymi
	<p>bezpieczeństwo ekologiczne na poziomie lokalnym. W efekcie, chociaż cel 3.3 jest nowatorski, uzupełnia cele powiatu, sprawiając że rozwój jest trwały i chroniony przed zakłóceniami.</p>	<p>czyni, chroniąc lokalną społeczność przed skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych. W ten sposób Wolbrom przyczynia się do budowania odporności całej Małopolski na zagrożenia, zgodnie z duchem strategii województwa.</p>	<p>tylko zgodny, ale i wspierany na poziomie centralnym. Dodatkowo, Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju zakłada zrównoważony rozwój wszystkich obszarów z uwzględnieniem odporności na ryzyka – Wolbrom realizując cel 3.3 przyczynia się do trwałości wyników rozwojowych, czego oczekuje się również w krajowych dokumentach (np. w KSRR 2030 wspomina się o odporności miast tracących funkcje). Ogólnie, cel 3.3 odpowiada współczesnym wyzwaniom i jest w pełnej harmonii z narodowymi celami zapewnienia bezpieczeństwa i zrównoważonego, odpornego terytorium.</p>

Źródło: opracowanie własne na podstawie analizowanych dokumentów strategicznych.

Cele Strategii Gminy Wolbrom wykazują wysoki stopień spójności zewnętrznej względem dokumentów strategicznych wyższego rzędu. Nie stwierdzono sprzeczności – żaden z celów gminy nie wykracza poza ramy wyznaczone przez polityki powiatu, województwa czy kraju. Wręcz przeciwnie, cele lokalne uzupełniają i uszczegóławiają priorytety nadrzędne, koncentrując się na potrzebach lokalnej społeczności przy jednoczesnym wpisaniu w szerszy kontekst wyzwań regionalnych, krajowych i unijnych.

Strategia Gminy Wolbrom jest spójna pionowo z celami powiatu, województwa i kraju, co niesie szereg pozytywnych implikacji. Po pierwsze, taka zgodność oznacza, że planowane działania gminy wpisują się w cele szerszych programów pomocowych, dzięki czemu gmina będzie mogła efektywnie pozyskiwać środki finansowe z funduszy krajowych i Unii Europejskiej. Jak wskazuje KPO, znaczna część środków unijnych kierowana jest na cele spójne z priorytetami gminy (np. transformację klimatyczną – 44,96% oraz cyfrową – 21,28% budżetu KPO). Dzięki temu Gmina Wolbrom, realizując cele w obszarze ekologii, czy cyfryzacji, zwiększa swoją szansę na dofinansowanie ze względu na zgodność z kryteriami tych programów. Po drugie, brak sprzeczności z dokumentami wyższego szczebla oznacza brak kolizji między poziomami planowania – działania gminy będą komplementarne wobec przedsięwzięć powiatowych, regionalnych i krajowych, co ułatwi partnerstwa i koordynację wdrażania strategii na różnych poziomach. Warto podkreślić, że Strategia gminy realizuje zasadę zrównoważonego rozwoju w pełnej zgodzie z politykami krajowymi i unijnymi. Cele gospodarcze zostały powiązane z celami społecznymi i środowiskowymi w sposób zrównoważony, zgodnie z wizją SOR odpowiedzialnego, inkluzywnego wzrostu. Jednocześnie cele te odpowiadają na wspólnotowe wyzwania rozwojowe: demograficzne (przeciwdziałanie depopulacji poprzez poprawę jakości życia), transformacji energetycznej i klimatycznej (rozwój OZE, walka ze smogiem), dostępności transportowej (inwestycje drogowe, e-mobilność), spójności terytorialnej (równomierny rozwój wszystkich sołectw, partnerstwa regionalne) oraz cyfryzacji (rozbudowa Internetu i e-usług). Tym samym Strategia gminy lokalizuje te globalne i krajowe wyzwania w konkretnych działaniach na swoim terenie.

6 MODEL STRUKTURY FUNKCJONALNO-PRZESTRZENNEJ GMINY WOLBROM

Gmina Wolbrom jest gminą miejsko-wiejską o układzie osadniczym zdominowanym przez miasto Wolbrom (pełniące funkcję lokalnego centrum administracyjnego, handlowo-usługowego i kulturalnego) oraz otaczające je sołectwa wiejskie. W granicach gminy znajduje się miasto Wolbrom oraz dwadzieścia sześć sołectw.

Centrum Wolbromia stanowi nadrzędny ośrodek gminy – to tu koncentrują się najważniejsze usługi publiczne (urzędowe, edukacyjne, zdrowotne), handel detaliczny, większe zakłady pracy oraz instytucje kultury i rekreacji. Historyczny układ urbanistyczny miasta (rynek i przyległe ulice) pełni funkcje reprezentacyjne i usługowe, choć wymaga dalszej rewitalizacji i uporządkowania przestrzeni. W mieście krzyżują się główne ciągi komunikacyjne gminy.

Układ drogowy gminy opiera się na dwóch drogach wojewódzkich o znaczeniu regionalnym:

- *Droga nr 783* przebiegająca południkowo przez Wolbrom (kierunek Olkusz – Wolbrom – Miechów) – stanowi główne połączenie z miastami powiatowymi (Olkuszem na południowy zachód i Miechowem na południowy wschód, dalej prowadząc w stronę Krakowa przez węzeł S7 w Miechowie).
- *Droga nr 794* przebiegająca równoleżnikowo (kierunek Kraków – Wolbrom – Koniecpol) – łączy gminę z południową i zachodnią częścią Małopolski oraz z woj. śląskim na północnym wschodzie.

Układ tych dróg wyznacza główne osi rozwoju przestrzennego – większość wsi i osiedli gminy lokuje się wzdłuż ich przebiegu lub w ich bezpośredniej dostępności. Dzięki tym szlakom komunikacyjnym Wolbrom posiada stosunkowo dobre połączenia z ośrodkami ponadlokalnymi: odległość do Krakowa wynosi ok. 45 km, do Olkusza 20 km, do Katowic ok. 65 km. Bliskość stolicy regionu – Krakowa – oraz graniczenie z woj. śląskim kształtują kierunki dojazdów do pracy, powiązania handlowe i przepływy ludzi (do pracy, szkół ponadpodstawowych, specjalistycznych usług).

Sieć dróg powiatowych i gminnych zapewnia dostępność wewnętrzną wszystkich sołectw, choć stan techniczny części z nich jest zróżnicowany. Obecnie kluczowym wyzwaniem jest dokończenie budowy obwodnicy Wolbromia (łącznika drogowego pozwalającego wyprowadzić ruch ciężarowy poza centrum miasta) – jego realizacja wyraźnie poprawi układ komunikacyjny i odciążą śródmieście. Ponadto planowana jest modernizacja dróg łączących główne wsie z Wolbromiem, wraz z budową chodników i ścieżek rowerowych, co usprawni dojazd mieszkańców do centrum oraz zwiększy bezpieczeństwo ruchu.

Układ kolejowy – przez Gminę Wolbrom przebiega **linia kolejowa nr 62** (normalnotorowa, relacji Tunel–Wolbrom–Sosnowiec) oraz **linia szerokotorowa LHS** (Linia Hutnicza Szerokotorowa, prowadząca ze wschodu do bazy przeładunkowej w Sławkowie na Śląsku). Aktualnie po linii nr 62 ruch pasażerski jest ograniczony (Wolbrom ma połączenia kolejowe jedynie kilka razy dziennie), co oznacza niedostateczne wykorzystanie potencjału tego połączenia względem dojazdu do Krakowa. Reaktywacja częstszych połączeń kolejowych do Krakowa (np. w ramach kolei aglomeracyjnej) stanowi istotny postulat rozwojowy, który znalazł odzwierciedlenie w celach Strategii (Cel 1.3). Linia szerokotorowa LHS przebiega przez północne tereny gminy – choć nie służy bezpośrednio mieszkańcom, stanowi ona **atut gospodarczy** (możliwość lokalizacji centrów logistycznych lub zakładów korzystających z transportu towarowego koleją). W okolicach Wolbromia rozważane jest wykorzystanie tego potencjału przez wyznaczenie strefy inwestycyjnej w pobliżu linii LHS (co uczyniłoby z gminy węzeł przeładunkowy między szerokim a normalnym torem).

Struktura osadnicza i funkcjonalna poza miastem Wolbrom charakteryzuje się policentrycznością o **dwóch poziomach centralności**:

- *Lokalne ośrodki wiejskie* – większe wsie (takie jak Gołaczewy, Dłużec, Kąpiele Wielkie czy Łobzów) pełnią rolę lokalnych centrów dla okolicznych osad. Znajdują się w nich szkoły podstawowe, sklepy, kościoły, świetlice wiejskie – czyli podstawowe funkcje społeczno-usługowe dla mieszkańców danego mikroregionu w gminie. Ośrodki te zlokalizowane są w różnych częściach gminy, często przy głównych drogach, co sprzyja równomiernemu zaspokajaniu potrzeb mieszkańców obszarów wiejskich.
- *Mniejsze wsie satelitarne* – pozostałe sołectwa mają charakter typowo rolniczomieszkańcowy i są zorientowane na dojazdy do Wolbromia lub do wspomnianych ośrodków wiejskich po podstawowe usługi.

W ujęciu funkcjonalno-przestrzennym można wyróżnić na terenie gminy kilka **stref funkcjonalnych**:

- **Strefa centralna miejska (Wolbrom)** – obejmuje zwartą zabudowę miejską Wolbromia, pełni funkcje administracyjne, handlowe, usługowe i mieszkaniowe o największej intensywności. Tu zlokalizowane są główne zakłady pracy (np. duże zakłady przemysłowe na obrzeżach miasta), instytucje publiczne (urząd, ośrodek kultury, przychodnie zdrowia), szkoły podstawowe, ponadpodstawowe, przedszkola, żłobki oraz obiekty sportowe (stadion, basen). W planie zagospodarowania wyodrębniono również obszary aktywności gospodarczej (małe strefy przemysłowe) w rejonie miasta.
- **Strefa osadnictwa wiejskiego i rolnictwa** – obejmuje większość obszaru gminy, pokrytego rozproszoną zabudową siedliskową i zagrodową w wsiach. Dominuje użytkowanie rolne – pola uprawne, łąki i sady, z niewielkim udziałem lasów (większe kompleksy leśne występują w północnej i wschodniej części gminy). W strefie tej mieszka znaczna część ludności gminy, utrzymującej się z rolnictwa lub dojeżdżającej do pracy do Wolbromia czy dalej. Istotne jest utrzymanie tutaj **ładu przestrzennego** – wyznaczanie obszarów pod nową zabudowę mieszkaniową w sposób zwarty (unikając rozpraszania zabudowy na terenach cennych przyrodniczo lub o wysokiej jakości glebach). Aktualne miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego pokrywają znaczącą część tej strefy, co ułatwia kontrolowanie procesów suburbanizacji.
- **Strefa turystyczno-rekreacyjna** – koncentruje się wokół **Zalewu Wolbromskiego** i przyległych terenów zielonych, a także punktowo w innych atrakcyjnych miejscach (np. dolinki jurajskie, punkty widokowe, kompleksy leśne sprzyjające rekreacji). Zalew wraz z otoczeniem (plaża, park, ścieżka dookoła zbiornika) stanowi flagowy teren rekreacyjny gminy – już teraz intensywnie użytkowany przez mieszkańców, a w przyszłości planowany do dalszej rozbudowy (w ramach celów Strategii). Strefa turystyczna obejmuje również obszary planowanych szlaków pieszych i rowerowych oraz potencjalne lokalizacje nowych atrakcji (camping, park linowy, itp.). Elementem infrastruktury turystycznej jest również rewitalizowany obiekt infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej w Domaniewicach.
- **Strefa korytarzy ekologiczno-transportowych** – obejmuje doliny cieków wodnych i ciągi przyrodnicze, które często pokrywają się z ciągami komunikacyjnymi. Ważnym elementem w tym kontekście są źródła Białej Przemszy, która może w przyszłości pełnić istotną rolę korytarza przyrodniczego łączącego kompleksy leśne. Innym przykładem korytarza jest pas przebiegu linii LHS – w jego otoczeniu zachowały się znaczne obszary półnaturalnej przyrody. Te korytarze wymagają zachowania ciągłości ekologicznej przy jednoczesnym zabezpieczeniu funkcji infrastrukturalnych.

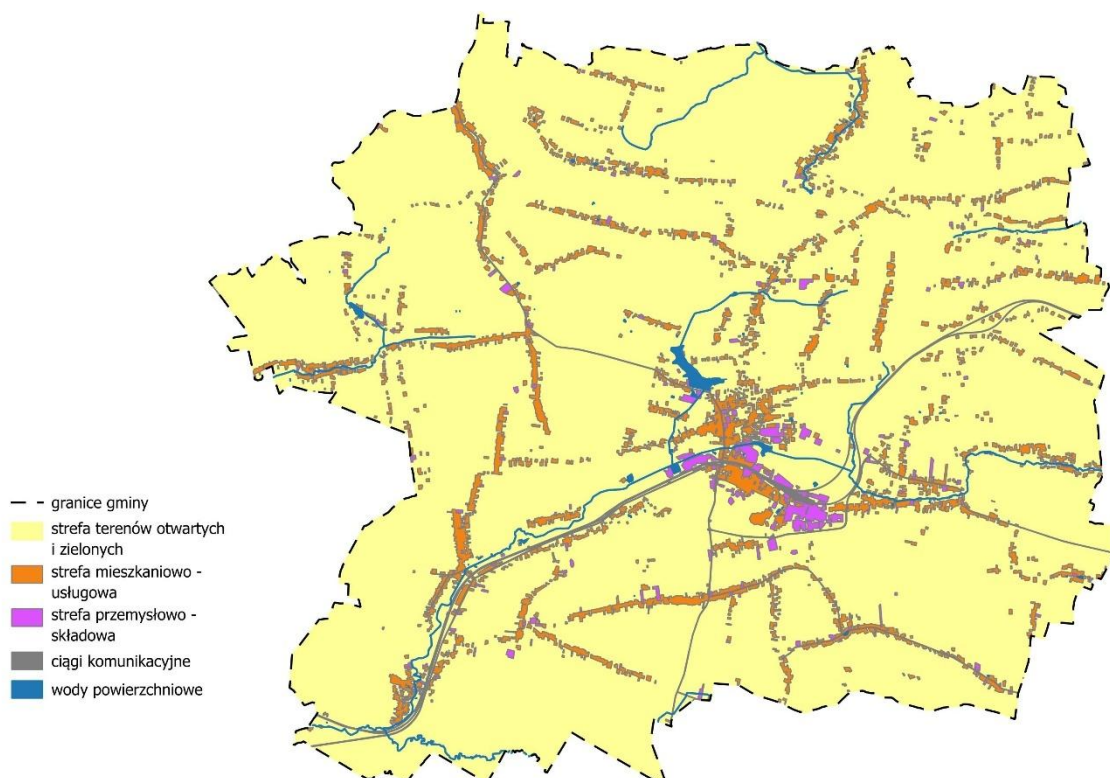
W modelu struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Wolbrom wyróżnić należy również **powiązania zewnętrzne** gminy: główne kierunki dojazdu mieszkańców do pracy i szkół (Kraków, Olkusz, Miechów), kierunki napływu turystów (aglomeracja śląska, Kraków – odwiedziny Jury) oraz partnerstwa funkcjonalne (np. współpraca z sąsiednimi gminami w ramach Lokalnej Grupy Działania czy planowanego Miejsko-Wiejskiego Obszaru Funkcjonalnego z Olkuszem jako liderem). Wolbrom – jako subregionalny ośrodek – pełni ważną rolę usługową również dla mieszkańców okolicznych gmin (np. północno - wschodniej części powiatu olkuskiego i zachodniej części powiatu miechowskiego), co dodatkowo podkreśla znaczenie jego rozwoju. Model przestrzenny gminy powinien zatem uwzględniać nie tylko wewnętrzne zróżnicowania (miasto – wieś, strefy funkcjonalne), ale i te zewnętrzne relacje, kształtujące codzienne funkcjonowanie Wolbromia.

Przyjęto w wyniku przeprowadzonych konsultacji społecznych w gronie wybranych grup interesariuszy: radnych, przedstawicieli organizacji pozarządowych, seniorów, przedsiębiorców, urzędników i mieszkańców Gminy Wolbrom, że model struktury funkcjonalno-przestrzennej będzie realizowany poprzez:

- wzmocnienie marki Wolbromia jako gminy turystycznej.
- redefiniowanie funkcji wybranych części poszczególnych sołectw Gminy w kierunku miejsca spotkań w oparciu o budynki użyteczności publicznej, miejsca plenerowe oraz tereny zielone.
- rozbudowę szlaków (ciągów) pieszych i pieszo-rowerowych dla turystów oraz eksponowanie miejsc o wysokich walorach krajobrazowych oraz kulturowych.
- Podnoszenie warunków dla rozwoju rolnictwa w Gminie.
- Podnoszenie atrakcyjności lokalizacyjnej dla obecnych i potencjalnych mieszkańców Gminy, a także rozwój i poprawa funkcjonalności oraz rozpoznawalności Gminy jako miejsca do zamieszkania.
- podnoszenie atrakcyjności lokalizacyjnej (inwestycyjnej) terenów dla małej i średniej oraz mikroprzedsiębiorczości, a także rozwój i poprawa funkcjonalności oraz rozpoznawalności Gminy jako miejsca do inwestowania.
- rozwój infrastruktury do spędzania wolnego czasu, ze szczególnym uwzględnieniem młodzieży i seniorów.
- rozwój infrastruktury komunalnej w szczególności w relacji do obszarów pozbawionych podstawowych rozwiązań w tym obszarze.

Ryc. 1. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Wolbrom

Źródło: opracowanie własne.

6.1 USTALENIA I REKOMENDACJE W ZAKRESIE KSZTAŁTOWANIA I PROWADZENIA POLITYKI PRZESTRZENNEJ W GMINIE ORAZ OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI KLUCZOWE DLA GMINY (OSI)

Model funkcjonalno-przestrzenny Gminy Wolbrom

Efektywne wdrażanie Strategii wymaga powiązania celów rozwojowych z polityką zagospodarowania przestrzennego gminy. Poniżej przedstawiono rekomendacje dotyczące prowadzenia **polityki przestrzennej** Wolbromia w sposób sprzyjający realizacji przyjętych celów, a także zidentyfikowano kluczowe **Obszary Strategicznej Interwencji (OSI)** – wyodrębnione terytorialnie fragmenty gminy, na których koncentrować się będzie szczególna uwaga i środki w ramach wdrażania Strategii.

W zakresie **prowadzenia polityki przestrzennej gminy** zaleca się:

- **Utrzymanie i aktualizację miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego (MPZP)** – Gmina Wolbrom dysponuje w znacznym zakresie aktualnym MPZP (co jest jej mocną stroną), należy jednak na bieżąco go nowelizować w odpowiedzi na pojawiające się inwestycje i potrzeby rozwojowe. Nowe tereny pod zabudowę mieszkaniową czy aktywność gospodarczą powinny być wyznaczane w sposób **zwarty i przylegający** do istniejącej zabudowy, by zapobiegać rozproszaniu. Rekomenduje się objąć planami szczegółowymi te obszary, gdzie planowane są kluczowe przedsięwzięcia Strategii (np. strefa inwestycyjna, okolice zalewu – jeśli dotąd nieobjęte planem), aby zapewnić sprawne i kontrolowane inwestowanie.
- **Ochronę ładu przestrzennego i walorów krajobrazowych** – Polityka przestrzenna powinna chronić estetykę miejscowości i krajobrazu jurajskiego. Dotyczy to zwłaszcza centrum Wolbromia (konieczność zachowania historycznego układu urbanistycznego przy jego rewitalizacji) oraz obszarów wiejskich (ochrona panoramicznych widoków na wzgórze Jury, zapobieganie chaotycznej zabudowie na wzniesieniach). Wydając decyzje o warunkach zabudowy czy tworząc plany, należy kierować się zasadą „*najpierw uzupełnianie luk w zabudowie, potem ekspansja*”. Gmina powinna też kontynuować działania porządkujące przestrzeń publiczną – np. usuwanie szpecących reklam i billboardów, estetyzacja ulic i placów, standaryzacja małej architektury.
- **Rozwój infrastruktury technicznej w sposób zrównoważony przestrzennie** – Planowanie rozbudowy sieci kanalizacyjnej, wodociągowej, ciepłowniczej, gazowej, telekomunikacyjnej oraz sieci internetowej powinno uwzględniać zarówno efektywność ekonomiczną (priorytet dla obszarów gęściej zaludnionych), jak i potrzebę likwidacji „*białych plam*” infrastrukturalnych (zapewnienie podstawowych mediów we wszystkich sołectwach). Rekomenduje się tworzenie **wieloletniego planu infrastrukturalnego** powiązanego z planowaniem przestrzennym – tak, aby nowe

inwestycje kubaturowe (osiedla mieszkaniowe, zakłady przemysłowe) były synchronizowane w czasie z doprowadzeniem do nich dróg i mediów. Ważne jest też zabezpieczenie w dokumentach planistycznych korytarzy pod planowane nowe drogi, ścieżki rowerowe czy linie infrastrukturalne (np. rezerwy terenowe pod obwodnicę, poszerzenie drogi 783, ciągi pieszo-rowerowe).

- **Uwzględnienie zmian klimatycznych w planowaniu przestrzennym** – W związku z rosnącym ryzykiem susz oraz nawalnych opadów, gmina powinna w dokumentach planistycznych kłaść nacisk na **zagospodarowanie wód opadowych na miejscu** (np. obowiązek stosowania rozwiązań bioretencyjnych na nowych parkingach, zielonych dachów na obiektach użyteczności publicznej itp.). Należy chronić naturalne tereny zalewowe i doliny cieków przed zabudową, aby zachować naturalną retencję. Ponadto w planach warto wyznaczać tereny zieleni izolacyjnej i parkowej w pobliżu obszarów zabudowanych, co poprawi mikroklimat i zmniejszy efekt miejskiej wyspy ciepła w Wolbromiu. Te działania są spójne z kierunkami określonymi w celu operacyjnym 3.3 (odporność klimatyczna).
- **Współpracę terytorialną w planowaniu** – Pewne zamierzenia przestrzenne wykraczają poza obszar jednej gminy (np. planowany ciąg ścieżek rowerowych w ramach Jurajskiej Sieci Tras Rowerowych, czy ewentualne przywrócenie połączeń kolejowych). Władze Wolbromia powinny ściśle współdziałać z sąsiednimi gminami oraz powiatem i województwem, aby skoordynować ustalenia planistyczne. Przykładowo, wspólne stanowisko kilku gmin co do przebiegu projektowanej nowej drogi ułatwi jej realizację, a zintegrowana koncepcja zagospodarowania turystycznego obszaru pogranicza małopolsko-śląskiego pozwoli stworzyć spójny produkt turystyczny. Rekomenduje się wykorzystać forum **Stowarzyszenia LGD** lub zainicjować powołanie *Zintegrowanego Inwestycyjnie Partnerstwa* obejmującego Wolbrom i okoliczne samorządy dla celów planistycznych.

6.2 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) W GMINIE WOLBROM – ANALIZA I KLASYFIKACJA

Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) to wyodrębnione obszary terytorialne, kluczowe z punktu widzenia osiągania celów rozwojowych, na których koncentracja problemów lub

potencjałów wymaga zintensyfikowanej interwencji publicznej. Pojęcie OSI pojawia się zarówno w polityce krajowej/regionalnej, jak i może być stosowane wewnątrz gminy.

W województwie małopolskim zidentyfikowano następujące typy OSI (na poziomie regionalnym), które mogą dotyczyć Gminy Wolbrom:

- **OSI – Obszary wiejskie wymagające aktywizacji:** obejmujące gminy wiejskie i miejsko-wiejskie o niskim poziomie rozwoju społecznego i gospodarczego. Gmina Wolbrom, mimo że osiąga wyniki przeciętne lub dobre na tle województwa, częściowo wpisuje się w profil obszaru wiejskiego wymagającego wsparcia (zwłaszcza pod względem potrzeb inwestycyjnych w infrastrukturę i usług publicznych na terenach wiejskich). W strategii regionalnej Małopolski obszary północnej części województwa (do których należy Wolbrom) są wskazywane jako potrzebujące impulsu rozwojowego – co czyni gminę potencjalnym beneficjentem dedykowanych programów dla OSI wiejskich.
- **OSI – Miasta średnie tracące funkcje:** jest to kategoria zdefiniowana na poziomie krajowym (wg listy 122 miast wymagających wsparcia). Wolbrom jako nieduże miasto nie znalazł się na tej oficjalnej liście (obejmuje ona głównie miasta powyżej 15 tys. mieszkańców). Niemniej jednak, Wolbrom pełni rolę lokalnego centrum i boryka się z typowymi wyzwaniami małych ośrodków (odpływ młodzieży, potrzeba rewitalizacji historycznego centrum miasta). W regionalnej strategii Małopolski Wolbrom może korzystać z instrumentów kierowanych do małych i średnich miast, choć formalnie nie jest oznaczony jako OSI tego typu.
- **OSI tematyczne (problemowe lub potencjału):** np. obszary o szczególnych problemach środowiskowych, obszary atrakcyjne turystycznie wymagające inwestycji lub obszary przygraniczne (tu akurat Wolbrom nie jest obszarem przygranicznym państwowym, ale leży na styku dwóch województw). W kontekście regionalnym, Jura Krakowsko-Częstochowska jest traktowana jako obszar o wysokim potencjale turystycznym – można go uznać za OSI potencjału, gdzie planowane są interwencje w infrastrukturę turystyczną. Wolbrom, mając część obszaru na Jurze, wpisuje się w ten OSI potencjału turystycznego.

Zgodnie z zapisami Strategii Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) i Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR) wsparcie z poziomu krajowego kierowane będzie do obszarów zmagających się z trudnościami adaptacyjnymi i restrukturyzacyjnymi, na poziomie regionalnym i ponadlokalnym. Dokumentem określającym strategię interwencji funduszy

europejskich w ramach polityki unijnych w Polsce, w tym polityki spójności w latach 2021-2027 będzie Umowa Partnerstwa (UP)¹.

Analizując możliwości rozwojowe oraz projektując ścieżki rozwojowe gminy należy wziąć pod uwagę Obszary Strategicznej Interwencji (OSI) poziomu krajowego i regionalnego. Jest to, zarówno ze względów merytorycznych, jak i biorąc pod uwagę wytyczne pochodzące z dokumentów planistycznych wyższego rzędu, oraz ich zapisów dotyczących dywersyfikujących kierunki interwencji na poziomie regionalnym i lokalnym, kluczowe dla projektowania OSI poziomu lokalnego.

Jak powszechnie wiadomo, OSI to określony w strategii rozwoju obszar o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania, potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna łącząca inwestycje, w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub w zasoby ludzkie, finansowane z różnych źródeł, lub rozwiązania regulacyjne.

Na poziomie centralnym wyróżnia się cztery podstawowe OSI (zgodnie ze Strategią na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju - SOR):

- Obszary zagrożone trwałą marginalizacją: Obszary o szczególnym ryzyku wystąpienia barier rozwojowych.
- Miasta średnie tracące funkcje społeczno-gospodarcze: Miasta, które doświadczają negatywnych procesów w swojej działalności gospodarczej i społecznej.
- Śląsk: Region zmagający się z potrzebą restrukturyzacji gospodarczej i transformacji.
- Tereny Polski wschodniej: Obszary, które wymagają szczególnego wsparcia rozwojowego. w tym również obszary o tym charakterze zlokalizowane na Śląsku oraz w Polsce Wschodniej.

Gmina Wolbrom przynależy do miast średnich, tracących funkcje społeczno-gospodarcze, ze względu na niekorzystne trendy demograficzne. Natomiast przypadku OSI odnoszących się do Strategii Rozwoju Województwa "Małopolska 2030" zostały sformułowane nieco inaczej. Oprócz miast tracących funkcje społeczno-gospodarcze oraz gmin zagrożonych trwałą

¹

Projekt Umowy Partnerstwa dla realizacji polityki spójności 2021-2027 w Polsce. Warszawa, styczeń 2021 roku. <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/umowa-partnerstwa>

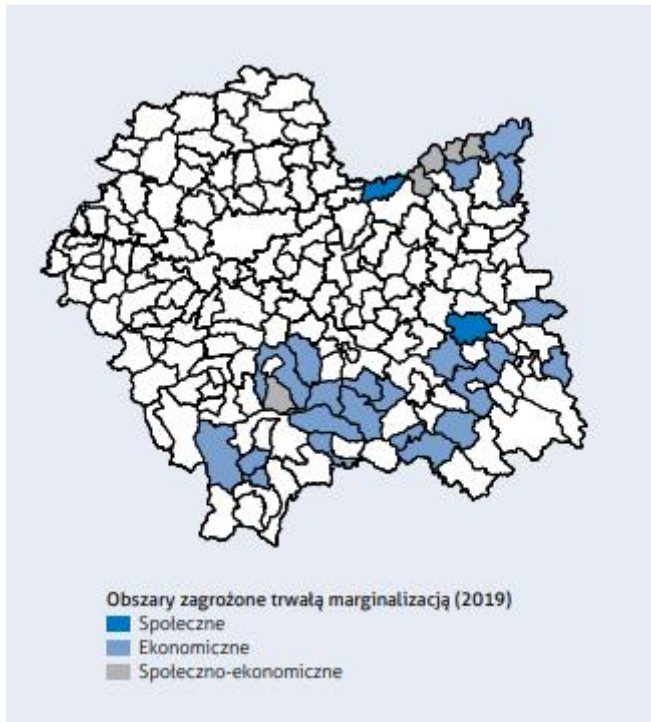
marginalizacją, wskazanych jako OSI krajowe w rządowej „Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)”, Samorząd Województwa Małopolskiego zaproponował (jako OSI regionalne):

- wsparcie dla jednostek, które będą współpracowały w ramach miejskich obszarów funkcjonalnych (MOF);
- wsparcie dla obszaru transformacji energetycznej – Małopolska Zachodnia;
- rozszerzenie katalogu gmin zmarginalizowanych o obszary, które zgodnie z przeprowadzoną analizą, wykazują problemy społeczne, ekonomiczne i środowiskowe;
- wspieranie potencjałów miejscowości uzdrowiskowych;
- objęcie szczególną interwencją gmin, mających na swoim terytorium obszar prawnie chroniony – cenny przyrodniczo.

Przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych, to jedno z kluczowych wyzwań rozwojowych kraju w ujęciu regionalnym do 2030 r., wynikającym zarówno z SOR, jak Strategii „Małopolska 2030”. Istotą polityki regionalnej jest zapewnienie bardziej zrównoważonego rozwoju poszczególnych części kraju (regionów, obszarów miejskich i wiejskich) w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym. W tym celu wsparcie otrzymają obszary o mniej korzystnych uwarunkowaniach rozwoju, uzyskując odpowiednie zasoby dla eliminowania barier rozwojowych i pobudzenia trwałego wzrostu. Zgodnie z dokumentami planistycznymi poziomu regionalnego i centralnego, obszary zaliczone do zmarginalizowanych to gminy o kumulacji negatywnych zjawisk społeczno-gospodarczych lub obszary zagrożone trwałą marginalizacją, usytuowane z dala od dobrze rozwijających się stolic województw.

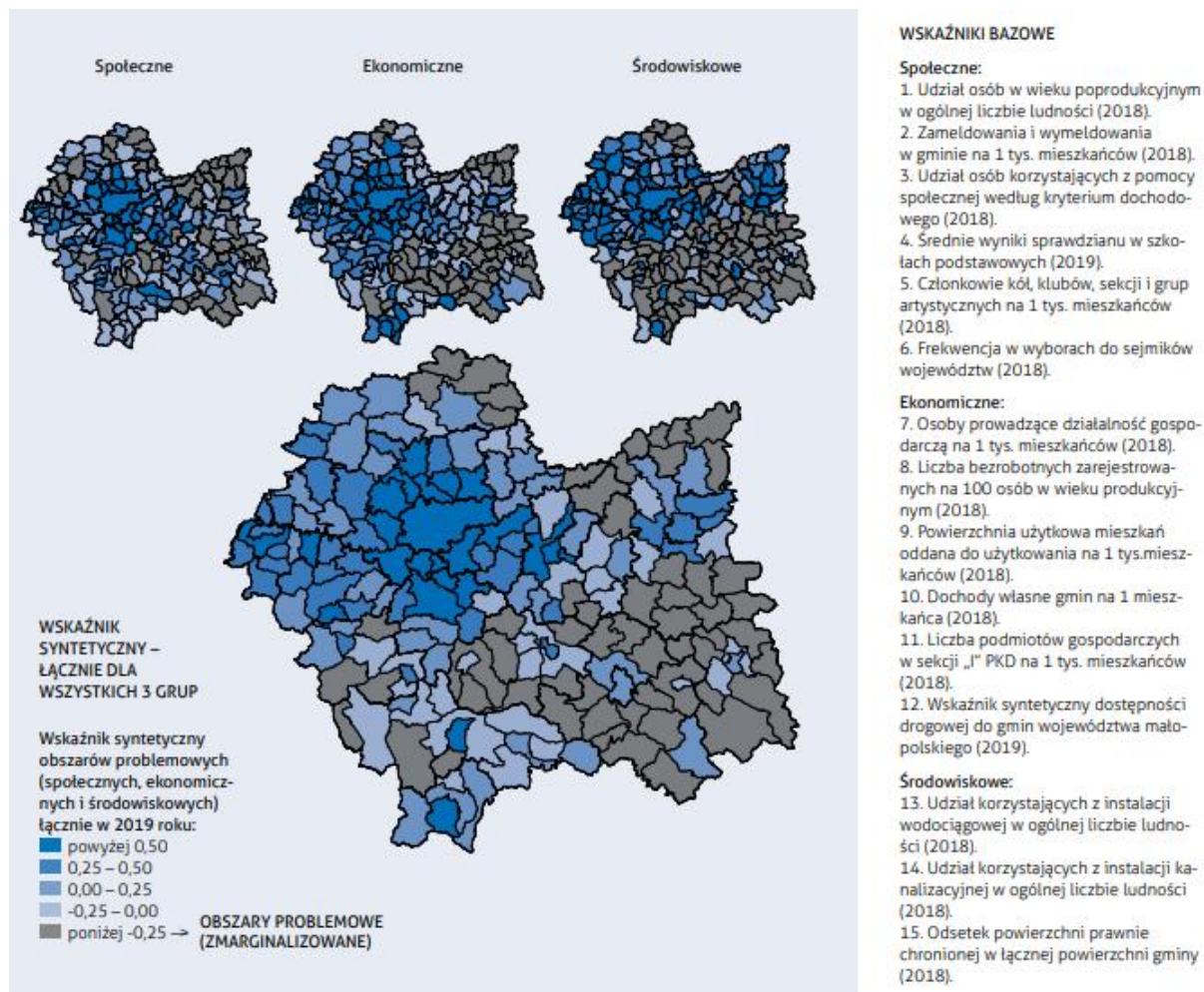
Rycina 2. Rozkład przestrzenny obszarów problemowych w województwie małopolskim – krajowe obszary strategicznej interwencji;

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, s. 71.

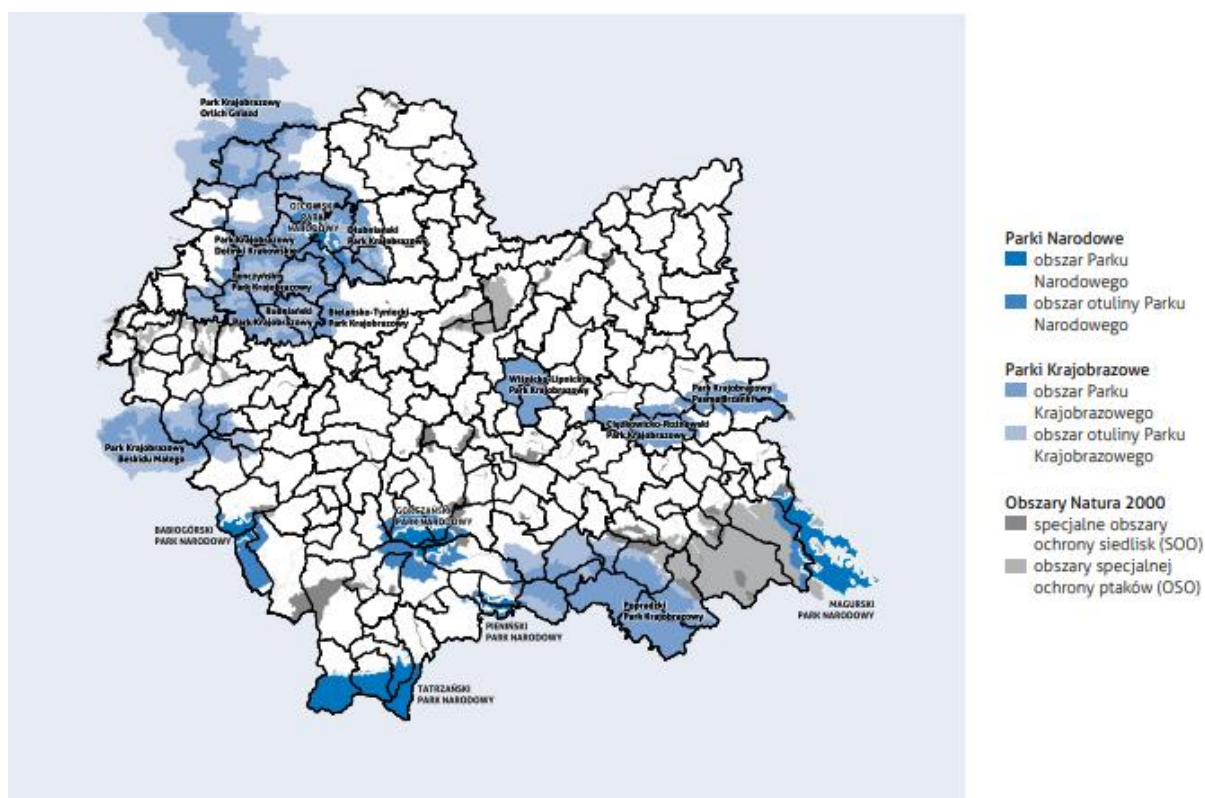
Rycina 3. Społeczne, ekonomiczne i środowiskowe obszary problemowe w województwie małopolskim zgodnie z regionalnym OSI

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, s. 75.

Rycina 4. Obszary cenne przyrodniczo w województwie małopolskim zgodnie z OSI zawartym w Strategii Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”

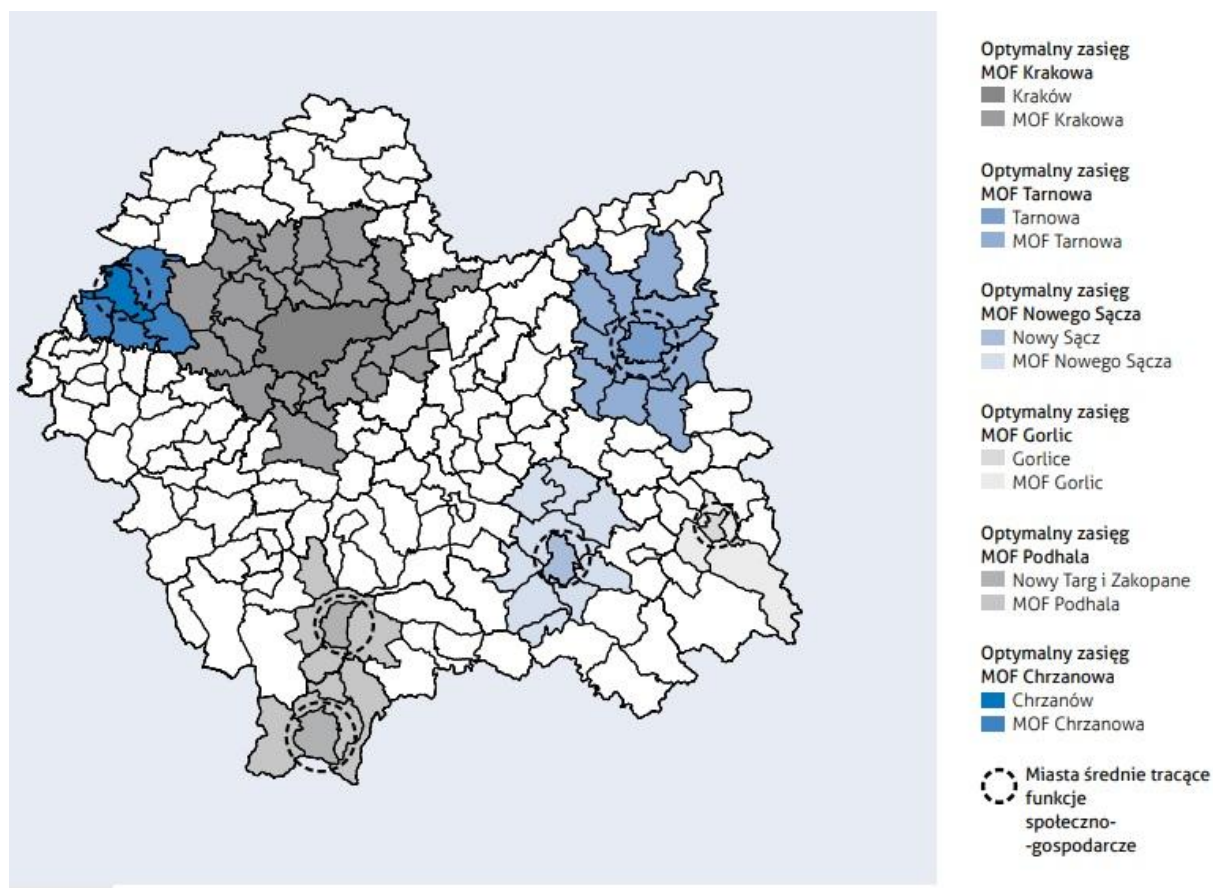
Źródło: Strategia Rozwoju Województwa „Małopolska 2030”, s. 78.

Specjalnym wsparciem objęte powinny zostać również obszary prawnie chronione, takie jak np. parki narodowe, parki krajobrazowe czy obszary Natura 2000. Z jednej strony są to obszary szczególnie cenne pod względem przyrodniczym, co niewątpliwie powoduje konieczność objęcia ich dodatkową ochroną i wsparciem z poziomu województwa. Natomiast z drugiej strony, ich obecność na danym obszarze wprowadza pewne ograniczenia związane z użytkowaniem mieszkalnym, ekonomicznym, rolniczym oraz leśnym tych i okolicznych terenów. Dlatego właśnie, poza dotychczasowym wsparciem w zakresie ochrony środowiska, szczególna interwencja z poziomu Województwa powinna zostać skierowana do gmin, na terenie których zlokalizowane są obszary prawnie chronione, jako rekompensata dla barier

wywoływanych przez obostrzenia środowiskowe. Gmina Wolbrom została zaliczona do OSI objętych – w części - szczególną interwencją gmin, mających na swoim terytorium obszar prawnie chroniony – cenny przyrodniczo. Wobec tego OSI lokalne, jak również model funkcjonalno-przestrzenny został opracowany z uwzględnieniem powyższych wytycznych. Ponadto Wolbrom, ze względu na swoje położenie względem Krakowa, może być rozważana w przyszłości jako obszar położony w obszarze funkcjonalnym stolicy województwa małopolskiego. Z tego względu poniżej dokonano stosownej analizy w tym zakresie, która ma również swoje odzwierciedlenie w projektowanej „ścieżce rozwoju”.

Rycina 5. Delimitacja miejskich obszarów funkcjonalnych w Małopolsce – proponowane optymalne zasięgi

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego (SRWM).

OSI Miejskie Obszary Funkcjonalne:

Jak możemy przeczytać w SRWM: ze względu na szczególną specyfikę województwa, które uznawane jest jako region o ogromnym potencjale kulturowym, turystycznym i przyrodniczym, bardzo trudne jest wskazanie konkretnych obszarów, do których powinna być adresowana specjalna interwencja. Wobec braku możliwości terytorialnego wskazania OSI, postanowiono, że przewidziany zostanie specjalny mechanizm wsparcia projektów realizowanych w tych dziedzinach z poziomu RPO WM 2021–2027. Mechanizm ten opierać się będzie na budowaniu partnerstw na rzecz realizacji wspólnych i kompleksowych projektów z zakresu m.in. ochrony dziedzictwa kulturowego, podtrzymywania lokalnych tradycji, turystyki i promocji regionu, budowy ścieżek rowerowych czy rewitalizacji miast (gmin) i odnowy wsi. Ponadto, w zakresie budowania potencjału regionu, opartego na jego endogenicznych i specyficznych cechach, przewiduje się iż wsparciem z poziomu regionalnego lub krajowego (np. w Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2021–2027) może zostać objęta aktywność jednostek samorządów terytorialnych lub podmiotów gospodarczych w zakresie działalności wzmacniających przewagi konkurencyjne regionu (w szczególności współpraca w zakresie produkcji lub świadczenia usług odwołujących się do lokalnych tradycji i specyficznych uwarunkowań danego terenu). Ostatecznie, jako OSI w rozumieniu zapisów Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030, w województwie małopolskim wyodrębniono 6 typów obszarów: 3 typy obszarów problemowych (kategoria ta obejmuje zarówno OSI krajowe, jak i OSI regionalne), 2 typy obszarów o wyjątkowym potencjale oraz 1 typ obszarów wzrostu.

Z punktu widzenia Strategii Rozwoju Gminy Wolbrom, najistotniejsze jest wskazanie **wewnętrznych OSI**, czyli obszarów w granicach gminy, które będą poddane intensywnej interwencji w ramach realizacji celów strategicznych. Ich wyznaczenie opiera się na analizie diagnozy (część I Strategii) – zidentyfikowano miejsca koncentracji zarówno **negatywnych zjawisk** (np. obszary zdegradowane wymagające rewitalizacji), jak i **pozytywnych potencjałów** (np. tereny atrakcyjne inwestycyjnie lub turystycznie do zagospodarowania). W dalszej części (5.3) przedstawiono konkretne lokalizacje OSI w gminie wraz z uzasadnieniem.

Na potrzeby zarządzania wdrażaniem Strategii, OSI Gminy Wolbrom podzielono na kategorie:

- OSI „rewitalizacyjne” – obszary wymagające skoncentrowanych działań naprawczych (społecznych, infrastrukturalnych, gospodarczych) z uwagi na stan kryzysowy lub zaniedbanie.

- OSI „rozwojowe” – obszary kluczowe dla rozwoju nowych funkcji (np. gospodarczych czy turystycznych), gdzie należy skierować inwestycje, by wykorzystać ich potencjał.
- OSI „infrastrukturalne” – miejsca, w których koncentrują się strategiczne inwestycje infrastrukturalne (np. obwodnica, węzły komunikacyjne).

Taki podział ułatwia przypisanie poszczególnych działań Strategii do konkretnych obszarów i monitorowanie postępów. Należy zaznaczyć, że OSI nie pokrywają całego obszaru gminy – są to *wyspy interwencji*, przy czym pozostały obszar gminy również będzie objęty działaniami o charakterze ogólnym (np. politykami horyzontalnymi), ale nie tak intensywnymi jak na OSI.

6.3 OBSZARY STRATEGICZNEJ INTERWENCJI (OSI) W GMINIE WOLBROM – RAMY IMPLEMENTACJI

Na podstawie diagnozy i konsultacji społecznych wyznaczono następujące kluczowe OSI na terenie Gminy Wolbrom, wraz z opisem planowanych kierunków interwencji:

- **OSI 1: Centrum Wolbromia** – Obejmuje śródmieście Wolbromia, w szczególności okolice Rynku i przyległych ulic. Jest to obszar o najwyższej koncentracji problemów społeczno-infrastrukturalnych: zdegradowana tkanka miejska (niska estetyka części budynków z lat 70. i 80., zaniedbane podwórza kamienic), niedostatek atrakcyjnych przestrzeni publicznych, ubytek funkcji usługowych w ścisłym centrum oraz natężony ruch samochodowy utrudniający funkcjonowanie rynku. Celem interwencji jest **kompleksowa rewitalizacja** centrum Wolbromia – odnowa infrastruktury technicznej (ulice, chodniki, oświetlenie), modernizacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej, uatrakcyjnienie rynku (mała architektura, zieleń, strefa piesza), a także działania społeczne aktywizujące mieszkańców tego obszaru (wydarzenia kulturalne na rynku, wsparcie dla przedsiębiorców prowadzących tam działalność). Poprzez OSI Centrum gmina zamierza przywrócić śródmieściu rolę tętniącego życiem serca miasta – **przyjaznego mieszkańcom, inwestorom i turystom**.
- **OSI 2: Obszar rekreacyjno-turystyczny Zalewu Wolbromskiego** – Obejmuje teren zbiornika wodnego na obrzeżach miasta Wolbrom wraz z przyległym parkiem, kąpieliskiem i planowanymi terenami pod rozwój infrastruktury turystycznej (rozciąga się to także na pobliskie fragmenty lasów i łąk potencjalnie włączane w ofertę

rekreacyjną, np. ścieżki przyrodnicze). Elementem infrastruktury turystycznej jest również wymagający rewitalizacji obiekt infrastruktury turystyczno- rekreacyjnej w Domaniewicach. Jest to OSI nastawione pro-rozwojowo – skoncentrowane na wykorzystaniu istniejącego potencjału przyrodniczego i infrastrukturalnego przy zbiornikach wodnych. W ramach interwencji planuje się: rozbudowę infrastruktury rekreacyjnej (m.in. ścieżka pieszo-rowerowa wokół zbiorników – część już zrealizowana, dalsze odcinki w planie; urządzenie plaży i miejsca kąpieli z zapleczem sanitarnym; wytyczenie pola namiotowego/campingowego; budowa nowych placów zabaw i stref aktywności), rozwój sportów wodnych (wypożyczalnia kajaków, rowerków wodnych), lokowanie drobnej gastronomii i usług turystycznych (kawiarnia, food-trucki w sezonie), a także promocję tego obszaru jako atrakcji regionalnej. OSI Zalew będzie beneficjentem projektów unijnych i rządowych z zakresu rekreacji i turystyki – celem jest stworzenie w Gminie Wolbrom produktu turystycznego przyciągającego gości z regionu i spoza niego. Jednocześnie inwestycje będą realizowane z poszanowaniem środowiska (monitoring czystości wody, utrzymanie zrównoważonej liczby odwiedzających, by nie degradować przyrody). OSI 2 odpowiada bezpośrednio na postulaty mieszkańców o lepsze wykorzystanie zalewu i ma szansę stać się wizytówką gminy.

- **OSI 3: Strefa aktywności gospodarczej (tereny inwestycyjne)** – Obejmuje wskazane w planach miejscowych obszary przeznaczone pod rozwój przemysłu, magazynów i usług. Do OSI tego zaliczono przede wszystkim: tereny na północ od centrum miasta Wolbrom (okolice ul. 1 Maja, gdzie znajdują się już zakłady przemysłowe, np. fabryka wyrobów gumowych) oraz nowe tereny inwestycyjne planowane w rejonie budowy IV etapu obwodnicy. Celem interwencji jest przygotowanie i uzbrojenie terenów oraz aktywna ich promocja celem pozyskania inwestorów. W ramach OSI 3 gmina zamierza: zrealizować brakującą infrastrukturę (drogi dojazdowe, przedłużenie sieci wod-kan, energetycznej o zwiększonej mocy przyłączeniowej – co jest kluczowe dla nowych zakładów, gdyż obecnie występuje ograniczona moc sieci), uregulować kwestie planistyczne (scalenia i podziały gruntów pod inwestycje), a także wprowadzić zachęty dla inwestorów (np. ulgi podatkowe lokalne, wsparcie administracyjne w procedurach). OSI 3 ma przyciągnąć zarówno lokalnych przedsiębiorców chcących się rozwinąć, jak i zewnętrznych inwestorów szukających miejsca np. na zakład produkcyjny w połowie drogi między Krakowem a GOP. Realizacja OSI 3 bezpośrednio przyczyni się do powstania nowych miejsc pracy i zwiększenia wpływów do budżetu gminy, a także wpisuje się w cele strategiczne (CS1 – wzrost gospodarczy). Istotne jest prowadzenie

tych inwestycji z dbałością o środowisko – dlatego na etapie projektowania strefy przewidziano pasy zieleni izolacyjnej oddzielające ją od zabudowy mieszkaniowej oraz wymogi ekologiczne dla osiedlających się firm (np. dotyczące gospodarki odpadami i emisji).

- **OSI 4: Gospodarka wodno-ściekowa** – Obejmuje obszar całej gminy Wolbrom ze szczególnym uwzględnieniem rejonów dotychczas nieskanalizowanych i wymagających modernizacji sieci wodociągowej bądź kanalizacji deszczowej. Jest to OSI o charakterze infrastrukturalnym i proekologicznym, ukierunkowane na zapewnienie mieszkańcom powszechnego dostępu do systemu wodno-kanalizacyjnego oraz zwiększenie bezpieczeństwa wodnego (zaopatrzenia w wodę i ochrony przed podtopieniami). Celem interwencji jest rozwój i unowocześnienie infrastruktury wodno-ściekowej na terenie gminy, tak aby objąć siecią kanalizacyjną znacznie większy obszar niż dotychczas oraz poprawić niezawodność zaopatrzenia w wodę i systemu gospodarowania wodami opadowymi. W ramach OSI 4 gmina zamierza: zbudować nowe, lokalne oczyszczalnie ścieków wraz z towarzyszącymi im sieciami kanalizacji sanitarnej (przykładowo w takich sołectwach, jak Załęże czy Chrzastowice), zmodernizować i rozbudować istniejącą sieć wodociągową (uwzględniając rosnące zapotrzebowanie, m.in. na terenach przyszłych inwestycji przemysłowych), wybudować lokalne zbiorniki retencyjne wraz z odpowiednią infrastrukturą kanalizacji deszczowej, przebudować wybrane odcinki kanalizacji ogólnospławnej poprzez rozdział na osobne sieci sanitarne i deszczowe, a także wykonać nową infrastrukturę odwodnieniową na obszarach szczególnie narażonych na podtopienia (m.in. kolektory odwadniające, lokalne zbiorniki i osadniki). Dzięki tym inwestycjom znacznie większa część gminy zostanie objęta siecią kanalizacyjną, co poprawi warunki sanitarne mieszkańców i ograniczy zanieczyszczenie środowiska (m.in. przez eliminację nielegalnych zrzutów ścieków). Zastosowanie lokalnych oczyszczalni zamiast budowy jednego scentralizowanego systemu pozwoli uniknąć budowy kosztownego kolektora zbiorczego z odległych sołectw oraz odciążyć główną oczyszczalnię ścieków w Wolbromiu. Modernizacja sieci wodociągowej zapewni niezawodne dostawy wody pitnej zarówno mieszkańcom, jak i przyszłym inwestorom, natomiast rozbudowa systemu kanalizacji deszczowej (w tym budowa zbiorników retencyjnych i infrastruktury odwodnieniowej) zmniejszy ryzyko lokalnych podtopień podczas nawalnych opadów.

Ponadto, w skali gminy wskazano inne obszary wymagające interwencji, choć o nieco mniejszej skali koncentracji: np. *wybrane sołectwa peryferyjne pozbawione kanalizacji* (gdzie

koncentrować się będzie budowa przydomowych oczyszczalni w ramach celu 3.3) czy *obszary wymagające poprawy bezpieczeństwa powodziowego*. Nie nadano im jednak statusu OSI, aby skupić wysiłki na czterech kluczowych wyżej wymienionych.

Wdrożenie powyższych OSI będzie ułatwione dzięki zintegrowanemu podejściu – do każdego OSI przypisane zostaną konkretne projekty i źródła finansowania (opisane dalej), a ich realizacja będzie monitorowana oddzielnie w ramach systemu zarządzania Strategią.

W wyniku diagnozy strategicznej zostały wyznaczone na terenie Gminy Wolbrom następujące gminne obszary strategicznej interwencji (GOSI):

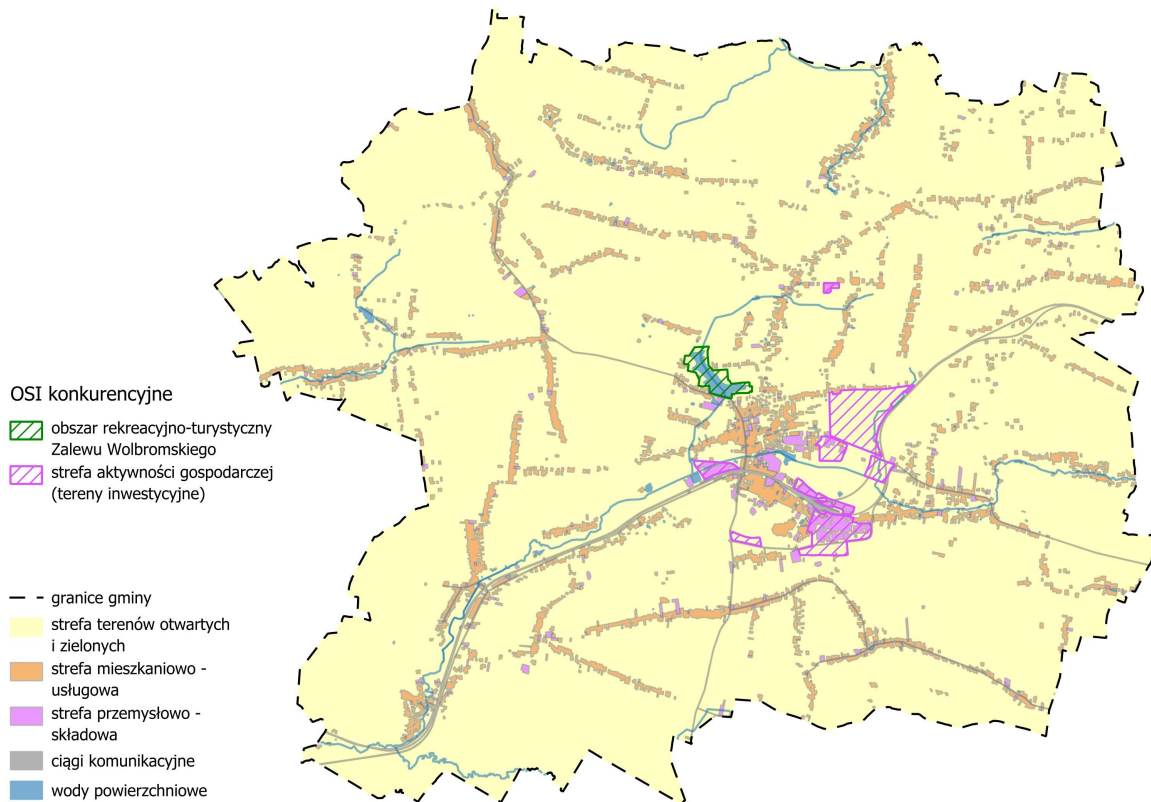
GOSI rozwojowe (zwane również w tekście **obszarami wysokiej konkurencji lub obszarami konkurencyjnymi, albo OSI konkurencyjne**) - wyróżniające się szczególnymi potencjałami, w których interwencja wspomagać będzie przewagi konkurencyjne

GOSI problemowe - charakteryzujące się niekorzystnymi zjawiskami, w których interwencja nakierowana będzie na przełamanie barier rozwojowych.

Lokalizację GOSI przedstawiono na poniższych mapach.

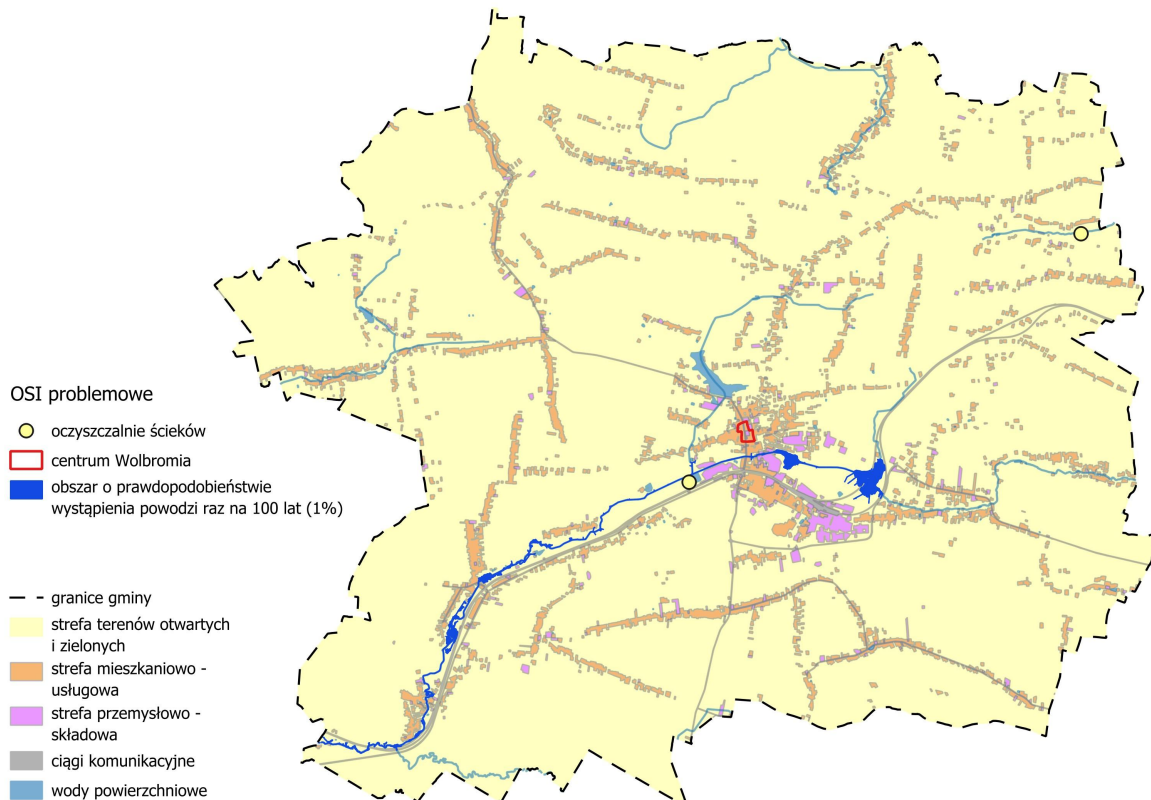
Ryc. 6. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Wolbrom z założeniami GOSI rozwojowymi

Źródło: opracowanie własne.

Ryc. 7. Struktura funkcjonalno-przestrzenna Gminy Wolbrom z założeniami GOSI problemowymi

Źródło: opracowanie własne.

Mapy zagrożenia powodziowego na terenie gminy Wolbrom zostały opracowane jedynie dla rzeki Biała Przemsza. Nie wskazują one na bardzo duże zagrożenie wystąpieniem powodzi ze strony rzeki. Większe obszary zagrożone zalaniem występują jedynie w miejscowości Zarzeczce i w samym Wolbromiu. Strefy zalewowe o bardzo niskim prawdopodobieństwie wystąpienia

powodzi (tzw. wody 500-letnie, 0,2%) pokrywają głównie rozległe obniżenia terenu w dolinie Białej Przemszy. Choć ryzyko takiego zdarzenia jest minimalne, skutki ewentualnej powodzi ekstremalnej mogłyby dotknąć większy obszar, dlatego konieczne jest uwzględnianie tych scenariuszy w planowaniu przestrzennym i systemach zabezpieczeń.

Pomimo faktu, że mapy zagrożenia powodziowego sporządzono jedynie dla Małej Przemszy, na terenie Gminy Wolbrom występują także obszary zagrożenia powodzią w dolinach mniejszych cieków i kotlinach krasowych, gdzie gwałtowne spływy wód opadowych powodują lokalne podtopienia. Analizy wskazują, że intensywne zabudowanie dna dolin (np. w miejscowościach Poręba Górna, Strzegowa, Załęże) w połączeniu z niekorzystnymi warunkami geomorfologicznymi (stromo stoki, zaburzone naturalne odpływy) skutkują możliwymi podtopieniami tych terenów. Szczególnie narażone są zagłębienia terenu w wymienionych miejscowościach (Poręba Górna, Strzegowa, Załęże), gdzie brak uregulowanych koryt powoduje wylewanie wody już przy ulewnych deszczach o niezbyt dużej skali. Zidentyfikowane newralgiczne obszary to m.in. dolina potoku Tarnówka w rejonie wsi Załęże (prawobrzeżny dopływ Białej Przemszy) oraz zabudowane dna dolin w Strzegowej i Porębie Górnej.

Plan Przeciwdziałania Skutkom Suszy na lata 2021–2027 (PPSS), przyjęty rozporządzeniem Ministra Infrastruktury z dnia 15 lipca 2021 r., zawiera katalog rekomendowanych działań służących ograniczaniu skutków suszy. Dla Gminy Wolbrom zakłada się potrzebę cyklicznych działań w następujących obszarach: (1) systematyczny monitoring suszy (zarówno atmosferycznej, hydrologicznej, jak i rolniczej) w celu wczesnego wykrywania zagrożeń, (2) zwiększanie retencji wód opadowych na terenach zurbanizowanych (np. poprzez budowę zbiorników i zagospodarowanie deszczówki), (3) rozbudowa infrastruktury zaopatrzenia w wodę – m.in. budowa nowych ujęć wody pitnej (podziemnych i powierzchniowych) celem zabezpieczenia dostaw podczas posuchy, (4) prowadzenie działań edukacyjnych dotyczących oszczędzania wody i przeciwdziałania suszy wśród mieszkańców, (5) wykonywanie specjalistycznych analiz i ekspertyz w zakresie gospodarowania wodą, zgodnie z zakresem PPSS. Realizacja powyższych zaleceń ma zwiększyć odporność gminy na zjawisko suszy i zmniejszyć jej negatywne skutki.

W II aktualizacji Planu Gospodarowania Wodami na obszarze dorzecza Wisły – obowiązującej od lutego 2023 r. na mocy rozporządzenia Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. – określono zestaw działań ukierunkowanych na osiągnięcie celów środowiskowych dla wód powierzchniowych, podziemnych oraz obszarów chronionych. Przewiduje się, w miarę możliwości, realizację działań dedykowanych odpowiednim częściom wód powierzchniowych (JCWP) oraz potencjalnie podziemnych (JCWPd) na terenie Gminy

Wolbrom, zgodnie z kartami charakterystyk dostępnymi na portalu aPGW. Oznacza to m.in. wdrażanie przedsięwzięć naprawczych poprawiających stan ekologiczny lokalnych cieków i jakości wód podziemnych, ochronę stref zasilania ujęć wody, a także zachowanie lub odtworzenie naturalnych ekosystemów wodnych (np. starorzeczy, mokradeł) na obszarach chronionych. Wszystkie te zamierzenia wpisują się w nadrzędny cel Ramowej Dyrektywy Wodnej, jakim jest osiągnięcie dobrego stanu wód do roku 2027.

Gmina Wolbrom, z uwagi na swoje położenie na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej oraz urozmaiconą sieć hydrograficzną, jest narażona na występowanie lokalnych powodzi i podtopień o charakterze opadowo-nawalnym. Głównymi odbiornikami wód opadowych na terenie gminy są drobne cieki (często o okresowym przepływie) odprowadzające wody z wzniesień do niżej położonych kotlin. Przykładem jest potok Tarnówka przepływający przez wieś Załęże – prawobrzeżny dopływ Białej Przemszy o długości ok. 10,5 km – który zbiera wody z ok. 33 km² zlewni. Dolina Tarnówki oraz podobne doliny w Strzegowej i Porębie Górnej stanowią obszary zagrożenia powodziowego. Ich ukształtowanie (wąskie dno doliny, strome zbocza) oraz postępująca urbanizacja (zabudowa terenów zalewowych, niewystarczające rowy odwadniające) sprawiają, że podczas ulewnych deszczy tworzą się tam gwałtowne spływy wód, które nie mieszczą się w korytach. Analiza hydrologiczno-hydrauliczna wykonana na zlecenie gminy potwierdziła, że w Strzegowej i okolicach istniejące rowy przydrożne mają przepustowość wielokrotnie mniejszą od obserwowanych przepływów wezbraniowych. W efekcie woda w czasie nawalnych opadów zalewa jezdnie i posesje, tworząc szeroki na kilkanaście metrów strumień płynący środkiem wsi. Podobne zjawiska występują w Porębie Górnej, gdzie część zabudowy zlokalizowana jest na dnie zwykle suchej doliny – podczas deszczy woda płynie tam bezpośrednio przez pola i zagrody, powodując straty. We wszystkich tych miejscach nawet stosunkowo częste opady (o prawdopodobieństwie rzędu 10%) mogą wywołać lokalną powódź.

W celu minimalizacji ryzyka powodziowego i ograniczenia skutków potencjalnych wezbrań, Gmina Wolbrom podejmuje i planuje szereg działań adaptacyjnych. Podstawowym elementem systemu ochrony przed podtopieniami są istniejące zbiorniki wodne na terenie gminy. Zalew Nerka (o powierzchni ok. 2,55 ha) położony w mieście Wolbrom oraz położony na północ od miasta większy Zalew Wolbromski (ok. 20 ha) pełnią przede wszystkim funkcje rekreacyjne i wędkarskie, jednak w okresach wzmożonych opadów działają także jak zbiorniki retencyjne, przejmując nadmiar spływającej wody. Choć ich pojemność przeciwpowodziowa jest ograniczona, gmina dba o ich utrzymanie – niedawno przeprowadzono oczyszczenie koryta zasilającej potok Tarnówki, co poprawiło drożność odpływu wody z zalewu. Planowane jest kontynuowanie prac utrzymaniowych i ewentualne odmulanie zbiorników, aby zachować

ich pełną funkcjonalność retencyjną. W razie potrzeby, w sytuacjach ekstremalnych, wody tych zalewów mogą okresowo zwiększać swą powierzchnię i objętość, częściowo redukując kulminację fali opadowej spływającej przez Wolbrom i okolice.

Ogólne kierunki działań adaptacyjnych w zakresie gospodarki wodnej i ochrony przeciwpowodziowej na terenie gminy obejmują:

- Rozwój małej retencji wodnej – planowane jest tworzenie i odbudowa mniejszych urządzeń retencyjnych, takich jak stawy, suche zbiorniki przeciwpowodziowe i oczka wodne śródpólne, które pomogą zatrzymywać wodę opadową w krajobrazie.
- Utrzymanie koryt rzek i urządzeń melioracyjnych – gmina, we współpracy z Wodami Polskimi, planuje regularne przeglądy i konserwacje koryt lokalnych cieków (jak Tarnówka) oraz sieci rowów melioracyjnych w sołectwach.
- Inwestycje w infrastrukturę przeciwpowodziową – w razie zidentyfikowania krytycznych miejsc zagrożenia, zgodnie z zapisami OSI 4.
- System wczesnego ostrzegania i edukacja – gmina zamierza usprawnić system monitorowania sytuacji hydrologiczno-meteorologicznej, aby móc szybciej reagować na zagrożenia. Planowane jest wykorzystanie nowoczesnych narzędzi, takich jak lokalne czujniki opadów i poziomu wód (instalowane np. na newralgicznych ciekach) oraz integracja z regionalnym systemem osłony przeciwpowodziowej. Edukacja ma kluczowe znaczenie również w kontekście suszy – mieszkańcy będą zachęceni do oszczędzania wody i adaptacji swoich gospodarstw do zmieniających się warunków klimatycznych (np. przez gromadzenie deszczówki do podlewania).

Wszystkie powyższe działania są zgodne z założeniami zaktualizowanego PZRP dla obszaru dorzecza Górnej Wisły, obowiązującego od 2023 roku. Plan ten identyfikuje region gminy Wolbrom (położony w zlewni górnej Wisły, w tym Białej Przemszy) jako obszar wymagający kontynuacji działań poprawiających bezpieczeństwo powodziowe. Wśród rekomendacji PZRP znalazły się m.in. utrzymanie istniejących zbiorników retencyjnych, rozbudowa systemu monitoringu i wczesnego ostrzegania, a także zwiększanie retencji krajobrazowej i stosowanie rozwiązań opartych na przyrodzie w ochronie przed powodzią. Gmina Wolbrom, realizując swoją strategię, będzie ściśle współpracować z organami odpowiedzialnymi za gospodarkę wodną (Wody Polskie, administracja rządowa), aby zapewnić spójność planowanych inwestycji z ustaleniami PZRP.

Gospodarka wodna, ochrona środowiska i bioróżnorodność stanowią istotny element strategii rozwoju gminy. Podjęte działania mają na celu zapewnienie mieszkańcom bezpieczeństwa,

przy jednoczesnym zrównoważonym korzystaniu z zasobów wodnych oraz poszanowaniu wartości przyrodniczych. Realizacja strategii nie będzie zagrażać lokalnej różnorodności biologicznej ani walorom krajobrazowym – planowane inwestycje uwzględnią wymogi ochrony przyrody (np. unikanie ingerencji w cenne przyrodniczo obszary mokradeł czy siedliska chronionych gatunków). Wręcz przeciwnie, wiele z opisanych inicjatyw przyniesie korzyści dla bioróżnorodności. Rozwój zielono-niebieskiej infrastruktury (parki, zieleńce, nasadzenia drzew, małe zbiorniki wodne) przyczyni się do wzmocnienia korytarzy ekologicznych i poprawy mikroklimatu, podnosząc jednocześnie walory krajobrazowe miejscowości. Zwiększanie naturalnej retencji poprzez ochronę terenów podmokłych sprzyja zachowaniu siedlisk dla ptaków i płazów, a zalesianie dolin potoków tworzy dogodne warunki dla lokalnej fauny. Nie przewiduje się negatywnego wpływu strategii na gatunki chronione czy obszary cenne przyrodniczo – żadne z planowanych przedsięwzięć nie będzie kolidować z istniejącymi formami ochrony ani powodować fragmentacji siedlisk. Dzięki podejściu opartemu na rozwiązaniach bliskich naturze, strategia może pośrednio wesprzeć różnorodność biologiczną, np. poprzez zwiększenie świadomości ekologicznej mieszkańców (edukacja o znaczeniu mokradeł, promocja ekoturystyki w oparciu o jurajskie walory przyrodnicze) i ochronę lokalnego dziedzictwa przyrodniczego.

Gospodarka wodna i zarządzanie ryzykiem powodziowym są zatem kluczowymi obszarami działań gminy. Realizowane i planowane przedsięwzięcia – od inwestycji w infrastrukturę retencyjną, przez usprawnienie melioracji, po edukację ekologiczną – mają na celu zwiększenie bezpieczeństwa mieszkańców oraz adaptację lokalnej społeczności do postępujących zmian klimatycznych. Dzięki proaktywnym inwestycjom, wykorzystaniu nowoczesnych systemów ostrzegania i ścisłej współpracy z administracją rządową, strategia gminy przyczyni się do zmniejszenia zagrożenia powodziowego na terenie Wolbromia, ochrony mienia i zdrowia ludzi przed skutkami ekstremalnych zjawisk pogodowych, a także do zrównoważonego korzystania z zasobów wodnych w sposób sprzyjający zarówno mieszkańcom, jak i środowisku naturalnemu. Wszystkie opisane działania wpisują się w krajowe i regionalne cele polityki klimatycznej, zwiększając odporność Gminy Wolbrom na wyzwania związane z wodą i klimatem w perspektywie nadchodzących lat.

W perspektywie strategicznej gmina będzie realizować działania obejmujące:

- rozwój naturalnej i sztucznej retencji w celu ograniczania skutków powodzi i suszy,
- modernizację i rozbudowę systemów kanalizacji i oczyszczania ścieków,
- zachowanie i odtwarzanie ekosystemów wodno-błotnych, pełniących funkcję naturalnych buforów retencyjnych,

- promocję zielono-niebieskiej infrastruktury w przestrzeniach publicznych miasta Wolbrom,
- ochronę korytarzy ekologicznych i siedlisk w ramach systemu Natura 2000 i Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd.

Gospodarka wodna, zarządzanie ryzykiem powodziowym i przeciwdziałanie skutkom suszy w Gminie Wolbrom stanowią istotny element polityki adaptacyjnej wobec zmian klimatu. Dzięki proaktywnym inwestycjom oraz współpracy z Wodami Polskimi i instytucjami regionalnymi strategia gminy wzmacnia bezpieczeństwo mieszkańców, wspiera rozwój turystyki i rolnictwa, a jednocześnie chroni unikalne zasoby przyrodnicze Jury Krakowsko-Częstochowskiej.

Tabela 3. Kierunki rozwoju gminnych OSI rozwojowych (konkurencyjnych)

Obszar strategicznej interwencji	Kierunki działań
<p>Centrum Wolbromia (obszar rynku i okolic tzw. starego miasta)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kompleksowa modernizacja infrastruktury centrum (odnowa ulic, chodników, oświetlenia) oraz renowacja zdegradowanej zabudowy (termomodernizacja budynków publicznych, estetyzacja podwórzy). • Uatrakcyjnienie przestrzeni publicznych – przebudowa rynku (mała architektura, zieleń, strefy piesze) i tworzenie wysokiej jakości miejsc spotkań dla mieszkańców i turystów. • Działania społeczne i gospodarcze ożywiające historyczne centrum miasta – organizacja wydarzeń kulturalnych na rynku, wsparcie lokalnych przedsiębiorców, przywracanie usług w śródmieściu celem ożywienia ekonomicznego tego obszaru. • Poprawa dostępności i organizacji ruchu – uspokojenie ruchu samochodowego w centrum (ograniczenie tranzytu, więcej stref pieszych) oraz zwiększenie dostępności parkingów na obrzeżach historycznego centrum miasta, co uczyni śródmieście bardziej przyjaznym dla mieszkańców i gości.
<p>Obszar rekreacyjno-turystyczny Zalewu Wolbromskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rozbudowa infrastruktury rekreacyjnej nad zalewem – budowa ścieżki pieszo-rowerowej wokół zbiornika (dokończenie brakujących odcinków), urządzenie plaży i kąpieliska z zapleczem sanitarnym, wytyczenie pola namiotowego/campingowego oraz nowych placów zabaw i stref aktywności. • Rozwój oferty sportów wodnych i turystycznej – uruchomienie wypożyczalni sprzętu (kajaki, rowerki wodne), organizacja wydarzeń plenerowych, lokowanie małej gastronomii (np. kawiarnia, food trucki sezonowe) i innych usług

Obszar strategicznej interwencji	Kierunki działań
	<p>turystycznych wokół zalewu.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Promocja obszaru jako atrakcji regionalnej – kreowanie markowego produktu turystycznego Wolbromia opartego o walory przyrodnicze zalewu i okolicznych lasów, przy jednoczesnym monitoringu i ochronie środowiska (kontrola czystości wody, limitowanie nadmiernego ruchu turystycznego). • Włączenie pobliskich terenów przyrodniczych w ofertę rekreacyjną – wyznaczenie ścieżek przyrodniczych w przyległych lasach i na łąkach, aby poszerzyć ofertę dla turystów i mieszkańców zainteresowanych aktywnym wypoczynkiem na łonie natury.
<p>Strefa aktywności gospodarczej (tereny inwestycyjne)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Uzbrojenie i przygotowanie terenów inwestycyjnych – budowa brakujących dróg dojazdowych, rozbudowa sieci wodociągowej, kanalizacyjnej oraz energetycznej o wyższej mocy, aby nowe zakłady mogły sprawnie funkcjonować (obecnie moc przyłączy jest ograniczona). • Uporządkowanie struktury gruntów i planowanie przestrzenne – scalenia i podziały działek pod inwestycje, aktualizacja miejscowych planów zagospodarowania dla tych obszarów w celu optymalnego ulokowania przemysłu i magazynów oraz oddzielenia ich od zabudowy mieszkaniowej pasami zieleni izolacyjnej. • Aktywna promocja strefy i zachęty dla inwestorów – kampanie informacyjne i ofertowe podkreślające atuty lokalizacji (m.in. położenie między Krakowem a GOP, dostęp do linii kolejowej LHS) oraz wprowadzenie ulg podatkowych i wsparcia administracyjnego dla firm lokujących się na tym terenie. • Utworzenie centrum logistyczno-magazynowego – wykorzystanie potencjału szerokotorowej linii kolejowej poprzez budowę bocznic (po analizie opłacalności) i stworzenie zaplecza magazynowego, co uczyni Wolbrom ważnym punktem przeładunkowym w regionie. • Zrównoważony rozwój strefy z dbałością o środowisko – wprowadzenie wymogów ekologicznych dla przedsiębiorstw (kontrola gospodarki odpadami, ograniczanie emisji zanieczyszczeń) oraz zachowanie pasów zieleni oddzielających tereny przemysłowe od obszarów mieszkaniowych.

Źródło: Opracowanie własne.

Tabela 4. Kierunki rozwoju gminnych OSI problemowych

Obszar strategicznej interwencji (problemowy)	Kierunki działań naprawczych
<p>Obszary zagrożone peryferyzacją społeczną, komunikacyjną i gospodarczą</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rewitalizacja centrów oddalonych sołectw – tworzenie lub odnowa miejsc spotkań (świetlice, place publiczne) w wsiach peryferyjnych, aby pełniły funkcje integracyjne i pobudzały drobną przedsiębiorczość lokalną. • Tworzenie wysokiej jakości przestrzeni publicznych w całej gminie – budowa i modernizacja placów, skwerów, terenów rekreacyjnych w zaniedbanych obszarach, co podniesie ich atrakcyjność do życia i inwestowania. • Poszukiwanie nowych funkcji gospodarczych dla terenów tracących dotychczasową rolę – np. zagospodarowanie opuszczonych obiektów (po pegeerowskich lub przemysłowych) na cele usługowe, rzemieślnicze czy turystyczne, aby przeciwdziałać bezrobociu i emigracji. • Rozwój infrastruktury podstawowej na obszarach zaniedbanych – priorytetowe inwestycje w brakującą sieć kanalizacyjną, poprawa dojazdów i komunikacji publicznej do odległych osiedli, a także likwidacja barier cyfrowych (zapewnienie szerokopasmowego Internetu) w celu zapobiegania wykluczeniu tych społeczności.
<p>Obszary zagrożone konsekwencjami susz oraz podtopień i powodzi</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zwiększenie bezpieczeństwa obszarów narażonych na powódzie i susze – rozbudowa infrastruktury przeciwpowodziowej (regulacja koryt cieków, budowa zbiorników retencyjnych) oraz systemów nawadniania i małej retencji na terenach rolniczych dotkniętych suszą, aby uczynić je bezpieczniejszymi i bardziej odpornymi. • Adaptacja sołectw do zmian klimatu – wdrażanie zielono-niebieskiej infrastruktury (nasadzenia drzew, tworzenie stawów i ogrodów deszczowych) w najbardziej zagrożonych miejscowościach, co pomoże łagodzić skutki suszy i gwałtownych opadów. • Wykreowanie wizerunku gminy ekologicznej – realizacja programów edukacyjnych i promocyjnych podkreślających dbałość Wolbromia o czyste środowisko, wykorzystanie OZE i skuteczne zarządzanie kryzysowe (np. systemy ostrzegania przed powodzią), co buduje zaufanie mieszkańców i inwestorów do gminy jako przyjaznej środowisku. • Systemowe zapobieganie zjawiskom ekstremalnym – opracowanie i wdrożenie planów zarządzania ryzykiem suszy i powodzi (zgodnych z wytycznymi krajowymi), obejmujących m.in. utrzymanie naturalnej retencji dolin, zakaz zabudowy na terenach zalewowych oraz rozwój systemów monitoringu i ostrzegania na wypadek zagrożeń pogodowych.

Źródło: opracowanie własne.

7 SYNTETYCZNA ANALIZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO DZIAŁAŃ ZAPLANOWANYCH DO REALIZACJI W RAMACH STRATEGII ROZWOJU GMINY WOLBROM

Tabela 5. Ogólna ocena oddziaływania Strategii Rozwoju Gminy Wolbrom na środowisko

Komponent środowiska	Wpływ realizacji Strategii
Gleby	Brak negatywnego wpływu; możliwy pozytywny efekt synergii (Strategia promuje zrównoważone użytkowanie gruntów, co sprzyja ochronie gleb).
Powietrze	Brak negatywnego wpływu; potencjalnie pozytywny efekt (brak nowych źródeł zanieczyszczeń, możliwa poprawa jakości powietrza dzięki proekologicznym inicjatywom).
Wody	Brak kolizji; Strategia sprzyja ochronie zasobów wodnych (nie przewiduje działań pogarszających stan wód, a poprawa infrastruktury wodno-kanalizacyjnej wzmocni ochronę wód).
Klimat	Pozytywny wpływ; Strategia zakłada działania na rzecz adaptacji do zmian klimatu i ograniczenia emisji (wzmocnienie odporności klimatycznej gminy).
Krajobraz	Brak negatywnego wpływu; możliwy efekt pozytywny (dbałość o ład przestrzenny i estetykę przestrzeni przyczyni się do zachowania walorów krajobrazowych).
Bioróżnorodność	Brak kolizji; możliwy pozytywny wpływ (realizacja proekologicznych działań

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WOLBROM NA LATA 2026-2035

Komponent środowiska	Wpływ realizacji Strategii
	– np. nasadzenia zieleni, ochrona przyrody – może wspierać lokalną bioróżnorodność).
Zasoby naturalne	Brak negatywnego wpływu; Strategia promuje zrównoważone gospodarowanie zasobami (efektywne wykorzystanie surowców i energii, bez nadmiernej eksploatacji).
Ludność	Pozytywny wpływ; realizacja Strategii poprawi warunki życia mieszkańców (czystsze środowisko, wyższa jakość życia i zdrowia, większe bezpieczeństwo ekologiczne).
Dziedzictwo kulturowe	Brak negatywnego wpływu; możliwe korzyści synergiczne (Strategia wspiera ochronę i wykorzystanie lokalnego dziedzictwa, co sprzyja zachowaniu obiektów zabytkowych i tradycji).

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WOLBROM NA LATA 2026-2035

Tabela 6. Szczegółowa ocena wpływu poszczególnych celów strategicznych Strategii na komponenty środowiska

Cel strategiczny	Gleby	Powietrze	Wody	Klimat	Krajobraz	Bioróżnorodność	Zasoby naturalne	Ludność	Dziedzictwo kulturowe
Cel 1. Zrównoważony rozwój gospodarczy i przestrzenny gminy Wolbrom	Brak negatywnego wpływu – zrównoważony rozwój gospodarczy i przestrzenny gminy nie powoduje degradacji gleb (zakłada racjonalne użytkowanie terenu i ochronę żyzności gruntów).	Neutralny (nie przewiduje się nowych istotnych źródeł emisji; promowanie nowoczesnych, czystszych technologii oraz usprawnienia w transporcie może nawet lokalnie przełożyć się na poprawę jakości powietrza).	Brak kolizji (brak działań mogących pogorszyć stan wód; wszelkie inwestycje przestrzenne będą musiały spełniać wymogi ochrony wód, co zabezpiecza lokalne zasoby wodne).	Pozytywny (w ramach rozwoju gospodarczego promowana będzie gospodarka niskoemisyjna – np. wykorzystanie odnawialnych źródeł energii i technologii energooszczędnych – co przyczyni się do redukcji emisji gazów cieplarnianych; jednocześnie poprawa infrastruktury transportowej sprzyja ograniczeniu emisji z transportu i ułatwia adaptację do zmian klimatu).	Brak negatywnego wpływu (rozwój przestrzenny i prowadzony będzie zgodnie z zasadami ładu przestrzennego i z poszanowaniem walorów krajobrazowych; nie przewiduje się degradacji krajobrazu).	Neutralny (rozwój gospodarczy koncentruje się na terenach już przekształconych; nie dojdzie do niszczenia cennych siedlisk przyrodniczych, a planowane działania uwzględniają konieczność ochrony przyrody).	Brak negatywnego wpływu (Strategia zakłada efektywne wykorzystanie surowców i energii, zapobiegając nadmiernej eksploatacji zasobów naturalnych; rozwój nie spowoduje uszczuplenia lokalnych zasobów surowcowych).	Pozytywny (wzrost gospodarczy przekłada się na tworzenie lokalnych miejsc pracy, lepszą infrastrukturę oraz zwiększenie dobrobytu mieszkańców – i to bez narażania ich zdrowia na jakiegokolwiek zagrożenia środowiskowe).	Pozytywny (rozwój gospodarczy obejmuje m.in. rozwój turystyki oraz inwestycje uwzględniające ochronę lokalnych obiektów zabytkowych; sprzyja zachowaniu i promocji dziedzictwa kulturowego gminy).
Cel 2. Poprawa jakości życia i spójności	Brak znaczącego wpływu – inwestycje podnoszące standard	Pozytywny (poprawa jakości życia)	Pozytywny (w ramach celu 2 planuje się m.in.	Neutralny (cel ma głównie charakter społeczny, bez	Pozytywny (realizacja celu zakłada estetyzację	Neutralny (rozbudowa infrastruktury	Neutralny (ulepszenia infrastruktury	Pozytywny (bezpośrednim rezultatem	Pozytywny (podnoszenie jakości życia dotyczy także

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WOLBROM NA LATA 2026-2035

Cel strategiczny	Gleby	Powietrze	Wody	Klimat	Krajobraz	Bioróżnorodność	Zasoby naturalne	Ludność	Dziedzictwo kulturowe
społecznej	infrastruktury społecznej i poziom życia mieszkańców są niewielkiej skali i realizowane głównie na terenach już zagospodarowanych, nie powodując degradacji gleb.	mieszkańców obejmuje m.in. działania na rzecz czystego powietrza – np. wymianę nieekologicznych źródeł ciepła i usprawnienie transportu publicznego; efektem będzie redukcja zanieczyszczeń i czystsze powietrze, bez powstawania nowych źródeł emisji).	modernizację sieci wodno-kanalizacyjnej i usprawnienie gospodarki wodnej; to z jednej strony podniesie standard życia mieszkańców, a z drugiej ograniczy zanieczyszczenie i stan lokalnych cieków oraz wód podziemnych).	bezpośrednich działań klimatycznych; możliwe jednak pośrednie korzyści – np. termomodernizacja budynków użyteczności publicznej i rozwój terenów zielonych zmniejszą zużycie energii i złagodzą efekt miejskiej wyspy ciepła).	i zagospodarowanie przestrzeni publicznej, tworzenie nowych terenów zielonych i obiektów rekreacyjnych; działania te poprawią wizerunek gminy oraz walory krajobrazowe (otoczenia).	społecznej i rekreacyjnej ingeruje znacząco w środowisko naturalne; więcej, towarzyszące inwestycjom nasadzenia drzew i zieleni mogą lokalnie sprzyjać zwiększeniu bioróżnorodności).	społecznej nie wiążą się z istotnym zużyciem surowców; ponadto zastosowanie energooszczędnych i proekologicznych rozwiązań zrównoważy ewentualny wzrost wykorzystania zasobów, zapewniając ich racjonalne użycie).	realizacji celu będzie poprawa warunków życia mieszkańców – oni uzyskają oni lepszy dostęp do usług publicznych, wyższe bezpieczeństwo, zdrowsze i większy komfort życia, co przełoży się na poprawę ich zdrowia i zadowolenia).	sfery kultury – mogą być realizowane inicjatywy kulturalne i edukacyjne oraz adaptacja zabytkowych obiektów na cele społeczne; sprzyja to zachowaniu lokalnego dziedzictwa oraz integracji społeczności wokół kultury).
Cel 3. Efektywne zarządzanie i odporność terytorialna	Brak wpływu (cel ma charakter organizacyjny; nie przewiduje się działań terenowych wpływających na gleby, więc stan gleb pozostanie bez zmian).	Neutralny (brak działań mogących wpłynąć na jakość powietrza; sprawniejsze zarządzanie może ewentualnie ułatwić realizację programów ochrony powietrza, ale samo w sobie nie	Neutralny (cel nie dotyczy bezpośrednio gospodarki wodnej; nie przewiduje się wpływu na stan wód, choć efektywne zarządzanie i współpraca mogą pośrednio	Pozytywny (zwiększenie odporności terytorialnej nie obejmuje działań adaptacyjnych do zmian klimatu i przygotowanie na zjawiska ekstremalne; efekcie gmina będzie lepiej	Neutralny (cel nie oddziałuje bezpośrednio na krajobraz; jednak doskonalenie planowania przestrzennego i współpracy społecznej może pośrednio wspomagać ochronę walorów	Neutralny (brak bezpośrednich działań dotyczących przyrody; wzmocnienie instytucjonalne oraz dbałość o procedury środowiskowe mogą zapobiec potencjalnym	Neutralny (cel nie wiąże się z gospodarowaniem zasobami; efektywniejsze zarządzanie gminą może pośrednio wspierać zrównoważone korzystanie z zasobów naturalnych dzięki	Pozytywny (sprawne zarządzanie publiczne i szersza współpraca przekładają się na skuteczniejsze zaspokajanie potrzeb mieszkańców	Neutralny (cel ma charakter usprawniający procesy i zarządcze i nie dotyczy bezpośrednio dziedzictwa; jednak lepsza współpraca z lokalną społecznością i partnerami może sprzyjać podejmowaniu inicjatyw służących

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WOLBROM NA LATA 2026-2035

Cel strategiczny	Gleby	Powietrze	Wody	Klimat	Krajobraz	Bioróżnorodność	Zasoby naturalne	Ludność	Dziedzictwo kulturowe
		zmienia poziomu emisji).	sprzyjać szybszej realizacji inwestycji wodno-kanalizacyjnych oraz lepszemu reagowaniu na zagrożenia powodziowe).	przygotowana na skutki zmian klimatu i ograniczy ryzyko związane z ekstremalnymi warunkami pogodowymi).	krajobrazowych, choć sam cel 3 bezpośrednio ich nie zmienia).	naruszeniem bioróżnorodności przy realizacji innych działań).	lepszej koordynacji inicjatyw, jednak samo w sobie nie oddziałuje na zużycie surowców).	oraz poprawę jakości usług publicznych. Ponadto zwiększenie odporności infrastruktury na zagrożenia podnosi poziom bezpieczeństwa ludności i ich zaufanie do instytucji, co w sumie przekłada się na wyższy komfort życia).	ochronie dziedzictwa kulturowego w ramach innych celów Strategii).

Przedstawiona powyżej ocena wskazuje, że realizacja celów strategicznych Strategii Rozwoju Gminy Wolbrom nie spowoduje negatywnego wpływu na poszczególne komponenty środowiska. Wręcz przeciwnie, przewidywane oddziaływania mają charakter głównie neutralny lub pozytywny. Wynika to z faktu, że Strategia została zaplanowana w sposób zrównoważony, z uwzględnieniem ochrony środowiska na każdym etapie. Planowane inicjatywy promują proekologiczne rozwiązania – takie jak wykorzystanie czystych technologii, poprawa efektywności energetycznej czy dbałość o istniejące zasoby przyrody – a także koncentrują się na obszarach już zurbanizowanych bądź przekształconych działalnością człowieka. Dzięki temu cenne ekosystemy, gleby, wody i krajobraz nie są narażone na degradację w wyniku realizacji założeń Strategii. Co więcej, szereg działań przyczyni się do bezpośredniej poprawy stanu środowiska (np. redukcja zanieczyszczeń powietrza, rozwój terenów zielonych) oraz jakości życia mieszkańców, przy jednoczesnym zwiększeniu odporności gminy na zmiany klimatu.

Należy podkreślić, że potencjalne ryzyka środowiskowe związane z wdrażaniem Strategii mają charakter lokalny i krótkotrwały, a przewidziano dla nich odpowiednie środki łagodzące. Do możliwych zagrożeń należeć mogą m.in.: ograniczona dostępność zewnętrznych środków służących finansowaniu przedsięwzięć w ramach Strategii, szczególnie infrastrukturalnych, a także presja społeczna związana z realizacją określonych przedsięwzięć. Uciążliwości podczas prac budowlanych – tymczasowy hałas, emisja pyłów czy wzmożony ruch pojazdów przy realizacji inwestycji będą minimalizowane poprzez stosowanie dobrych praktyk (m.in. użycie nowoczesnego sprzętu o niższym poziomie hałasu i emisji spalin, zraszanie terenu wodą w celu ograniczenia zapylenia, wyznaczanie tras objazdowych omijających obszary wrażliwe) oraz przestrzeganie norm ochrony środowiska na placach budowy. Działania te ograniczą uciążliwości dla okolicznych mieszkańców i przyrody do akceptowalnego poziomu i tylko w okresie prowadzenia robót.

Wzrost natężenia ruchu drogowego – poprawa dostępności transportowej może skutkować zwiększeniem ruchu pojazdów, co potencjalnie wiąże się ze wzrostem emisji komunikacyjnych i hałasu. Oddziaływanie to będzie jednak łagodzone poprzez odpowiednie planowanie układu drogowego (np. budowę obwodnic wyprowadzających ruch tranzytowy poza centra miejscowości), rozwój transportu zbiorowego oraz infrastruktury dla ruchu pieszego i rowerowego. Ponadto promowane będą rozwiązania niskoemisyjne (np. transport

elektryczny). Te działania zapewnią, że ewentualny wzrost ruchu nie pogorszy jakości powietrza ani klimatu akustycznego w gminie.

Presja turystyczno-rekreacyjna na przyrodę – rozwój funkcji turystycznych i rekreacyjnych może zwiększyć liczbę osób korzystających z obszarów przyrodniczo cennych. Aby zapobiec negatywnym skutkom, planuje się rozwój zrównoważonej infrastruktury turystycznej (wytyczone szlaki, ścieżki edukacyjne, miejsca odpoczynku) w sposób nienaruszający cennych siedlisk oraz prowadzenie działań edukacyjnych uświadamiających turystów o potrzebie ochrony przyrody. Dzięki temu wzrost ruchu turystycznego nie będzie się wiązał z dewastacją środowiska, a lokalna bioróżnorodność pozostanie chroniona.

Ryzyko incydentów środowiskowych i klimatycznych – w dłuższej perspektywie uwzględniono możliwość wystąpienia ekstremalnych zjawisk (np. ulewnych deszczy, podtopień) lub awarii infrastruktury (np. wyciek ścieków). Strategia odpowiada na te zagrożenia poprzez zwiększenie odporności terytorialnej: rozbudowę systemów monitoringu i wczesnego ostrzegania o niebezpiecznych zjawiskach, opracowanie planów zarządzania kryzysowego oraz inwestycje w infrastrukturę chroniącą przed skutkami klęsk żywiołowych (np. zbiorniki retencyjne, urządzenia do odprowadzania wód opadowych). Wdrożenie tych środków zapobiegawczych znacząco obniży prawdopodobieństwo wystąpienia szkód w środowisku i zwiększy bezpieczeństwo mieszkańców w obliczu potencjalnych zagrożeń.

Wszystkie powyższe działania będą realizowane zgodnie z obowiązującymi przepisami z zakresu ochrony środowiska. Na etapie przygotowania poszczególnych inwestycji przewidziano przeprowadzenie wymaganych procedur formalnych – w tym oceny oddziaływania na środowisko i uzyskanie decyzji środowiskowych, o ile będą one wymagane przez prawo. Zapewni to identyfikację i eliminację ewentualnych negatywnych skutków jeszcze przed realizacją przedsięwzięć oraz zagwarantuje zastosowanie niezbędnych środków kompensujących (np. nasadzenia zastępcze, ekrany akustyczne, odpowiednie gospodarowanie odpadami).

8 STRATEGICZNE RAMY IMPLEMENTACJI I MONITORINGU ORAZ ZARZĄDZANIA ZMIANĄ

8.1 WDRAŻANIE I MONITORING WDRAŻANIA

Skuteczne wdrożenie Strategii Rozwoju Gminy Wolbrom wymaga jasnego systemu realizacji zadań oraz bieżącego śledzenia postępów. Wdrażanie Strategii zostanie wplecione w coroczne zarządzanie gminą – cele i działania strategiczne powiązane z cyklem budżetowym, tak aby priorytety Strategii znalazły odzwierciedlenie w planowaniu finansowym (roczny budżet i Wieloletnia Prognoza Finansowa). Co roku, równoległe do prac nad budżetem, przygotowany będzie roczny plan wdrażania (operacyjny), określający konkretne projekty i inicjatywy na dany rok, służące realizacji najniższego poziomu *drzewa celów* Strategii. Dzięki temu zarządzanie strategią stanie się integralną częścią zarządzania gminą, a nie oddzielnym bytem oderwanym od codziennych decyzji.

Przyjęto zasadę podziału kluczowych ról w procesie wdrażania: Burmistrz sprawuje ogólny nadzór nad realizacją Strategii – monitoruje postępy i zapewnia, że działania strategiczne otrzymują odpowiednie środki i wsparcie. Sekretarz Gminy pełni rolę koordynatora – dba o bieżącą współpracę między wydziałami, harmonogram realizacji oraz rozwiązywanie ewentualnych problemów. Proponuje się powołanie wewnętrznego Zespołu ds. wdrażania Strategii, złożonego z kierownictwa gminy oraz kierowników kluczowych referatów (inwestycji, gospodarki komunalnej, oświaty, finansów, promocji itp.). Zespół ten będzie spotykał się co pół roku, aby skoordynować działania między jednostkami, omówić wyniki monitoringu i uzgodnić ewentualne korekty działań. W codziennej pracy wdrożeniowej każdy *cel operacyjny* Strategii powinien mieć przypisanego „właściciela” – konkretną osobę lub komórkę organizacyjną odpowiedzialną za inicjowanie projektów i pilnowanie realizacji zadań w danym obszarze. Każdy wydział Urzędu oraz gminna jednostka organizacyjna zostaną zobowiązane do raportowania, w jakim stopniu zrealizowały przypisane im przedsięwzięcia. Koordynator (Sekretarz lub wyznaczony pracownik ds. strategii) będzie zbierał te informacje i weryfikował wykonanie zadań oraz stopień osiągnięcia *wskaźników produktu* i *rezultatu*. Warunkiem skutecznego monitoringu wdrażania będzie przyjęcie prostego narzędzia do zbierania danych (np. wspólnego arkusza kalkulacyjnego z listą zadań i wskaźników), aktualizowanego na bieżąco – tak, by kierownictwo gminy dysponowało zawsze aktualnym obrazem postępów realizacji strategii.

8.2 MONITORING I EWALUACJA WSKAŹNIKÓW

Równoległe z nadzorowaniem realizacji zadań prowadzony będzie monitoring wskaźników Strategii. Dla każdego przyjętego wskaźnika (omówionych w rozdziale poniżej) zostanie wyznaczona jednostka lub komórka Urzędu odpowiedzialna za regularne zbieranie danych i raportowanie ich wartości. Na początku wdrażania Strategii ustalone zostaną wartości bazowe (stan wyjściowy na rok 2024/25) oraz wartości docelowe na rok 2030 i 2035 – pozwoli to mierzyć odchylenia od planowanej trajektorii rozwoju. Dane do wskaźników będą pozyskiwane z różnych źródeł: wewnętrznych (statystyki urzędu – np. liczba wydanych decyzji, realizacja budżetu) oraz zewnętrznych (bazy GUS, dane urzędu pracy, policji, wyniki badań ankietowych mieszkańców). Większość wskaźników będzie aktualizowana raz do roku (np. finansowe, demograficzne, inwestycyjne), a te o wolniejszym tempie zmian – co 2–3 lata (np. wyniki badań satysfakcji mieszkańców czy pozycje w rankingach). W Urzędzie wyznaczony zostanie koordynator ds. monitoringu (np. Sekretarz Gminy lub pracownik ds. rozwoju), który zbierze dane od poszczególnych referatów i opracuje zbiorczy Raport z realizacji Strategii. Taki raport będzie przygotowywany co roku (ewentualnie co dwa lata) i przedstawiany kierownictwu gminy oraz Radzie Miejskiej. Raport zawierać będzie wartości osiągniętych wskaźników na tle lat poprzednich oraz względem celów założonych, a także krótką analizę opisową najważniejszych sukcesów lub problemów napotkanych w realizacji. Bieżący monitoring pozwoli ocenić, czy podejmowane działania przekładają się na oczekiwane rezultaty – np. czy inwestycje realizowane w danym roku przyczyniły się do spadku bezrobocia albo wzrostu liczby przedsiębiorców.

Poza monitorowaniem wskaźników przewidziano okresową ewaluację Strategii. Zaplanowano dwa główne etapy oceny: ewaluację śródkresową (mid-term) około roku 2030 oraz ewaluację końcową po upływie horyzontu Strategii (2035). Ewaluacja śródkresowa (przeprowadzona np. pod koniec 2030 r.) posłuży kompleksowemu podsumowaniu pierwszych 4–5 lat wdrażania – oceni stopień realizacji celów częściowych, zidentyfikuje opóźnienia lub obszary, gdzie cele nie zostały osiągnięte, oraz sformułuje rekomendacje na drugą połowę okresu strategii. Dla zachowania obiektywizmu planuje się zaangażować do tej oceny zewnętrznych ekspertów (np. z uczelni lub firm doradczych specjalizujących się w politykach rozwojowych). Ewaluacja końcowa w 2035 r. określi, w jakim stopniu zrealizowano założone cele, jakie trwałe zmiany zaszły w gminie dzięki Strategii oraz jakie wnioski płyną na przyszłość (np. dla kolejnej strategii rozwoju). Oprócz tych kluczowych momentów, wprowadzony zostanie mechanizm bieżących przeglądów – np. coroczne wewnętrzne warsztaty ewaluacyjne z udziałem kadry Urzędu i radnych. Podczas takich przeglądów omawiane będą wyniki monitoringu i analizowane przyczyny sukcesów bądź napotkanych

trudności. Zapewni to, że ewaluacja będzie procesem ciągłym, a urząd jako organizacja będzie uczyć się na podstawie zebranych danych i doświadczeń, doskonaląc realizację strategii na bieżąco.

8.3 RAPORTOWANIE I POLITYKA INFORMACYJNA

Przejrzyste raportowanie postępów wdrażania Strategii oraz sprawna komunikacja z interesariuszami są niezbędne dla utrzymania poparcia społecznego. Raz do roku Burmistrz przedstawi Radzie Miejskiej raport z realizacji Strategii – np. w formie części raportu o stanie gminy lub odrębnego sprawozdania. Raport ten będzie omawiał zrealizowane działania, osiągnięte wskaźniki, napotkane trudności oraz plany na kolejny rok. Rada Miejska przeprowadzi nad nim debatę, co zapewni demokratyczną kontrolę i możliwość zgłoszenia uwag lub wniosków przez radnych. Jednocześnie gmina zadba o informowanie mieszkańców o postępach strategii. Po każdym roku realizacji publikowane będzie podsumowanie dla mieszkańców – np. w formie artykułu na stronie internetowej gminy, infografiki w mediach społecznościowych czy biuletynu. Istotne informacje mogą być także przedstawiane na sesji Rady Miejskiej, dostępnej dla publiczności. Raz w roku planuje się organizację otwartego spotkania (lub webinaru) podsumowującego realizację Strategii, podczas którego władze gminy przedstawią mieszkańcom najważniejsze osiągnięcia i wyzwania mijającego roku oraz odpowiedzą na pytania. Taka polityka informacyjna zwiększy transparentność wdrażania Strategii oraz zaufanie mieszkańców – pokaże, że Strategia nie jest dokumentem “na półkę”, lecz realizowanym planem rozwoju.

W procesie wdrażania utrzymany zostanie udział lokalnych interesariuszy. Osoby i instytucje zaangażowane na etapie tworzenia Strategii (przedsiębiorcy, organizacje społeczne, liderzy lokalni, młodzież itp.) będą zapraszane na wspomniane cykliczne warsztaty lub konsultacje przeglądowe. Dzięki temu kluczowi partnerzy gminy pozostaną współodpowiedzialni za sukces Strategii – będą mogli zgłaszać własne spostrzeżenia o efektach działań (np. nowe potrzeby społeczności lub opinie o zrealizowanych inwestycjach), co zostanie uwzględnione przy planowaniu kolejnych działań. Pozwoli to na ciągły dialog z mieszkańcami i innymi interesariuszami oraz lepsze dopasowanie realizowanych inicjatyw do oczekiwań społeczności lokalnej.

8.4 ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ I ZARZĄDZANIE ZMIANĄ

Zarządzanie strategią obejmuje nie tylko bieżącą koordynację wdrażania, ale również reagowanie na zmiany otoczenia i doskonalenie dokumentu w razie potrzeby. Strategia

rozwoju ma horyzont długoterminowy (2026–2035), jednak gmina zachowa elastyczność w jej realizacji. Za ogólne zarządzanie wdrażaniem odpowiada Burmistrz, przy wsparciu Sekretarza i Zespołu Strategicznego, natomiast formalny nadzór sprawuje Rada Miejska (poprzez oceny raportów i decyzje budżetowe zapewniające finansowanie działań). Dzięki powiązaniu celów strategii z planami finansowymi, zarządzanie realizacją odbywa się w ramach standardowych procesów gminy – np. projekty strategiczne są ujęte w WPF, a ich postępy omawiane podczas narad kierownictwa i sesji rady.

Jednocześnie wprowadzony zostanie system zarządzania zmianą strategiczną. Oznacza to, że jeśli wyniki monitoringu i ewaluacji wykażą istotne odchylenia od założeń lub nastąpią istotne zmiany uwarunkowań zewnętrznych, gmina będzie gotowa zaktualizować Strategię. Drobniejsze modyfikacje – np. dostosowanie listy przedsięwzięć, zmiana mierników lub korekta wartości docelowych – mogą być wprowadzane elastycznie poprzez decyzje Burmistrza i Zespołu Strategicznego (i odnotowane w raporcie rocznym). Natomiast istotne zmiany dokumentu (np. zmiana celów strategicznych lub założeń finansowych) będą przeprowadzane w trybie zbliżonym do uchwalania strategii: wymagają analizy, konsultacji społecznych oraz przyjęcia poprawek uchwałą Rady Miejskiej. Założono jednak, że trzon celów strategicznych pozostanie stabilny do 2035 roku, a ewentualne aktualizacje będą dotyczyć głównie dostosowania działań do nowych warunków (np. włączenie nowego programu rządowego jako narzędzia realizacji celu, przesunięcia akcentów finansowych). Przeglądy strategiczne posłużą podjęciu decyzji, czy potrzebna jest taka aktualizacja – np. ewaluacja śródkokresowa w 2030 r. może dać podstawę do formalnego przeglądu Strategii w 2031 r. i wprowadzenia korekt na kolejne lata. Dzięki podejściu nastawionemu na elastyczne zarządzanie zmianą, gmina utrzyma zdolność do realizacji swojej wizji rozwojowej nawet w obliczu nieprzewidzianych wyzwań, nie tracąc z oczu długofalowych priorytetów.

9 WSKAŹNIKI REALIZACJI CELÓW STRATEGII ROZWOJU GMINY WOLBROM

Skuteczne wdrażanie Strategii wymaga systematycznego pomiaru postępów za pomocą odpowiednio dobranych wskaźników. Wskaźniki to mierzalne wielkości pokazujące, w jakim stopniu gmina osiąga zamierzone cele rozwojowe. Po analizie *drzewa celów* Strategii (obejmującego 3 cele strategiczne i przyporządkowane im cele operacyjne) przyjęto, że najspójniejszym i praktycznym rozwiązaniem będzie monitorowanie wyników na poziomie celów strategicznych – dla każdego z nich wybrano kluczowe mierniki oddające realizację danego priorytetu. Pozwala to zachować przejrzystość systemu (ograniczenie liczby wskaźników do najważniejszych) oraz skoncentrować się na nadrzędnych rezultatach, zamiast nadmiernie rozdrabniać monitoring na poziomie każdej operacji. Poniżej przedstawiono tabelę wskaźników dla poszczególnych celów strategicznych, obejmującą proponowane mierniki wraz z określeniem ich typu, wartości bazowej (rok 2024/2025) oraz wartości docelowej, którą gmina zamierza osiągnąć do roku 2035.

Tabela 7: Proponowane wskaźniki realizacji celów strategicznych Gminy Wolbrom (horyzont 2026–2035)

Cel strategiczny	Wskaźnik (miernik)	Typ wskaźnika	Wartość bazowa (2025)	Wartość docelowa (2035)
Cel 1. Zrównoważony rozwój gospodarczy i przestrzenny gminy – wzmocnienie potencjału ekonomicznego oraz infrastrukturalnego Wolbromia	Liczba nowych podmiotów gospodarczych rejestrowanych na terenie gminy (rocznie) (nowe firmy/instytucje wpisane do rejestru REGON w ciągu roku)	produkt (output)		70 (2035)
	Dochód własny gminy per capita (zł na mieszkańca) (dochody własne budżetu gminy podzielone przez liczbę mieszkańców)	oddziaływanie (impact) KPI	1 200 zł	1 800 zł
	Saldo migracji na terenie gminy (na koniec roku)	oddziaływanie (impact)	-74	+40
Cel 2. Poprawa jakości życia i spójności społecznej	Poziom zadowolenia mieszkańców z jakości życia w gminie (%)	rezultat		70%

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WOLBROM NA LATA 2026-2035

Cel strategiczny	Wskaźnik (miernik)	Typ wskaźnika	Wartość bazowa (2025)	Wartość docelowa (2035)
– inwestycje w kapitał ludzki, integrację społeczną i infrastrukturę społeczną	(odsetek mieszkańców deklarujących zadowolenie, wg badań ankietowych)	(outcome) KPI		
	Saldo migracji mieszkańców (osób rocznie) (różnica między liczbą osób osiedlających się a wyprowadzających w ciągu roku)	oddziaływanie (impact)	-50 osób	≥0 (zerowe lub dodatnie)
	Odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (%) (udział ludności objętej podstawową infrastrukturą komunalną)	rezultat (outcome)	75%	95%
	Liczba aktywnych organizacji pozarządowych (NGO) działających na terenie gminy	produkt (output)		Przyrost o 10%
Cel 3. Efektywne zarządzanie i odporność terytorialna gminy – wzmocnienie potencjału instytucjonalnego oraz bezpieczeństwa środowiskowego	Liczba e-usług publicznych dostępnych dla mieszkańców (szt.) (liczba spraw/wniosków urzędowych, które można załatwić online)	produkt (output)	5	15
	Kwota środków zewnętrznych pozyskiwanych przez gminę na rozwój (zł rocznie) (dotacje UE, środki krajowe na inwestycje – średniorocznie)	rezultat (outcome)	ok. 2 mln zł	≥5 mln zł
	Liczba zawartych partnerstw lub wspólnie realizowanych projektów z innymi samorządami / podmiotami (rocznie)	rezultat (outcome)		5 (2035)
	Odsetek obszaru gminy zagrożonego zalaniem (powodzią) zabezpieczony przed ryzykiem (%) (procent powierzchni stref zalewowych, dla których zrealizowano inwestycje ochronne)	oddziaływanie (impact)	4% (obszaru zagrożonego)	3% (obszaru zagrożonego)

Źródło: opracowanie własne na podstawie diagnozy (wartości bazowe) oraz założeń Strategii Wolbrom 2026–2035 (wartości docelowe).

W powyższej tabeli dobrano po kilka kluczowych wskaźników dla każdego celu strategicznego. Obejmują one m.in. rozwój przedsiębiorczości (nowe firmy, inwestycje prywatne), sytuację finansową gminy (dochód własny per capita), rynek pracy (bezrobocie), jakość życia mieszkańców (subiektywne zadowolenie, dostęp do infrastruktury komunalnej), spójność społeczną (saldo migracji, aktywność NGO) oraz potencjał instytucjonalny i odporność (e-administracja, pozyskiwanie funduszy, partnerstwa, bezpieczeństwo przeciwpowodziowe). Wyróżniono także KPI (Key Performance Indicators), czyli kluczowe mierniki sukcesu – w tabeli oznaczono je pogrubieniem. Dla przykładu, dochód własny per capita obrazuje ogólną kondycję finansową i gospodarczą gminy, a poziom zadowolenia mieszkańców syntetycznie oddaje jakość życia – są to wskaźniki przekrojowe uznane za najbardziej reprezentatywne dla osiągnięcia celów odpowiednio w obszarze gospodarczym i społecznym. Wartości bazowe odzwierciedlają aktualny stan wyjściowy (szacunki na rok 2024/2025), natomiast wartości docelowe zostały wyznaczone ambitnie, lecz realnie, na rok 2035. Przyjęto m.in. założenie obniżenia bezrobocia do ok. 3%, wzrostu dochodów własnych gminy o ~50%, znaczącej poprawy satysfakcji mieszkańców (o 20 pkt. proc.) czy praktycznej eliminacji ujemnego salda migracji. Monitorowanie tych wskaźników odbywać się będzie corocznie (bądź co dwa lata, zależnie od wskaźnika), co pozwoli władzom gminy śledzić trend zmian – czy wartości posuwają się w pożądanym kierunku. Wskaźniki pełnić będą także rolę *systemu wczesnego ostrzegania*: jeżeli któryś z kluczowych mierników zacznie odbiegać od trajektorii założonej w Strategii, będzie to sygnał do pogłębionej analizy przyczyn i podjęcia działań korygujących (lub aktualizacji strategii). Z kolei osiągnięcie albo przekroczenie wartości docelowych może być wskazówką do podniesienia ambicji lub wyznaczenia nowych celów rozwojowych.

10 SYNTETYCZNY OPIS RAM FINANSOWANIA STRATEGII

Realizacja celów Strategii Rozwoju Gminy Wolbrom wymaga zabezpieczenia odpowiednich środków finansowych. Ramy finansowania strategii zostały zaprojektowane tak, aby zapewnić zrównoważone wsparcie wdrażania poszczególnych przedsięwzięć z różnorodnych źródeł – środków własnych samorządu, funduszy krajowych oraz funduszy zagranicznych (głównie Unii

Europejskiej). Kluczową zasadą jest montaż finansowy, czyli łączenie różnych strumieni finansowania, co umożliwi maksymalne wykorzystanie dostępnych możliwości przy jednoczesnym odciążeniu budżetu gminy. Logika finansowania opiera się na założeniu, że środki własne gminy będą pełniły rolę wkładu uzupełniającego (np. pokrycie wymaganych udziałów własnych w projektach dotacyjnych, finansowanie mniejszych zadań lokalnych), podczas gdy gros nakładów inwestycyjnych pochodzić będzie z funduszy zewnętrznych. Gmina planuje aktywnie sięgać po fundusze strukturalne UE na lata 2021–2027, jak również po środki z nowych instrumentów związanych z odbudową i transformacją postpandemiczną. Ważnym elementem montażu będą także krajowe programy rządowe i środki wojewódzkie, które mogą wspierać określone sektory (np. drogi, edukację, kulturę). Poniżej przedstawiono najważniejsze potencjalne źródła finansowania Strategii oraz przyporządkowanie ich do odpowiednich obszarów tematycznych.

Środki własne gminy: Budżet Gminy Wolbrom stanowi podstawę finansowania wielu działań, zwłaszcza tych o charakterze bieżącym lub wymagających szybkiej interwencji. Dochody własne (m.in. podatki lokalne od nieruchomości, opłata skarbową, udziały w PIT i CIT) oraz otrzymywane subwencje ogólne i dotacje celowe z budżetu państwa będą wykorzystywane do współfinansowania projektów inwestycyjnych (zapewnienie wymaganego wkładu własnego na poziomie np. 20–40% wartości zadania, w zależności od programu pomocowego). Ponadto środki własne posłużą realizacji tych zadań, które nie kwalifikują się do wsparcia zewnętrznego, a są istotne z punktu widzenia lokalnej społeczności – np. remonty mniejszych dróg osiedlowych, utrzymanie czystości i zieleni, granty dla organizacji pozarządowych. Gmina zadba o wieloletnie planowanie finansowe – inwestycje wpisane w Strategię zostaną ujęte w Wieloletniej Prognozie Finansowej (WPF), co zagwarantuje możliwość odkładania środków na duże projekty w kolejnych latach lub zaciągania zobowiązań (kredytów, pożyczek) z myślą o przyszłych korzyściach rozwojowych. Należy przy tym zaznaczyć, że potencjał inwestycyjny gminy jest ograniczony wielkością jej dochodów (jak większość gmin miejsko-wiejskich Wolbrom dysponuje umiarkowanymi dochodami własnymi), dlatego tak istotne jest dźwignięcie środków własnych funduszami zewnętrznymi – każda złotówka z budżetu gminy powinna przyciągać wielokrotność tej kwoty ze źródeł krajowych lub unijnych. Gmina utrzyma odpowiedzialną politykę fiskalną, by zachować zdolność kredytową – w razie potrzeby planuje się sięganie po nisko oprocentowane pożyczki (np. z Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska czy Banku Gospodarstwa Krajowego) w celu prefinansowania projektów unijnych, które następnie będą spłacane z refundacji dotacji.

Fundusze Unii Europejskiej 2021–2027: Nowa perspektywa finansowa UE oraz instrument odbudowy NextGenerationEU oferują gminom szeroki wachlarz możliwości pozyskania

dofinansowania na cele spójne ze Strategią. Wolbrom zamierza aktywnie aplikować do następujących programów:

- Krajowy Plan Odbudowy i Zwiększania Odporności (KPO) – specjalny program reform i inwestycji finansowany z Funduszu Odbudowy UE (RRF). KPO, choć zarządzany centralnie, przewiduje istotne środki m.in. na transformację energetyczną (w tym odnawialne źródła energii i efektywność energetyczną budynków), cyfryzację usług publicznych, odporność systemu ochrony zdrowia oraz zieloną mobilność. Gmina Wolbrom upatruje szansy w KPO na sfinansowanie np. wymiany oświetlenia ulicznego na LED, instalacji paneli fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej, rozbudowy usług e-administracji czy inwestycji poprawiających retencję i zabezpieczenia przeciwpowodziowe. Warunkiem jest spełnienie określonych kamieni milowych reform – gmina będzie współpracować z administracją rządową w celu ubiegania się o te środki, gdy tylko zostaną uruchomione konkursy lub programy dotacyjne w ramach KPO.
- Fundusze polityki spójności – programy krajowe: Wśród nowych programów centralnych finansowanych z funduszy strukturalnych UE kluczowe dla Wolbromia mogą być dwa: FEnIKS (Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat i Środowisko) oraz FENG (Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki). Program FEnIKS zastępuje poprzedni Program Infrastruktura i Środowisko i dysponuje znacznymi środkami na projekty w obszarze transportu, energii, środowiska i adaptacji klimatycznej. Wolbrom planuje aplikować do FEnIKS m.in. z projektami modernizacji dróg powiatowych (łączyjących się z drogami krajowymi), budowy oczyszczalni ścieków lub dużych inwestycji kanalizacyjnych, instalacji odnawialnych źródeł energii na szeroką skalę (farmy fotowoltaiczne, biogazownie komunalne), a także na przedsięwzięcia chroniące środowisko (rekultywacja terenów zdegradowanych, gospodarka odpadami). Program FENG z kolei skupia się na innowacyjności i konkurencyjności przedsiębiorstw – gmina, we współpracy z lokalnymi firmami, może wspierać składanie wniosków np. o dotacje na wdrażanie innowacji lub tworzenie centrów badawczo-rozwojowych w Wolbromiu (co pośrednio przyczyni się do realizacji celu gospodarczego Strategii). Innym istotnym programem będzie FERS (Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021–2027), który stanowi kontynuację wcześniejszego POWER i koncentruje się na rynku pracy, edukacji, włączeniu społecznym i zdrowiu. Z FERS gmina i jej partnerzy (np. organizacje pozarządowe) mogą pozyskać środki na projekty miękkie realizujące cele społeczne Strategii: szkolenia podnoszące kompetencje mieszkańców, programy aktywizacji

zawodowej (szczególnie osób młodych i 50+), rozwój usług opiekuńczych dla seniorów czy dostosowanie szkół do nowoczesnych standardów kształcenia. Wreszcie, program FTS (Fundusz Sprawiedliwej Transformacji) mimo że dedykowany głównie regionom górniczym, może potencjalnie objąć subregion olkuski – Wolbrom będzie monitorować tę możliwość, zwłaszcza pod kątem finansowania transformacji energetycznej lokalnego przemysłu.

- Fundusze regionalne: Gmina Wolbrom będzie korzystać przede wszystkim z Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego 2021–2027 (obecnie funkcjonującego pod nazwą programu Fundusze Europejskie dla Małopolski). RPO Małopolskie to szeroki pakiet działań inwestycyjnych i społecznych, zarządzany przez samorząd województwa, z pulą środków dostosowanych do potrzeb regionu. W ramach tego programu Wolbrom może ubiegać się o dofinansowanie dla projektów takich jak: modernizacja szkół (poprawa infrastruktury dydaktycznej), rozwój terenów inwestycyjnych (np. uzbrojenie strefy aktywności gospodarczej), poprawa dostępności komunikacyjnej (lokalne drogi, infrastruktura transportu zbiorowego), wsparcie przedsiębiorczości (fundusze dla MŚP), projekty społeczne (kluby seniora, rewitalizacja przestrzeni wspólnych) czy ochrona dziedzictwa kulturowego (renowacja zabytków, rozwój oferty kulturalnej). Biorąc pod uwagę priorytety województwa, Wolbrom może liczyć na środki np. w ramach osi dotyczących zrównoważonej mobilności, gospodarki niskoemisyjnej czy regionalnego rynku pracy. Uzupełnieniem RPO są środki Inicjatywy LEADER (realizowane przez Lokalne Grupy Działania) – gmina należy do LGD (o ile funkcjonuje w regionie), co otwiera możliwość finansowania mniejszych projektów wiejskich (np. świetlice, skwery, mała infrastruktura rekreacyjna) w ramach wsparcia rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność (RLKS).
- Wspólna Polityka Rolna (WPR) i inne fundusze UE: Część terenów gminy ma charakter wiejski, dlatego istotne będą instrumenty WPR, głównie Program Rozwoju Obszarów Wiejskich (PROW). PROW 2021–2027 (a następnie Plan Strategiczny WPR dla Polski) oferuje dotacje na modernizację gospodarstw rolnych, rozwój przedsiębiorczości na wsi (np. agro-turystyki, małe przetwórstwo), a także na inwestycje infrastrukturalne w gminach wiejskich (drogi lokalne, wodociągi, kanalizacja na wsiach). Wolbrom zamierza wykorzystać PROW np. do finansowania budowy lub naprawy dróg dojazdowych do pól, wsparcia tworzenia inkubatora przetwórstwa lokalnego czy ochrony gleb i wód na terenach rolniczych. Wśród innych środków unijnych warto wymienić również Fundusz Spójności (dla dużych inwestycji środowiskowych – tu raczej pośrednio przez projekty wojewódzkie), Horizon Europe (program badań i

innowacji – gmina może przystąpić jako partner do konsorcjów np. w projektach pilotażowych smart city), czy Erasmus+ (finansowanie wymian młodzieży, szkoleń – wspomagające cele społeczne Strategii). Niemniej trzon finansowania unijnego będą stanowić wymienione wcześniej programy krajowe i regionalne, szczególnie FENIKS, RPO i FERS.

Programy rządowe i środki krajowe: Oprócz funduszy unijnych, Polska dysponuje licznymi mechanizmami wsparcia inwestycji lokalnych z budżetu państwa i funduszy celowych. Gmina Wolbrom będzie aktywnie ubiegać się o te środki tam, gdzie to możliwe. Priorytetowe znaczenie ma Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych (kontynuacja wcześniejszych edycji funduszu wsparcia inwestycji lokalnych) – który w ostatnich latach dostarczył JST znaczących dotacji na drogi, infrastrukturę wod-kan, obiekty użyteczności publicznej itp. Wolbrom planuje zgłaszać swoje projekty (wynikające ze Strategii) do kolejnych naborów w ramach Polskiego Ładu, licząc na bezzwrotne dotacje pokrywające nawet 90% kosztów (np. na budowę nowego przedszkola, hali sportowej czy modernizację sieci wodociągowej). Kolejnym istotnym instrumentem jest Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (RFRD) – dawniej Fundusz Dróg Samorządowych – z którego dofinansowywane są przebudowy i remonty dróg gminnych oraz powiatowych. W Strategii przewidziano liczne inwestycje drogowe podnoszące spójność terytorialną, które będą zgłaszane do RFRD celem uzyskania do 50–80% dofinansowania. W obszarze społecznym dostępne są programy takie jak „Maluch+” (dotacje na żłobki i kluby dziecięce), „Senior+” (tworzenie dziennych domów i klubów seniora), Fundusz Doposażenia Szkół (laboratoria przyszłości) – gmina będzie aplikować tam, gdzie ma zidentyfikowane potrzeby (np. utworzenie żłobka publicznego czy klubu seniora w mieście). W dziedzinie kultury i dziedzictwa, wsparcie zapewnią m.in. Programy Ministra Kultury (np. na renowację zabytków, rozwój infrastruktury domów kultury), a w dziedzinie sportu – Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej (np. budowa przyszkolnych sal gimnastycznych, boisk w ramach programu „Olimpia” lub „Sportowa Polska”). Istotne będą także środki Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) oraz wojewódzkiego FOŚ – dotacje i pożyczki na projekty proekologiczne (termomodernizacje budynków, odnawialne źródła energii, gospodarkę odpadami, ochronę bioróżnorodności). Z kolei projekty z zakresu bezpieczeństwa (np. zakup wozu strażackiego dla OSP) mogą liczyć na wsparcie z programów MSWiA lub dotacji w ramach modernizacji służb mundurowych. Gmina będzie śledzić nowe inicjatywy rządowe pojawiające się w kolejnych latach – często uruchamiane są programy ad hoc (np. fundusze na budowę kanalizacji, na inwestycje w infrastrukturę turystyczną, na cyfryzację urzędów), do których Wolbrom będzie aplikował, aby nie przepuścić żadnej szansy dofinansowania działań strategicznych.

Inne źródła i partnerstwa: Uzupełnieniem powyższych będą środki pozyskiwane w ramach partnerstw i współpracy z sektorem prywatnym. Gmina rozważy partnerstwo publiczno-prywatne (PPP) tam, gdzie przedsięwzięcie generuje przychody i może być atrakcyjne dla inwestora (np. budowa obiektu sportowo-rekreacyjnego z częścią komercyjną, fotowoltaika na gruntach gminnych z odsprzedażą energii). Wsparciem mogą służyć także fundusze pożyczkowe i inicjatywy takie jak Jessica czy Jan Kowalski Fund (jeśli będą kontynuowane) – oferujące zwrotne instrumenty finansowe na rewitalizację i rozwój przedsiębiorczości. Wolbrom będzie starał się również o granty konkursowe od różnych organizacji (np. Fundusze Norweskie i EOG – w zakresie środowiska i społeczności lokalnych, granty krajowych fundacji na projekty edukacyjne czy kulturalne). W realizację strategii włączony zostanie sektor społeczny – organizacje pozarządowe mogą pozyskiwać dotacje np. z Programu Rozwoju Organizacji Obywatelskich (PROO) czy z programu Aktywni Obywatele, aby prowadzić działania komplementarne do celów Strategii (np. inicjatywy integracyjne, warsztaty dla młodzieży). Gmina będzie wspierać NGO w aplikowaniu o takie środki poprzez listy intencyjne i partnerstwa. Ponadto, nie można zapominać o sektorze prywatnym w kontekście finansowania rozwoju – stwarzając dogodne warunki dla inwestorów (ulgi podatkowe, tereny inwestycyjne) gmina liczy na przyciągnięcie kapitału prywatnego, który sfinansuje np. nowe zakłady produkcyjne, centra usług czy rozbudowę bazy noclegowej (zgodnie z celami Strategii). Choć wydatki prywatne nie są bezpośrednio częścią budżetu Strategii, stanowią ważny element układanki finansowej rozwoju lokalnego.

Poniższa tabela syntetycznie przedstawia przyporządkowanie potencjalnych źródeł finansowania do poszczególnych celów strategicznych Gminy Wolbrom, zgodnie z zakresem tematycznym tych celów:

Tabela 8. Syntetyczna analiza potencjalnych źródeł finansowania Strategii, w podziale na cele

Cel strategiczny	Potencjalne źródła finansowania
<p>CS1. Zrównoważony gospodarczy i przestrzenny rozwój</p>	<p>Fundusze UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – FEnIKS (infrastruktura drogowa, gospodarka wod-kan, OZE) – RPO Małopolska (rozwój stref aktywności gospodarczej, wsparcie MŚP, infrastruktura turystyczna) – KPO (projekty transformacji energetycznej, cyfryzacja, inwestycje zwiększające odporność gospodarki) – PROW / WPR (drogi lokalne na obszarach wiejskich, wsparcie przedsiębiorczości na wsi, agroturystyka) <p>Programy krajowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Polski Ład: Inwestycje Strategiczne (dotacje na drogi, infrastrukturę przemysłową – np. uzbrojenie terenów) – Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg (przebudowa dróg gminnych i powiatowych) – Programy MRiT dla przedsiębiorczości (fundusze dla stref inwestycyjnych, inkubatorów) <p>Inne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Środki własne gminy (wkład w infrastrukturę, np. dokumentacje projektowe) – Partnerstwo z inwestorami prywatnymi (PPP przy realizacji np. parków przemysłowych)
<p>CS2. Poprawa jakości życia i spójności społecznej</p>	<p>Fundusze UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – FERS (projekty miękkie: edukacja, szkolenia, integracja społeczna, zdrowie) – RPO Małopolska (infrastruktura edukacyjna, kulturalna, społeczna; rewitalizacja przestrzeni publicznych; programy społeczne) – Erasmus+ / Europejski Korpus Solidarności (wymiana młodzieży, wolontariat – wzmocnienie kapitału młodych mieszkańców) – Interreg (projekty współpracy np. w zakresie kultury i turystyki z gminami zagranicznymi) <p>Programy krajowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Maluch+ (tworzenie żłobków i klubów dziecięcych) – Senior+ (domy i kluby seniora) – Programy Min. Edukacji (dożywianie dzieci, wyposażenie pracowni, np. „Laboratoria Przyszłości”) – Programy Min. Kultury („Infrastruktura domów kultury”, renowacja zabytków) – Fundusz Kultury Fizycznej (budowa obiektów sportowych, np. Otwartych Stref Aktywności) <p>Inne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Środki własne gminy (utrzymanie bieżące infrastruktury społecznej, dotacje dla organizacji pozarządowych)

STRATEGIA ROZWOJU GMINY WOLBROM NA LATA 2026-2035

Cel strategiczny	Potencjalne źródła finansowania
	<ul style="list-style-type: none"> – LGD / LEADER (małe projekty lokalne: świetlice, place zabaw, wyposażenie bibliotek) – Fundusze norweskie/EOG (np. projekty z zakresu zdrowia publicznego, program „Zdrowie”) – Partnerstwa z NGO i sektorem prywatnym (sponsoring wydarzeń kulturalnych, sportowych)
<p>CS3. Efektywne zarządzanie i odporność terytorialna</p>	<p>Fundusze UE:</p> <ul style="list-style-type: none"> – KPO (digitalizacja usług publicznych – finansowanie sprzętu IT, oprogramowania; projekty zwiększające odporność na klęski żywiołowe) – FEINKS (duże inwestycje środowiskowe: zabezpieczenia przeciwpowodziowe, retencja, modernizacja sieci energetycznych) – RPO Małopolska (poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej; rozwój e-administracji w regionie) – FERS (rozwój kompetencji urzędników, szkolenia z zarządzania, podnoszenie jakości usług publicznych) <p>Programy krajowe:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Cyfrowa Gmina (dotacje na sprzęt, oprogramowanie, cyberbezpieczeństwo w JST) – Programy MSWiA / Fundusz Bezpieczeństwa (systemy wczesnego ostrzegania, sprzęt dla OSP i zarządzania kryzysowego) – NFOŚiGW (finansowanie systemów monitorowania środowiska, instalacji odnawialnych w budynkach publicznych) <p>Inne:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Środki własne gminy (utrzymanie i amortyzacja infrastruktury krytycznej, wkład własny do projektów) – Pożyczki preferencyjne (np. z WFOŚiGW na termomodernizację – sfinansowane z oszczędności energii) – Partnerstwa z innymi JST (wspólne projekty międzygminne finansowane z budżetu kilku gmin, np. system informacji przestrzennej, wspólne schronisko kryzysowe) – Partnerstwo publiczno-prywatne (np. budowa instalacji OZE w modelu PPP, z gwarancją odkupu energii przez gminę)

Należy podkreślić, że powyższe zestawienie ma charakter orientacyjny i wskazuje potencjalne kierunki montażu finansowego. W praktyce, struktura finansowania konkretnych projektów strategicznych będzie zależeć od dostępności środków w danym okresie, kryteriów konkursów i programów oraz zdolności gminy do przygotowania wysokiej jakości wniosków. Gmina Wolbrom będzie na bieżąco monitorować harmonogramy naborów i konkursów ogłaszanych zarówno na szczeblu krajowym, jak i regionalnym, aby w odpowiednich momentach aplikować

o środki zgodnie z planem wdrażania Strategii. Ważna będzie współpraca z instytucjami zarządzającymi funduszami – Urzędem Marszałkowskim Woj. Małopolskiego, ministerstwami, agencjami rządowymi – by lepiej dopasować lokalne projekty do priorytetów programów (tzw. projekty szyte na miarę konkursu). Jednocześnie, jeśli pojawią się nowe źródła finansowania (np. nowe programy pomocowe UE po 2027 r., specustawy krajowe tworzące fundusze celowe), Strategia będzie elastycznie dostosowywana w zakresie narzędzi finansowych, tak aby gmina mogła z nich skorzystać.

Istotnym aspektem ram finansowania jest zapewnienie trwałości finansowej – Wolbrom zadba, by pozyskane projekty nie generowały nadmiernych kosztów utrzymania w przyszłości (np. budując obiekty łatwe w utrzymaniu, wykorzystując energooszczędne technologie, planując z wyprzedzeniem budżet na eksploatację). Montaż finansowy będzie każdorazowo oceniany pod kątem wieloletnich skutków dla budżetu gminy (analiza wpływu na WPF, relację kosztów do korzyści społecznych). Dzięki rozsądnemu planowaniu finansowemu, gmina uniknie pułapki nadmiernego zadłużenia, a jednocześnie zmaksymalizuje napływ środków zewnętrznych, co umożliwi realizację ambitnych zamierzeń Strategii. W rezultacie, ramy finansowe Strategii Wolbrom 2026–2035 staną się mieszanką stabilnego wkładu własnego i efektywnie zdobytych funduszy krajowych i unijnych – co pozwoli przekuć cele i wizje rozwojowe w konkretne przedsięwzięcia służące mieszkańcom.